

การสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงและแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาล
พี่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Clinical Teaching of Preceptors and Direction for Preceptorship
Development, Faculty of Nursing, Huachiew Chalermprakiet
University

กนกพร นทีธนสมบัติ

รัชณี นามจันทร์

พรศิริ พันธสี

อิสริย์ เหลืองวิลัย

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ปีการศึกษา 2554

ชื่อเรื่อง การสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลที่เลี้ยงและแนวทางการพัฒนาระบบ
พยาบาลที่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้วิจัย กนกพร นทีธนสมบัติ, รัชณี นามจันทรา, พรศิริ พันธสี และอิสริย์ เหลืองวิสัย
สถาบัน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ปีที่พิมพ์ 2558
สถานที่พิมพ์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
แหล่งที่เก็บรายงานฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
จำนวนหน้างานวิจัย 109 หน้า
คำสำคัญ การสอนภาคปฏิบัติ, พยาบาลที่เลี้ยงและแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลที่เลี้ยง
ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลที่เลี้ยง กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 227 ราย ประกอบด้วย (นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 110 ราย และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 117 ราย) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 29 ราย ประกอบด้วย นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เคยเรียนวิชาภาคปฏิบัติกับพยาบาลที่เลี้ยง จำนวน 7 ราย อาจารย์ประจําภาควิชาปฏิบัติการพยาบาล จำนวน 3 ราย พยาบาลที่เลี้ยง จำนวน 10 ราย พยาบาลวิชาชีพที่เป็นผู้ร่วมงานกับพยาบาลที่เลี้ยง อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 4 ราย และหัวหน้าหอผู้ป่วยในแหล่งฝึกปฏิบัติที่มีพยาบาลที่เลี้ยง จำนวน 5 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลที่เลี้ยง และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ซึ่งเครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลที่เลี้ยงได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) 0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Mann-Whitney U test ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย พบว่าคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลที่เลี้ยงในด้านคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.494) และด้านการดำเนินการสอนของพยาบาลที่เลี้ยง พบว่าเกือบทั้งหมดมีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.54$, S.D.=0.583) รองลงมา คือ นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์

และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.46, S.D. = 0.549$) นอกจากนี้พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีคะแนนความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยง และลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติโดยรวมแตกต่างกัน ($p < .001$) ส่วนผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นหลักที่ 1 ปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติซึ่งประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ ปัญหาของการนิเทศนักศึกษา และปัญหาความรู้ทางทฤษฎีไม่ได้อธิบายซึ่งมาก ประเด็นหลักที่ 2 ความต้องการของพยาบาลพี่เลี้ยงในการพัฒนาการสอน ประกอบด้วย 1 ประเด็นรอง คือ ความต้องการที่จะพัฒนาความรู้และประเด็นหลักที่ 3 แนวทางในการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ การได้มาซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยง และระบบการเรียนการสอนและการติดตามผล

คำสำคัญ: คุณภาพการสอนภาคปฏิบัติ พยาบาลพี่เลี้ยง และแนวทางปัญหาการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยง

ResearchTitle Clinical Teaching of Preceptors and Direction for Preceptorship Development Faculty of Nursing Huachiew Chalermprakiet University

Researcher(s) Kanokporn Nateetanasombat, Rachanee Namjantra, Pornsiri Punthasee, Itsaree Luengwilai

Institution Huachiew Chalermprakiet University

Year of Publication 2558

Publisher Huachiew Chalermprakiet University

Sources Huachiew Chalermprakiet University

No. of Pages 109 pages

Keywords Clinical Teaching, Preceptors, Direction for Preceptorship Development

Copyright Huachiew Chalermprakiet University

ABSTRACT

This research was a descriptive research, which aimed to study the preceptors' quality of clinical teaching. The samples of the quantitative research part were 227 nursing students, which consisted of 110 junior nursing students, and 117 senior nursing students. The samples of the qualitative research part were 7 junior nursing students who used to study with preceptors, 3 nursing instructors who were head of nursing practice course, 10 preceptors, 4 registered nurses who has worked with preceptors, and 5 head nurses who were in the ward that preceptors have worked. The instrument of the quantitative research was the preceptors' quality of clinical teaching questionnaire, whereas the instruments of the qualitative research were in-depth interview guideline, and focus group guideline. These instruments were validated and tested. The Cronbach's alpha coefficient of preceptors' quality of clinical teaching questionnaire was 0.95. For data analysis, the quantitative research part applied frequency, mean, standard deviation, and Mann-Whitney U test, whereas content analysis were used as data analysis in the part of qualitative research.

The results found that the overall of the preceptors' quality of clinical teaching specially on teacher characteristics was high level ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.494). For the process of the preceptors' teaching, it was found that almost of the processes were high to highest level of quality, especially on the ability to solve the problem of the nursing students' during their practices ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.583). The second high level of quality was the acquiring knowledge, experiences, and skills of nursing students from their practices ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.549). The comparison between the junior nursing students' opinions and the senior nursing students' opinions on the preceptors' quality of clinical teaching was found that there were overall different between the opinions on the characteristics of being a teacher and the process of clinical teaching ($p < .001$). In qualitative findings, it was found that there were three themes. First theme was the problems of the preceptors in their clinical teaching, which consisted of the problem of supervising students, and the problem of not profound in theoretical knowledge. Second theme was the demand of preceptors in teaching development, which consisted of the demand of knowledge development. Third theme was the direction for preceptorship development to apply their clinical teaching effectively, which consisted of the processes of obtaining preceptors, and the systems of teaching-learning and evaluations.

Keywords: quality of clinical teaching, preceptors, direction for preceptorship development

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์	6
2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพยาบาลพี่เลี้ยง	15
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ	41
3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ	42
3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	43
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
3.5 การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง	45
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	47
4.2 ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	71
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	78
5.3 ข้อเสนอแนะ	83
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ประวัติย่อผู้วิจัย	94
ภาคผนวก ข คำชี้แจงและพิทักษ์สิทธิ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัย	96
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	99

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1	จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 227)	48
2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาโดยรวม (n = 157)	50
3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานกับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 109)	50
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่กับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 34)	51
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลแม่และเด็กกับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 66)	52
6	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาโดยรวม (n = 157)	54
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานกับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 109)	55
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่กับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 34)	55
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลแม่และเด็กกับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 66)	56
10	การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยง ด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test (n = 157)	58
11	การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยง ด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test (n = 157)	59

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ให้บริการทางด้านสุขภาพที่มีความจำเป็นต่อสังคมอย่างยิ่ง สถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพและตามความคาดหวังของสังคม การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จึงประกอบด้วยการศึกษาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิตพยาบาลมีความรู้ (Knowledge) มีทักษะหรือความชำนาญในการปฏิบัติ (Skill) และมีเจตคติ (Attitude) ที่ดีต่อวิชาชีพและเนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเป็นงานที่ต้องกระทำต่อชีวิตและร่างกายมนุษย์ซึ่งจะต้องปฏิบัติด้วยความรู้ ความชำนาญ และความละเอียดรอบคอบ เพื่อสุขภาพ ความปลอดภัย และการฟื้นฟูของผู้ใช้บริการ การเรียนการสอนภาคปฏิบัติจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาที่จะช่วยให้นักศึกษามีความสามารถทั้งทางด้านวิชาการและฝึกทักษะการปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริงที่ครอบคลุมผู้ใช้บริการทุกเพศ ทุกวัย ทุกภาวะสุขภาพ ทั้งผู้ที่มีปัญหาสุขภาพเฉียบพลันและเรื้อรังในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย รวมถึงด้านจิตสังคม สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีอาจารย์พยาบาลอย่างเพียงพอที่จะดูแลและสอนนักศึกษาขณะฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิด ซึ่งสภาการพยาบาลได้กำหนดเกณฑ์การรับรองสถาบันการศึกษากาพยาบาลและการผดุงครรภ์เกี่ยวกับอัตราส่วนของอาจารย์พยาบาลต่อนักศึกษาในการสอนภาคปฏิบัติแต่ละรายวิชาไม่เกิน 1 : 8 (สภาการพยาบาล. 2550) เพื่อให้การเรียนรู้ภาคปฏิบัติของนักศึกษามีคุณภาพและเกิดความปลอดภัยต่อผู้ป่วยหรือผู้ใช้บริการ

จากเกณฑ์กำหนดดังกล่าวข้างต้นของสภาการพยาบาล สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีอาจารย์สอนภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอ แต่จากสถานการณ์การขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อสถานบริการสุขภาพและสถาบันการศึกษาพยาบาล สถาบันการศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีอาจารย์พยาบาลไม่เพียงพอและหาอาจารย์พยาบาลยากลำบากมาก ซึ่งสถาบันการศึกษาพยาบาลก็ได้มีการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยง (Preceptor) เพื่อช่วยสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาพยาบาล อย่างไรก็ตาม พยาบาลพี่เลี้ยงก็ต้องมีจำนวนตามข้อกำหนดของสภาการพยาบาล กล่าวคือ สภาการพยาบาลกำหนดให้สถาบันการศึกษาพยาบาลมีอาจารย์พยาบาลพิเศษไม่มากกว่าร้อยละ 25 (หรือ 1 : 4) ของจำนวนอาจารย์พยาบาลประจำ (ราชกิจจานุเบกษา. 2556 : 56)

ปัจจุบันการใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยงในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเกิดมากขึ้น (Byrd, Hood and Youtsey. 1997 : 344 ; Kalischuk, Vandenberg and Awosoga. 2013 : 30) เช่น ประเทศจีน (Lui, Lei, Mingxia and Haobin. 2010 : 804) ประเทศอังกฤษ (Foster, Ooms, and Marks-Maran. 2015 : 18 ; Muir et al. 2013 : 633) และประเทศไทย (อัจฉรา บุญหนุน และ สุกัญญา ประจุศิลป์. 2546 : 45 ; สุดจิต ไตรประคอง, ชูสิกร แสนสบาย และอุรา แสงเงิน. 2551 : 163) นักศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจในการฝึกปฏิบัติภายใต้การสอนโดยพยาบาลที่เลี้ยงในระดับมาก (นันทนา น้ำฝน, ณิชภาภา วุฒิวัฒน์ และอารี ชิวเกษมสุข. 2549 : 109) ยิ่งไปกว่านั้นหลายการศึกษา ยังพบอีกว่านักศึกษาพยาบาลเห็นคุณค่าของการสอน การได้รับการสนับสนุน และ กำลังใจจากการสอน ของพยาบาลที่เลี้ยง (Foster, Ooms and Marks-Maran. 2015 : 18 ; Lofmark, Thorkildsen, Raholm and Natvig. 2012 : 164)

การที่นักศึกษาพยาบาลได้รับการสอนในภาคปฏิบัติจากพยาบาลที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ การพยาบาล ตลอดจนมีความชำนาญในการดูแลผู้ป่วยก่อให้เกิดผลดีหลายประการ กล่าวคือ พยาบาลที่เลี้ยงมีความรู้สึกว่าการเป็นพยาบาลที่เลี้ยงเป็นรางวัล เพราะพยาบาลที่เลี้ยงมีความรู้สึก ชาบซึ่งใจในช่วงของการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นระหว่างพยาบาลที่เลี้ยงและนักศึกษาพยาบาล อีกทั้ง ยังมีความรู้สึกว่าการที่พยาบาลของพยาบาลที่เลี้ยงได้ถูกเติมเต็มให้สมบูรณ์ขึ้น ทั้งนี้เพราะพยาบาล ที่เลี้ยงได้มีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองเพื่อการสอนนักศึกษาพยาบาล (Kalischuk, Vandenberg and Awosoga. 2013 : 33) สำหรับนักศึกษาพยาบาลเอง มองว่าการได้รับการสอนจากพยาบาลที่เลี้ยงก็ เป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นขยายวงกว้างออกไป (Lofmark, Thorkildsen, Raholm and Natvig. 2012 : 168) ยิ่งไปกว่านั้น การมีระบบพยาบาลที่เลี้ยงควบคู่ ไปกับการสอนของอาจารย์พยาบาลในมหาวิทยาลัยยังเป็นการสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดี ซึ่ง สามารถที่จะนำทฤษฎีไปใช้ในทางปฏิบัติ โดยทั้งพยาบาลที่เลี้ยงและอาจารย์พยาบาลในมหาวิทยาลัย ต่างชื่นชมซึ่งกันและกันและเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กันและกัน (Lofmark, Thorkildsen, Raholm and Natvig. 2012 : 164) ทำให้สามารถนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นทางการพยาบาลจากการวิจัย นำไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างทันสมัยและเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยอีกด้วย

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลที่ ผลิตบุคลากรทางการพยาบาลมาเป็นเวลานานกว่า 60 ปี และตระหนักในภารกิจการผลิตพยาบาลที่มี คุณภาพเพื่อช่วยลดปัญหาการขาดแคลนพยาบาลของสังคม อย่างไรก็ตาม การผลิตพยาบาลให้มี ปริมาณเพียงพออย่างมีคุณภาพ จำเป็นต้องมีอาจารย์ที่มีคุณภาพและมีประสบการณ์ตามเกณฑ์ที่ กำหนด คณะพยาบาลศาสตร์จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบพยาบาลที่เลี้ยงเพื่อสนับสนุน การสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาในคลินิกและเริ่มมีพยาบาลที่เลี้ยงร่วมสอนภาคปฏิบัติในรายวิชาต่าง ๆ โดยคณะพยาบาลศาสตร์ได้จัดโครงการอบรมแก่พยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกปฏิบัติของนักศึกษา

เกี่ยวกับการสอนในคลินิกเพื่อให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้สอนและผู้นิเทศเป็นต้นแบบ เป็นแหล่งความรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ปฐมนิเทศ และเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ร่วมกับอาจารย์พยาบาล จากความจำเป็นของการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงร่วมกับอาจารย์พยาบาลในการสอนภาคปฏิบัติของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติดังกล่าว และได้มีการดำเนินการมาแล้ว 4 ปีการศึกษา คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา อาจารย์พยาบาลพยาบาลพี่เลี้ยงและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง และการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง
- 3) เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์พยาบาลพยาบาลพี่เลี้ยง รวมทั้งพยาบาลผู้ร่วมงานของพยาบาลพี่เลี้ยง และหัวหน้าหอผู้ป่วยของพยาบาลพี่เลี้ยง เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง กันยายน พ.ศ. 2555

1.4 นิยามศัพท์

อาจารย์พยาบาล หมายถึง บุคลากรประจำของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่มีหน้าที่ในการสอนความรู้ทางการพยาบาลรวมถึงการปฏิบัติการพยาบาลแก่นักศึกษา

การศึกษาภาคปฏิบัติ หมายถึง การฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ใช้บริการในสถานการณ์จริง เป็นการปฏิบัติที่จะต้องเน้นความถูกต้อง ซึ่งต้องปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ ฝึกปฏิบัติจนเป็นทักษะของวิชาชีพผู้สอนเป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีการสอน สาธิต นิเทศ รวมทั้งการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนตลอดการฝึกปฏิบัติ

พยาบาลพี่เลี้ยง หมายถึง พยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกที่นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ฝึกปฏิบัติการพยาบาลและได้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาศักยภาพด้านการสอนภาคปฏิบัติของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และได้ปฏิบัติในบทบาทการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาพยาบาล

ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่จัดให้พยาบาลพี่เลี้ยงทำหน้าที่สอน ให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือ และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ ทศนคติต่อวิชาชีพของนักศึกษา ทั้งนี้ครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การแสดงบทบาทหน้าที่ของพยาบาลพี่เลี้ยง และการติดตามประเมินผลเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง ผู้ที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 และ 4 ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

คุณภาพการสอนภาคปฏิบัติ หมายถึง ลักษณะของความเป็นครู และลักษณะการดำเนินการสอนการปฏิบัติการพยาบาลแก่นักศึกษาของพยาบาลพี่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ วัดด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ เกี่ยวกับ 1) ลักษณะประจำที่ดีของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา ได้แก่ มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกภาพและความประพฤติที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบ ทุ่มเทการสอน รับผิดชอบช่วยเหลือและเป็นกันเองกับนักศึกษา เป็นต้น และ 2) ลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้และทักษะ การถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ การมอบหมายงาน ความสนใจติดตามดูแล การส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล และมีการวัดผลและประเมินผลได้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา เป็นต้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง เพื่อที่จะจัดทำแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ

2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ วางแผนกำหนดความรู้ความสามารถของพยาบาลพี่เลี้ยง

3. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติได้รับทราบปัญหาและความต้องการของพยาบาลพี่เลี้ยงเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยงให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. แหล่งฝึกได้รับการสนับสนุนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งของเจ้าหน้าที่ในแหล่งฝึกและนักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติที่ดีและยินดีที่จะเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล
5. สถานศึกษา แหล่งฝึก และนักศึกษาพยาบาลมีความเข้าใจและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก่อให้เกิดผลดีในการศึกษาเรียนรู้รวมทั้งเกิดความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยจึงได้ประมวลและนำเสนอสาระสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์

2.1.1 การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ

2.1.2 คุณภาพการสอนภาคปฏิบัติ

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพยาบาลพี่เลี้ยง

2.2.1 ความหมายของพยาบาลพี่เลี้ยง

2.2.2 ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง

2.2.3 คุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยง

2.2.4 คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของพยาบาลพี่เลี้ยง

2.2.5 ประโยชน์ของพยาบาลพี่เลี้ยง

2.2.6 ปัญหาและอุปสรรคของการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง

2.2.7 แนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง

2.2.8 แนวคิดการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงในการจัดการศึกษาพยาบาล

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลแก่ผู้รับบริการ การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลจึงประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้กันไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยเฉพาะภาคปฏิบัติถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง โดยจัดให้มีการประยุกต์ใช้ความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ การแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ และการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ และคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติ

2.1.1 วิธีการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติทางการพยาบาลในปัจจุบันใช้หลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เนื่องจากมีแนวคิดว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ หลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงมีลักษณะเน้นกระบวนการคิด การปฏิบัติจริง การนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะช่วยกันจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีการเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับความสนใจ ทันสมัย และตามสภาพจริง ตลอดจนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงควรประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 ; ทิศนา แชนมณี. 2545)

- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถได้เต็มศักยภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะ และจิตใจ
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดให้ผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทร่วมกันโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมมากที่สุด
- 3) ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิด รวมทั้งให้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเป็นประโยชน์
- 4) กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้เตรียมและวางแผนการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการแก่ผู้เรียน ส่วนผู้เรียนให้มีบทบาทในการกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ รวมทั้งการประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้

การสอนทางการพยาบาลมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นภาคปฏิบัติหรือการสอนในคลินิก เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถประยุกต์และเชื่อมโยงความรู้จากภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้ โดยใช้วิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงกับผู้ป่วยในสถานพยาบาล เป็นการเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดทักษะและประสบการณ์ตรง ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับบุคคล สถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ได้เรียนรู้โดยทางประสาทสัมผัสทุก ๆ ด้านการเรียนการสอนภาคปฏิบัติจะช่วยฝึกการนำความรู้ภาคทฤษฎีที่ได้ศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติพยาบาล และการจัดการด้านสุขภาพอนามัยในสภาพที่เป็นจริง ช่วยเพิ่มหรือขยายขอบข่ายความรู้ความสามารถ และประสบการณ์การทำงานให้กับผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง รวมทั้งเสริมสร้างทักษะการคิด วิเคราะห์ การแยกแยะปัญหา และการตัดสินใจแก้ไขปัญหา มีการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร ได้ฝึกฝนการปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์และชีวิตประจำวันของการปฏิบัติงาน และช่วยเสริมสร้างให้

นักศึกษาเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ การสอนในภาคปฏิบัติหรือในคลินิกจัดเป็นการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะผู้เรียนได้ฝึกการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะเป็นการเรียนจากการกระทำ (Learning by doing) เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียน ดังนั้นการสอนในคลินิกจึงเป็นหัวใจของการเรียนการสอนทางการพยาบาล

การเรียนรู้จากสภาพจริงในแหล่งฝึกปฏิบัติหรือหอผู้ป่วย เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงซึ่งมีผู้ป่วยและครอบครัวเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ตรง ทั้งการรับรู้ อารมณ์ ความรู้สึกจากประสาทสัมผัสทุก ๆ ส่วน ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นการเสริมสร้างความรู้และทักษะในวิชาชีพอย่างแท้จริง การสอนภาคปฏิบัติทางการพยาบาลมีได้หลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1) การสอนแบบอภิปราย (Discussion)

การสอนแบบอภิปราย เป็นการสอนแบบพูดคุยกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน เช่น การอภิปรายก่อนปฏิบัติงาน (Pre-conference) ซึ่งเป็นการอภิปรายเพื่อเตรียมความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติกับผู้ป่วย และการอภิปรายหลังปฏิบัติงาน (Post-conference) ซึ่งเป็นการสรุปสาระความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการปฏิบัติ รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมต่อไป

2) การสอนเฉพาะกรณี (Case incident)

การสอนเฉพาะกรณีเป็นการสอนที่มีได้มุ่งให้เนื้อหาความรู้อย่างครอบคลุมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในด้านการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและมี ความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่กำลังประสบอยู่หรือสิ่งที่มักพบได้เสมอในหอผู้ป่วย วิธีการสอนเฉพาะกรณีนี้ถือว่าเป็นส่วนประกอบของการเรียนรู้ภาคปฏิบัติของผู้เรียน เป็นวิธีที่ใช้กันอยู่เป็นประจำระหว่างการสอนการปฏิบัติงานของผู้เรียน โดยมีขั้นตอนการสอนเริ่มจากผู้สอนตั้งประเด็นปัญหาหรือใช้สถานการณ์ซึ่งต้องการให้ผู้เรียนตัดสินใจ หรือให้ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วย วิธีการสอนแบบนี้จะกระตุ้นหรือนำผู้เรียนให้ศึกษาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่ จะช่วยให้รู้สาเหตุหรือที่มาของปัญหาและปรากฏการณ์ที่ผู้เรียนเผชิญอยู่ได้ ซึ่งในที่สุดผู้เรียนจะสามารถตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องและมีความมั่นใจในการปฏิบัติมากขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนเฉพาะกรณีนี้จึงประกอบด้วย ศึกษาสภาพปัญหาและที่มา ศึกษาวิธีแก้ไขปัญหาวีธีปฏิบัติอย่างมีหลักการและเหตุผล สุดท้ายตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติพร้อมทั้งอธิบายเหตุผล ดังนั้นการสอนเฉพาะกรณีนี้จึงมีลักษณะดังนี้ (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์. 2525)

(1) เป็นการสอนโดยไม่ได้กำหนดเวลาและชั้นเรียน การสอนจะสอนที่ไหนเวลาใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับปัญหาที่เกิดรวมทั้งความต้องการของผู้เรียนและของผู้ป่วยเป็นสำคัญ

(2) เป็นการสอนโดยไม่ได้กำหนดผู้เรียนแน่นอน เพราะเหตุว่านักศึกษาพยาบาลที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้สอนนั้นมีความแตกต่างกันในแง่ความรู้และความสามารถ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องสังเกตความต้องการของนักศึกษาเป็นรายบุคคล

(3) ผู้สอนไม่สามารถกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะสอนได้แน่นอน อาจไม่ได้เตรียมการสอนหรือกำหนดแผนการสอนมาล่วงหน้าอย่างเป็นทางการ ผู้สอนไม่สามารถกำหนดเวลาหรือระยะเวลาของการสอนไว้ก่อนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของสภาพปัญหาที่จะต้องศึกษาและตัดสินใจ

(4) การสอนในช่วงหนึ่ง ๆ อาจมีหลายเรื่อง หลายหัวข้อได้ แต่เป็นหัวข้อสั้น ๆ ที่ผู้สอนต้องการชี้แนะ หรือผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมองเห็นข้อเท็จจริงเพื่อจะให้ผู้เรียนปฏิบัติงานต่อไปได้โดยไม่มีภาระหยุดชะงัก และมีความถูกต้องปลอดภัยต่อผู้ป่วย

(5) ผู้สอนไม่ควรใช้เวลามากเกินไปกับผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง เพราะจะทำให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเวลาเดียวกันขาดการนิเทศ การปฏิบัติงานอาจเกิดความผิดพลาดได้

3) การสอนที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)

การสอนที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการสอนโดยใช้กระบวนการพัฒนาด้านความคิด มีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการอ่าน การฟัง การสังเกต การพิจารณาไตร่ตรอง และประเมินอย่างรอบคอบนำไปสู่การตัดสินใจอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถนำมาใช้กับระบบการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ได้เป็นอย่างดี เพราะมีประเด็นกรณีผู้ป่วยและสถานการณ์ในการพยาบาลมากมายที่ผู้สอนและนักศึกษาสามารถประชุม ปรึกษา วิเคราะห์สถานการณ์ เหตุผล ทางเลือก และตัดสินใจปฏิบัติการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม แต่ผู้สอนพึงมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนให้มีการยอมรับการให้โอกาสแสดงความคิดเห็น การขยายความคิดที่เป็นการสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล การมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความคิดร่วมกันของสมาชิก และการยอมรับของผู้สอน รวมทั้งผู้สอนต้องสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาได้เหมาะสม ดังนั้นการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นควรมีลักษณะดังนี้ (Bandman EL., Bandman B., 1998 ; อรพรรณ บุญลือธวัชชัย, 2543)

(1) การเรียนการสอนควรมีบรรยากาศของการโต้ตอบระหว่างผู้สอนและผู้เรียนแทนการบรรยายเนื้อหาทั่วไป

(2) ความคิดและประสบการณ์ใหม่ ๆ ของผู้เรียนจะต้องเชื่อมโยงไปสู่ข้อความรู้

(3) ความเข้าใจใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจะถูกนำมาเสนอ พิจารณา และตรวจสอบ

(4) การสนทนาของผู้เรียนและผู้สอนจะแสดงถึงการมุ่งไปสู่การหยั่งรู้เกี่ยวกับทางเลือกและแนวคิดที่ใหม่ ๆ

(5) พัฒนาการของความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณขึ้นอยู่กับความร่วมมือในการให้ความรู้ โดยการสนทนา

(6) กระบวนการทางเหตุผลจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดบรรยากาศของความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่คาดคิดในชั้นเรียน

4) การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem based learning)

การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นวิธีการที่ใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นสิ่งกระตุ้นหรือผลักดันให้ผู้เรียนมีกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียนในการเรียนด้วยวิธีนี้ นักศึกษาต้องศึกษาปัญหา ระบุสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ใหม่ด้วยตนเอง แล้วนำความรู้นั้นมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนรู้อันโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก สามารถเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ เช่น โครงการวิจัย สถานการณ์ปัญหา และการเรียนในคลินิก รวมทั้งสามารถเรียนได้เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม (Wood, 1994)

ผลดีของการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

(1) การเรียนโดยใช้ปัญหานั้นเป็นสิ่งจูงใจหรือท้าทายให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้ อยากค้นหาคำตอบ จึงเป็นวิธีการที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง (Active learning)

(2) การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมของตนเองมาทำความเข้าใจกับปัญหาได้ดี เพราะเป็นการเรียนให้แก้ไขปัญหามาจากสถานการณ์ที่จำลองมาจากเหตุการณ์จริงทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มเติมความรู้ใหม่ได้ดีกว่าการเรียนโดยการเน้นเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

(3) การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิด (Thinking process) และทักษะการแก้ปัญหาซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญมากในการทำงานของพยาบาลที่ต้องใช้กระบวนการพยาบาลในการประเมินภาวะสุขภาพของผู้รับบริการ วินิจฉัยปัญหา วางแผนการพยาบาลเพื่อแก้ปัญหาผู้รับบริการ รวมทั้งประเมินผลการพยาบาล

(4) การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักช่วยให้ผู้เรียนได้ผสมผสานและสังเคราะห์ความรู้จากหลายแหล่ง หลายสาขาวิชา เช่น ความรู้เกี่ยวกับพยาธิวิทยา จิตวิทยา เภสัชวิทยา สังคมวิทยา เป็นต้น ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และเป็นองค์รวมซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของวิชาชีพพยาบาล

5) การสอนแบบกรณีศึกษา (Case study)

De young (1990) กล่าวถึง การเรียนการสอนทางการพยาบาลด้วยกรณีศึกษาไว้ว่าเป็นการใช้กระบวนการกลุ่มในการตัดสินใจและแก้ปัญหา กรณีศึกษาที่สร้างขึ้นอาจจัดในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ง่าย ๆ สั้น ๆ ไปจนถึงสถานการณ์ที่มีความยาวและซับซ้อน วัตถุประสงค์คือให้ผู้เรียนได้มีการวิเคราะห์แก้ปัญหาที่พบในการปฏิบัติการพยาบาล ลักษณะของกรณีศึกษาในการเรียนการสอนทาง

การพยาบาล อาจทำได้ทั้งเป็นกรณีที่เป็นผู้ป่วยหรือสถานการณ์จริง หรือจากการจินตนาการจากสถานการณ์ที่น่าสนใจ โดยผู้สอนนำมาเรียบเรียงให้เป็นลำดับ ต่อเนื่อง สอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย ลักษณะของกรณีศึกษาที่ดีควรเน้นที่ความถูกต้องสอดคล้องกับสภาพการณ์จริงและเป้าหมายของการเรียนการสอน โดยเฉพาะการฝึกให้ผู้เรียนได้ระดมความคิดร่วมกัน

การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ นิยมใช้กรณีศึกษาในการสอนภาคปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ เพราะเป็นการเรียนกลุ่มย่อย ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมคิด อภิปราย และเสนอความคิดเห็นร่วมกันได้หลากหลายและทั่วถึง ใช้ได้ในผู้รับบริการทุกประเภท ซึ่งดีกว่าการเรียนในสถานการณ์ที่มีผู้รับบริการจริงอยู่ด้วย เพราะการอภิปรายต่อหน้าผู้รับบริการอาจมีผลเสียต่อความรู้สึกและอารมณ์ของผู้รับบริการ การนำเสนอด้วยกรณีศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้เรียนโดยเฉพาะ โรคที่ไม่ค่อยมีโอกาสดูพบในสถานการณ์จริง และจากผลการวิจัยด้านการเรียนการสอนหลาย ๆ งานวิจัยพบว่าการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา อาจารย์มีโอกาสใกล้ชิดกับนักศึกษามาก การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มจะช่วยสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนมีโอกาสในการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ได้รับการยอมรับหรือการตอบสนองทันที รวมทั้งยังสามารถพัฒนาเจตคติต่อวิชาชีพ พัฒนาจริยธรรม และพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้นปัจจุบันจึงนิยมใช้กรณีศึกษาเป็นสื่อในการเรียนรู้ค่อนข้างมากทั้งในคลินิกและในห้องเรียน ยิ่งไปกว่านั้นการสอนด้วยกรณีศึกษาเป็นการสอนที่มีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างมากทางการพยาบาล นอกจากเป็นการพัฒนาความรู้ เจตคติ ค่านิยม ความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ และนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีเหมาะสมกับผู้รับบริการจริงแล้ว ยังเป็นการประหยัดและผู้เรียนสามารถเลือกเรียนและฝึกฝนได้ด้วยตนเองโดยไม่จำกัดเวลาอีกด้วย (อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. 2543) นอกจากนี้ยังพบว่าการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูงสุดและทำให้บรรลุงานสูงสุด (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. 2543) ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดได้สูงมาก สร้างความคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดด้วยเหตุผล คิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพทางการพยาบาล (พวงรัตน์ บุญญาบุรุษ. 2537)

2.1.2 คุณภาพการสอนภาคปฏิบัติ

คุณภาพการเรียนการสอนทางการพยาบาลเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเพื่อให้ได้พยาบาลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา หรือบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ที่พึงประสงค์ในปัจจุบันและอนาคต สรุปได้ว่าควรมีลักษณะดังนี้ (กาญจนา สันติพัฒนาชัย และคณะ. 2545)

1) ความสามารถด้านการปฏิบัติการพยาบาล

(1) มีทักษะความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นอย่างดี เน้นการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ การดูแลสุขภาพชุมชน

(2) มีความสามารถในการให้บริการพยาบาลโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีการพยาบาล กระบวนการพยาบาล และศาสตร์สาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) ความสามารถด้านวิชาการ

(1) มีความสามารถในการคิด ใช้วิจารณ์ญาณ และการตัดสินใจในการแก้ปัญหา สุขภาพ

(2) มีความคิดริเริ่ม ปรับปรุงงานให้ทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยี

(3) มีความคิด ความสามารถเป็นสากล หรือในเชิงนานาชาติ

(4) สามารถคัดกรอง แพล วิเคราะห์ และเลือกใช้อุปกรณ์

(5) มีความสามารถในการคิดรวบยอด วิเคราะห์ วิจัย

(6) มีทักษะ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับระบบการบริการสุขภาพและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ความรู้ด้านประชากรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สาธารณสุข การตลาด ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ทักษะเกี่ยวกับมนุษย์และมวลชน

(7) สามารถทำงานร่วมกับทีมสุขภาพและบุคคลอื่นได้

(8) มีการปรับตัว ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เปิดกว้าง รับรู้สิ่งใหม่ ๆ

(9) มีความสามารถทางภาษา

(10) มีศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

3) ความสามารถในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครอง

สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม และการเมืองที่มีผลต่อการปฏิบัติการพยาบาลและสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ สนับสนุนหลักการประชาธิปไตย และดำรงตนเป็นพลเมืองดีของสังคม

4) คุณสมบัตินด้านคุณธรรม และจริยธรรม

(1) มีสมรรถนะให้คำปรึกษาด้านจริยธรรมที่เกี่ยวกับสุขภาพ

(2) มีความพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น และประชาชน

(3) มีค่านิยมร่วมในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของสังคม

(4) มีคุณธรรม จริยธรรมในด้านส่วนตัว และหน้าที่การงาน

(5) มีความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน และองค์กร

(6) ตระหนักและคำนึงถึงคุณค่าของวิชาชีพและสิทธิมนุษยชนของผู้รับบริการ

(7) ใฝ่ดี อารมณ์รักษาเอกลักษณ์ไทยที่พึงประสงค์

5) ความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี

เข้าใจและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถจัดการและใช้สารสนเทศในด้านต่าง ๆ ได้

6) ด้านภาวะผู้นำ

มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำและแหล่งบริการวิชาการที่เกื้อกูลประโยชน์ต่อสาธารณสุขและสังคม

7) คุณสมบัติด้านบุคลิกภาพ

มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมด้านการแต่งกาย อารมณ์ จิตใจ มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และมีความสุข

8) คุณสมบัติด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ให้ความรู้ อบรม รณรงค์ ป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ อันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ คุณภาพการสอนภาคปฏิบัติยังขึ้นอยู่กับลักษณะการสอนที่ดีและคุณลักษณะของผู้สอน จากการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดเรียนการสอน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง “สอนอย่างไรให้ได้ผล” วันที่ 27 เมษายน 2553 ได้สรุปแนวทางหรือแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติให้ได้คุณภาพ ดังนี้

1) ลักษณะการสอนที่ดี ครูผู้สอนในแต่ละวิชาต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของวิชา และมีการวางแผนการสอนอย่างดี เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์สำหรับการสอนบนหอผู้ป่วยครูควรมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรและเจ้าหน้าที่ทุกระดับบนหอผู้ป่วย มีการปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับบนหอผู้ป่วยจะช่วยให้บรรยากาศการเรียนการสอนบนหอผู้ป่วยดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานระหว่างพยาบาลประจำการและนักศึกษาพยาบาล

2) ครูควรเรียนรู้วัฒนธรรม และธรรมชาติของการทำงานของแต่ละหอผู้ป่วย และปรับวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของหอผู้ป่วย โดยคงไว้ในหลักการพยาบาลที่ถูกต้อง ครูควรมีข้อตกลงกับนักศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบและรักษาภูมินัยอย่างจริงจัง เช่น การงดใช้โทรศัพท์มือถือขณะอยู่บนหอผู้ป่วย ในการมอบหมายงานแก่นักศึกษานั้น อาจารย์ใช้หลักการจ่ายงานโดยให้มีผู้รับผิดชอบหลักและผู้ช่วย และเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่สนใจเป็นอาสาสมัครทำกิจกรรมการพยาบาลที่นอกเหนือจากการดูแลผู้ป่วย เป็นต้น

3) อาจารย์บนหอผู้ป่วยต้องมีความรู้และทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักศึกษาและเจ้าหน้าที่บนหอผู้ป่วย

4) การเตรียมตัวให้พร้อมของอาจารย์ เมื่อจะขึ้นไปสอนบนหอผู้ป่วยอาจารย์จะให้เวลากับการศึกษาข้อมูลของหอผู้ป่วยนั้น ๆ เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมพยาบาลบางกิจกรรมที่ยังไม่มั่นใจจากอาจารย์ที่ประจำหอผู้ป่วยนั้นเพื่อพัฒนาและปรับปรุงจุดบกพร่องของตนเอง

5) อาจารย์ควรปรับกลยุทธ์ในการเรียนการสอน เพื่อที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ในการสอบขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจากสภาการพยาบาลได้มากขึ้น การสอนให้นักศึกษารู้จักการวิเคราะห์ปัญหาทางการพยาบาลจากสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วยจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจและนำไปใช้ในการสอบแบบวิเคราะห์ได้มากขึ้น

6) การสอนแบบการประชุมปรึกษาหารือทางการพยาบาล (Conference) บนหอผู้ป่วย ควรมีบรรยากาศที่น่าสนใจ เน้นความเข้าใจและนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ได้จริงกับผู้ป่วย ตัวอย่าง เช่น รูปแบบการ Conference บนหอผู้ป่วย โดยให้นักศึกษารับผิดชอบหัวข้อที่จะทำ Conference สามารถแสดงบทบาทของการนำ Conference อย่างอิสระ หลังจากให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยที่เป็นกรณีศึกษาแล้ว นักศึกษาจะสรุปข้อมูลของผู้ป่วยเพื่อเปรียบเทียบกับความรู้ทางทฤษฎีซึ่งทำเป็นเอกสารแผ่นพับที่ออกแบบให้สวยงามและนำมาแจกเพื่อน ขณะ Conference นักศึกษาทุกคนต้องมีการซักถาม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทั้งนี้ อาจารย์ควรมอบหมายผู้ป่วยที่จะให้นักศึกษาดูแลให้สอดคล้องกับหัวข้อที่จะทำ Content conference ซึ่งกำหนดไว้แล้วในแต่ละหอผู้ป่วย การทำ Case conference จะได้ทั้งเนื้อหาเช่นเดียวกับการทำ Content conference โดยมีการสรุปอย่างกระชับสามารถเชื่อมโยงกับผู้ป่วยและประเมินผลการพยาบาลตามที่ได้วางแผนการพยาบาลประจำวันมาแล้ว รูปแบบการ Conference ดังกล่าวจึงน่าสนใจและช่วยให้นักศึกษาได้ประโยชน์มากขึ้น

7) การสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน ปัจจัยสำคัญที่จะสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน คือ ครูผู้สอน การสอนให้ได้ผลควรเริ่มต้นที่ “ครู” ครูสามารถช่วยให้บรรยากาศการเรียนการสอนดีขึ้น การสอนบนหอผู้ป่วยเป็นการสอนที่ใกล้ชิดระหว่างครูและนักศึกษาเพื่อให้การปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรมีความเข้าใจความรู้สึกของนักศึกษาและแสดงออกอย่างเหมาะสม เมื่อพบข้อบกพร่องของนักศึกษาควรช่วยชี้แนะเพื่อให้ปรับปรุงตัว หากจำเป็นต้องดุ ควรดูอย่างมีเหตุผล ไม่ทิ้งให้นักศึกษาให้ทำการพยาบาลตามลำพัง วิธีการสอนให้นักศึกษาเข้าใจและลงมือปฏิบัติกิจกรรมพยาบาลจะให้นักศึกษารู้สึกมั่นใจมากขึ้น และช่วยให้จำได้อย่างยั่งยืน

จากสาระการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดังกล่าวสามารถสรุปลักษณะการสอนที่ดีและคุณลักษณะผู้สอนที่ดีได้ดังนี้

ลักษณะการสอนที่ดี

- 1) มีการวางแผนการสอนอย่างดี
- 2) กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

- 3) กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้ป่วยและผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอนสามารถส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้มีการปรับตัวกิจกรรมไปในทางที่ดีขึ้น
- 4) กิจกรรมการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนให้มากที่สุด
- 5) กิจกรรมการเรียนการสอนต้องสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- 6) มีการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ
- 7) สอนด้วยวิจาร์ณญาณของความเป็นครู

คุณลักษณะของครูผู้สอน

- 1) มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล
- 2) มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้
- 3) มีความสามารถในการประเมินผลอย่างเหมาะสม
- 4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 5) มีบุคลิกภาพเหมาะสม

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพยาบาลพี่เลี้ยง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับพยาบาลพี่เลี้ยงโดยครอบคลุมถึงความหมายของพยาบาลพี่เลี้ยง ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง คุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยง บทบาทหน้าที่ของพยาบาลพี่เลี้ยง ประโยชน์ของพยาบาลพี่เลี้ยง ปัญหาและอุปสรรคของการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง แนวทาง การพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง ตลอดจนแนวคิดการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงในการจัดการศึกษาพยาบาล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายของพยาบาลพี่เลี้ยง (Preceptor, Mentor)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีผู้ให้ความหมายของพยาบาลพี่เลี้ยงไว้ดังนี้

ทวีวัฒนา เชื้อมอญ (2540) ได้ให้ความหมายของพยาบาลพี่เลี้ยง (Nurse mentor) ไว้ว่าเป็นพยาบาลที่มีประสบการณ์ในการพยาบาล ผ่านการอบรมการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง โดยมีบทบาทเป็นครูผู้สนับสนุน ผู้ชี้แนะ ผู้ให้คำปรึกษา และเป็นแบบอย่างที่ดีของนักศึกษา

วิษญาพร สุวรรณแทน (2541) กล่าวว่า พยาบาลพี่เลี้ยง หมายถึง พยาบาลประจำการผู้มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน เป็นผู้เชี่ยวชาญในคลินิก มีความเต็มใจและรับผิดชอบ โดยทำหน้าที่เป็นต้นแบบ เป็นผู้สอน เป็นผู้ให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทาง รวมทั้งเป็นแหล่งทรัพยากรบุคคลสำหรับนักศึกษาพยาบาลหรือพยาบาลจบใหม่

ศิริมา โภมารทัต (2549) กล่าวว่า พยาบาลพี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่มีอาวุโสกว่า มีความชำนาญในการปฏิบัติการพยาบาล มีประสบการณ์ในหน่วยงานนั้น ๆ ทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ สอน สนับสนุน เพื่อให้ผู้รับการช่วยเหลือประสบความสำเร็จและมีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ

Chamberlain et al (1990) กล่าวว่า พยาบาลพี่เลี้ยงเป็นการสอนงานจากพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ให้กับพยาบาลวิชาชีพจบใหม่ โดยพยาบาลพี่เลี้ยงมีบทบาทหน้าที่ในด้าน บทบาทของผู้ปฏิบัติการพยาบาล บทบาทของครู บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา บทบาทของผู้สนับสนุนบทบาทของผู้แนะนำ บทบาทของนักวิจัย และบทบาทเป็นเพื่อนผู้ใกล้ชิด ซึ่งทำให้พยาบาลวิชาชีพจบใหม่ปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป พยาบาลพี่เลี้ยง หมายถึง พยาบาลประจำการในคลินิกที่มีความพร้อมทั้งทางด้านคุณวุฒิ วิทยุฒิ และมีความชำนาญในการปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก ทำหน้าที่สอน สนับสนุน ให้คำแนะนำ คำปรึกษา เป็นแบบอย่างที่ดี และส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ให้กับนักศึกษาหรือพยาบาลที่สำเร็จใหม่ที่ยังด้อยประสบการณ์ ให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

2.2.2 ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง (Preceptorship, Mentorship)

ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง เป็นที่นิยมและนำมาใช้ในการสอนงานให้แก่นักศึกษาพยาบาลหรือพยาบาลสำเร็จใหม่กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ในประเทศไทยพบว่า เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการศึกษาและการบริการพยาบาล นักวิชาการและผู้ศึกษาวิจัยเรื่องระบบพยาบาลพี่เลี้ยง ให้ความหมายของระบบพยาบาลพี่เลี้ยง ไว้ดังนี้

วิชญาพร สุวรรณแทน (2541) กล่าวว่า ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง เป็นการที่ฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการพยาบาลร่วมกันจัดโปรแกรมการเรียนรู้ ในการศึกษาภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาพยาบาล โดยจัดให้มีพยาบาลประจำการที่มีความรู้ ความชำนาญทางคลินิกจับคู่ปฏิบัติงานร่วมกับนักศึกษาพยาบาลแบบหนึ่งต่อหนึ่ง เพื่อช่วยเพิ่มพูนทักษะการตัดสินใจ พัฒนาทักษะทางด้านคลินิก และช่วยให้สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เป็นจริงทางคลินิกได้

พรทิพย์ แก้วสิงห์ (2544) ให้ความหมายของระบบพยาบาลพี่เลี้ยงว่า เป็นการจัดโปรแกรมการสอนงานอย่างเป็นทางการให้กับพยาบาลวิชาชีพจบใหม่ ซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นพยาบาลประจำการที่มีประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นผู้สอนงาน ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ให้การช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่พยาบาลวิชาชีพจบใหม่ ให้มีทักษะในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น สามารถปรับตัวต่อบทบาทใหม่ได้อย่างมั่นใจและมีคุณภาพในการสอนงานให้กับพยาบาลวิชาชีพจบใหม่ พยาบาลพี่เลี้ยงต้องมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และมีแนวทางการปฏิบัติไปแนวทางเดียวกัน ดังนั้น จึงมีการเตรียมการโดยการอบรมพยาบาลพี่เลี้ยงเพื่อให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และมีการถ่ายทอดทักษะ ประสบการณ์ให้กับพยาบาลวิชาชีพจบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุรีย์ ธรรมิกบวร (2544) กล่าวว่า ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นลักษณะการเรียนการสอนของพยาบาลที่มีความชำนาญด้านการปฏิบัติการพยาบาล ได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เริ่มฝึกหัดแบบหนึ่งต่อหนึ่ง รูปแบบพี่เลี้ยงตอบสนองต่อการช่วยพัฒนาความสามารถในการปรับตัว เพื่อการปฏิบัติงานในบทบาทพยาบาลประจำการ

เบญจมาศ แสงแสง (2548) กล่าวว่า ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นการจัดโปรแกรมการสอนงานอย่างเป็นทางการให้กับพยาบาลใหม่ ซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นพยาบาลประจำการที่มีประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นผู้สอนงาน ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ให้การช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่พยาบาลวิชาชีพใหม่ อาจเป็นรูปแบบหนึ่งต่อหนึ่งหรือรายกลุ่ม ทำให้พยาบาลใหม่มีทักษะในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น สามารถปรับตัวต่อบทบาทใหม่ได้อย่างมั่นใจ

Chamberlain et al (1990) ให้ความหมายของระบบพยาบาลพี่เลี้ยงว่าเป็นการจัดพยาบาลอาวุโสที่มีประสบการณ์ มาสอนให้คำปรึกษา ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพสูง สนับสนุน แนะนำ ดูแลอย่างใกล้ชิด แก่พยาบาลวิชาชีพจบใหม่ ในช่วงเวลาที่กำหนดไว้

John and Playko (1992) ให้นิยามกระบวนการพี่เลี้ยงหรือระบบพยาบาลพี่เลี้ยงว่าเป็นระบบอันชาญฉลาดในการจับคู่ระหว่างผู้มีทักษะหรือประสบการณ์มากกับผู้ที่มีประสบการณ์น้อยโดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถของผู้ที่อ่อนประสบการณ์จากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นต่อไป

Fawcett (2002) กล่าวว่าระบบพยาบาลพี่เลี้ยง (Preceptoring) คือ ระบบการสอนงานของพยาบาลประจำการที่มีประสบการณ์แก่นักศึกษาพยาบาลหรือพยาบาลจบใหม่ โดยมุ่งเน้นทักษะการทำงานในเวลาจำกัด หรือระบบพยาบาลพี่เลี้ยง (Mentoring) เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้มีประสบการณ์มากกว่าให้กับผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า เพื่อช่วยให้มีการปฏิบัติการทางวิชาชีพที่ดีขึ้น มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ โดยไม่มีการกำหนดเวลาสิ้นสุด

สรุปได้ว่า ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นระบบหรือกระบวนการการดูแลนักศึกษาพยาบาลหรือพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาใหม่ โดยพยาบาลประจำการที่มีความเชี่ยวชาญในงาน มีความรู้ความสามารถ และทักษะ ทำหน้าที่สอน ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ดูแลอย่างใกล้ชิด และคอยสนับสนุนให้นักศึกษาพยาบาลหรือพยาบาลวิชาชีพใหม่เกิดการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ

2.2.3 คุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยง

พยาบาลพี่เลี้ยง เป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนางานด้านการพยาบาลและวิชาชีพ ดังนั้น การคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่เหมาะสมของพยาบาลพี่เลี้ยงมีผู้ให้ความเห็นดังนี้

แชมเบอร์เลน, สเตงเกรวิกส์ และอัลเพิร์ต (Chamberlain, Stengrevics and Alpert, 1990) ได้กล่าวว่า ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยงควรมีคุณลักษณะในเรื่องต่อไปนี้

1) มีความรู้ทางวิชาการ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2) มีจิตวิทยาการเรียนรู้ซึ่งส่งผลให้เป็นผู้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานและในชีวิตประจำวันได้

3) เป็นผู้มีความอดทน เพราะจะทำให้มีประสบการณ์มากพอควรที่จะสอนผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ทำให้มีแนวคิดในการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

4) มีภาวะผู้นำที่สามารถจูงใจ ประนีประนอม และแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

5) มีการวางแผนงาน โดยมีวัตถุประสงค์และแนวทางที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน

6) มีการให้คำปรึกษาช่วยให้คำแนะนำต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

7) มีทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน ทำให้มีการปฏิบัติงานร่วมกันและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์

ทวิวัฒนา เชื้อมอญ (2540) ให้ความเห็นว่าคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่เหมาะสมของพยาบาลพี่เลี้ยงควรมีดังนี้

1) เป็นพยาบาลระดับวิชาชีพ มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

2) มีประสบการณ์การทำงานทางด้านพยาบาลดี มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสนใจที่จะถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่น

3) มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล เพราะจากการศึกษาพบว่าถ้าพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานที่ดี จะเป็นแบบอย่างให้นักศึกษาหรือพยาบาลที่อยู่ในความดูแลให้ได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าในการได้ทำงานร่วมกัน

4) มีทักษะในการสอนการพยาบาลในคลินิก เพราะบทบาทที่สำคัญของพยาบาลพี่เลี้ยงอย่างหนึ่งคือ การเป็นครู

5) มีความเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นอย่างดี

6) มีลักษณะความเป็นผู้นำ เพราะถ้าพยาบาลพี่เลี้ยงมีลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีจะมีผลเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาวิชาชีพ

7) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และการสืบค้นสารสนเทศ สามารถเผชิญปัญหาและรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย เพราะจะทำให้เป็นคนทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ พยาบาลพี่เลี้ยงในฐานะผู้นำทางการพยาบาลจำเป็นต้องบริหารจัดการต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8) แสดงพฤติกรรมที่ทำให้เกิดภาพพจน์ที่ดีในวิชาชีพ เช่น มีความประพฤติที่ดีทั้งด้านส่วนตัวและด้านการทำงาน โดยมีความประพฤติและปฏิบัติอยู่ในขอบเขตของวิชาชีพ มีจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพเนื่องจากพยาบาลที่เลี้ยงต้องมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ที่อยู่ในความดูแล

9) มีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพและการติดต่อสื่อสาร

10) มีความสามารถในการบริหารเวลาที่มีประสิทธิภาพ

นันทวัน ดาวอุดม (2550) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพยาบาลที่เลี้ยง พบว่า คุณสมบัติเกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลที่เลี้ยงควรมี 5 องค์ประกอบ คือ

- 1) ด้านการสอนงาน
- 2) ด้านการเป็นที่ปรึกษา
- 3) ด้านการเป็นผู้นำ
- 4) ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ
- 5) ด้านการเป็นกัลยาณมิตร

2.2.4 บทบาทหน้าที่ของพยาบาลที่เลี้ยง

Chamberlain et al. (1990) จำแนกบทบาทพยาบาลที่เลี้ยงเป็น 7 บทบาท คือ

1) บทบาทของผู้ปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลที่เลี้ยงต้องมีความชำนาญในการปฏิบัติ โดยเฉพาะในสาขาที่ตนรับผิดชอบ รอบรู้ในปัญหาและสามารถพัฒนาการพยาบาลให้อยู่ในระดับดี สามารถปฏิบัติการพยาบาลด้วยหลักวิชาการ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับพยาบาลใหม่ บทบาทนี้จะเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติบทบาทอื่นของพยาบาลที่เลี้ยง และผู้ที่อยู่ในความดูแลได้รับความรู้ และมีทักษะในการปฏิบัติ พยาบาลที่เลี้ยงที่มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นอย่างดีย่อมมีความมั่นใจในการสอน

2) บทบาทของครู พยาบาลที่เลี้ยงจะมีบทบาทสอนผู้ที่อยู่ในความดูแลทางด้านการปฏิบัติงาน และให้ความรู้ด้านอื่น ๆ ที่จะพัฒนาผู้ที่อยู่ในความดูแลให้ก้าวหน้าไปตามเป้าหมาย เช่น การปฐมพยาบาลใหม่ นโยบายของสถาบัน ระบบการบริหารงาน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกันเป็นทีมให้มีคุณภาพ เป็นต้น

3) บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา พยาบาลที่เลี้ยงควรมีบทบาทในการให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่อยู่ในความดูแลในทุกเรื่อง การมีที่ปรึกษาที่ดีจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสนใจในการทำงาน มีความพึงพอใจ และลดความวิตกกังวล โดยเฉพาะพยาบาลสำเร็จการศึกษาใหม่ที่ขาดความรู้และประสบการณ์น้อย พยาบาลที่เลี้ยงจะต้องเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษาต่าง ๆ แก่พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่มองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา และเลือกวิธีการแก้ปัญหาของตนได้ถูกต้องเหมาะสม

4) บทบาทของผู้สนับสนุน เป็นบทบาทหนึ่งของพยาบาลพี่เลี้ยงที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้พยาบาลที่อยู่ในความดูแล มีความสามารถพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง โดยการสนับสนุน กระตุ้นให้เกิดความมั่นใจในตนเอง และสนับสนุนให้พยาบาลที่อยู่ในความดูแลมีโอกาask้าวหน้า ซึ่งในการสนับสนุนนั้นพยาบาลพี่เลี้ยงต้องมีกลยุทธ์ในการนำความรู้ความสามารถของพยาบาลใหม่ออกมาใช้มากที่สุด โดยมีการส่งเสริมให้มีความมั่นใจที่จะใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เช่น การเป็นผู้นำทางการพยาบาล ในการประชุมก่อนและหลังการปฏิบัติงาน ชี้แนะถึงแหล่งอำนวยความสะดวกในการหาความรู้เพิ่มเติม พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์ ตำรา เพื่อสนับสนุน คั่นคว้าเพิ่มเติมให้กับพยาบาลใหม่ เพื่อให้พยาบาลใหม่มีความก้าวหน้า และมีความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

5) บทบาทของผู้แนะนำ พยาบาลพี่เลี้ยงมีบทบาทและหน้าที่แนะนำพยาบาลในความดูแลเกี่ยวกับด้านวิชาชีพ การดำรงชีวิตให้เหมาะสมในสังคม ตลอดจนการอยู่ร่วมกันในสังคมและแนะนำเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่พยาบาลที่อยู่ในความดูแลเผชิญอยู่

6) บทบาทของนักวิจัย ในฐานะพยาบาลพี่เลี้ยงต้องปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพสูง และเป็นผู้นำทางการพยาบาลจำเป็นต้องใช้ผลการวิจัยในการปฏิบัติงาน สนับสนุนการวิจัยและลงมือทำการวิจัย เป็นตัวอย่างในบทบาทของนักวิจัย เน้นการรู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลโดยอาศัยหลักทางวิทยาศาสตร์ และพยาบาลพี่เลี้ยงทำการค้นหาสิ่งที่พยาบาลใหม่ต้องเรียนรู้และคัดเลือกวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อให้พยาบาลใหม่ได้รับประสบการณ์และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้

7) บทบาทเป็นเพื่อนผู้ใกล้ชิด พยาบาลพี่เลี้ยงและพยาบาลที่อยู่ในความดูแลจะต้องมีจุดเริ่มต้นในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นเพื่อนผู้ใกล้ชิด ดูแลเอาใจใส่พยาบาลใหม่ ครอบคลุมถึงพฤติกรรมในด้านการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด การให้กำลังใจ ให้ความอบอุ่นและเป็นกันเองอย่างสม่ำเสมอกับพยาบาลจบใหม่ มีการสร้างบรรยากาศด้วยความอบอุ่นจริงใจ มีการยกย่องชมเชยเมื่อพบว่าปฏิบัติงานพยาบาลด้วยความรับผิดชอบสูง ตลอดจนมีการพบปะสังสรรค์ เพื่อสร้างความคุ้นเคย สร้างความสามัคคีในหน่วยงาน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาทั้งเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัว ด้วยบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร

Morton-Cooper and Palmer (2000) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพยาบาลพี่เลี้ยงไว้ ดังนี้

1) บทบาทที่ปรึกษา (Adviser) เป็นบทบาทที่พยาบาลพี่เลี้ยงปฏิบัติต่อพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ในการให้การสนับสนุน แนะนำ ให้พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่มีการปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีสนองต่อนโยบายและความต้องการขององค์กร

2) บทบาทผู้สอนแนะ (Coach) เป็นบทบาทที่พยาบาลพี่เลี้ยงปฏิบัติต่อพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ในการให้ คำแนะนำ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ การประเมินผล การให้ข้อมูลย้อนกลับ แบบสร้างสรรค์ แก่พยาบาลที่สำเร็จใหม่ในการปฏิบัติงาน

3) บทบาทผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) เป็นบทบาทที่พยาบาลที่เลี้ยงปฏิบัติต่อพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ใน การให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ รับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นมีการพัฒนาตนเองและสามารถมองเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของตนเองอย่างอิสระ

4) บทบาทผู้แนะนำ / สร้างเครือข่าย (Guide / Networker) เป็นบทบาทที่พยาบาลที่เลี้ยงปฏิบัติต่อพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ในการแนะนำเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในองค์กรสายการบังคับบัญชา ค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร รวมทั้งการปฏิบัติตัวดำรง ชีวิตใน สังคมและวิชาชีพ

5) บทบาทครู (Teacher) เป็นบทบาทที่พยาบาลที่เลี้ยงปฏิบัติต่อพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ โดยใช้วิธีการสอนและสาธิตเกี่ยวกับการปฏิบัติ การพยาบาล อุปกรณ์ เครื่องมือที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ให้พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทดลองปฏิบัติ และประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่มีความสามารถในการปฏิบัติงานและมีการพัฒนาตนเองมากขึ้น

6) บทบาทผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Resource facilitator) เป็นบทบาทที่พยาบาลที่เลี้ยงปฏิบัติต่อพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ ในการจัดประสบการณ์การทำงาน การแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารกับเพื่อนร่วมงาน จัดหาทรัพยากรในการปฏิบัติงาน ให้การดูแลอย่างใกล้ชิด และให้ความเป็นกันเอง แก่พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่

7) บทบาทผู้เป็นแบบอย่าง (Role model) เป็นบทบาทที่พยาบาลที่เลี้ยง ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างทั้งในด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และวิชาชีพพยาบาล การกระทำผ่านกลยุทธ์การสอน การสาธิต การนิเทศในขณะปฏิบัติงาน

8) บทบาทผู้สนับสนุน (Sponsor) เป็นบทบาทหนึ่งของที่เลี้ยงพยาบาลที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ มีความสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยการสนับสนุนให้เกิดความมั่นใจในตนเอง สนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

สายพร รัตนเรืองวัฒนา และคณะ (2541) ได้ศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของพยาบาลที่เลี้ยงตามความต้องการของพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ มีดังนี้

- 1) ช่วยสอน แนะนำ และให้ความรู้ต่าง ๆ
- 2) ช่วยฝึกทักษะการปฏิบัติการพยาบาล
- 3) เป็นที่ปรึกษาในขณะปฏิบัติงาน
- 4) ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจในการปฏิบัติงาน
- 5) ช่วยให้สามารถปรับตัวในการแสดงบทบาทเป็นพยาบาลใหม่ได้อย่างดี เพื่อลดความวิตกกังวลให้น้อยลง
- 6) สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความอบอุ่น ไม่รู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง
- 7) ให้การช่วยเหลือ ชี้แนะ ในเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่มีประสบการณ์

ธนพร แยมสุตา (2554) เสนอแนะว่าพยาบาลที่เลี้ยงควรมีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) บทบาทการเป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาล บทบาทพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะเป็นพยาบาลที่เลี้ยง คือ บทบาทการปฏิบัติการพยาบาล กล่าวคือ สามารถใช้กระบวนการพยาบาลและแนวคิดการพยาบาลแบบองค์รวมในการดูแลผู้ป่วยอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพการบริการอย่างต่อเนื่อง เป็นคนที่รอบรู้ มีความสามารถทางคลินิกสูงในหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่ และมีความมั่นใจในการแสดงบทบาทพยาบาลที่เลี้ยงอย่างเต็มความสามารถ

2) บทบาทการเป็นผู้สอนและผู้นิเทศ พยาบาลที่เลี้ยงจะต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครู ซึ่งมีหน้าที่ในการสอนงานอย่างใกล้ชิด (Coaching) โดยการถ่ายทอดความรู้ แนะนำวิธีการปฏิบัติงาน และฝึกฝนทักษะทางการพยาบาลให้พยาบาลใหม่มีความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน และมีการปฏิบัติงานร่วมกันในสภาพการณ์จริง เพื่อส่งเสริมให้พยาบาลใหม่มีการพัฒนาทักษะการทำงานอย่างต่อเนื่อง

3) บทบาทการเป็นที่ปรึกษา พยาบาลที่เลี้ยงจะเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว เป็นผู้ให้คำแนะนำและให้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของพยาบาลใหม่ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับในสิทธิส่วนบุคคล และเคารพในเกียรติของกันและกัน รวมทั้งการให้กำลังใจและสนับสนุนเมื่อพยาบาลใหม่เกิดความวิตกกังวลความกลัว ความเครียดเพื่อส่งเสริมให้พยาบาลใหม่มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง

4) บทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ พยาบาลที่เลี้ยงเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกแก่พยาบาลใหม่โดยการเตรียมการทั้งในด้านข้อมูล บุคลากร สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้พยาบาลใหม่เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) บทบาทการเป็นแบบอย่าง พยาบาลที่เลี้ยงจะต้องเป็นผู้ที่สามารถแสดงบทบาทของการเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติการพยาบาล และการบริหารจัดการโดยยึดหลักการทำงานอย่างมีมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ มีพฤติกรรมการบริการที่ดี รวมทั้งมีการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบอย่างได้

6) บทบาทการเป็นผู้ปฐมนิเทศ พยาบาลที่เลี้ยงมีบทบาทในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงาน บุคลากรในหน่วยงาน วิธีการปฏิบัติงาน ตลอดจนแนวทางในการทำงานที่มีความเฉพาะเจาะจงกับหน่วยงานแต่ละหน่วยเพื่อให้พยาบาลใหม่ได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับตัว และสามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมต่อไป

7) บทบาทการเป็นผู้ประเมินผลการปฏิบัติงาน พยาบาลที่เลี้ยงมีบทบาทในการประเมินผลการทำงานของพยาบาลใหม่ว่ามีการเรียนรู้ หรือการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุง รวมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความสามารถของพยาบาลใหม่ให้ได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ช่วยให้พยาบาลใหม่ทำงานมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนางานได้อย่างรวดเร็วและมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า พยาบาลพี่เลี้ยงจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตน จึงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่พยาบาลพี่เลี้ยงได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงควรประกอบด้วย เป็นผู้สอน (Teacher) เป็นแบบอย่างที่ดี (Role model) เป็นผู้ฝึก (Coaching) เป็นผู้ปกป้องดูแล (Advocate) เป็นที่ปรึกษา (Counselor/Consultant) เป็นผู้ประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับ (Evaluative and Feedback) เป็นแหล่งเรียนรู้ (Resource person) รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุน ความก้าวหน้าและพัฒนาการ (Growth and Development) ให้กับพยาบาลใหม่

2.2.5 ประโยชน์ของพยาบาลพี่เลี้ยง

พยาบาลพี่เลี้ยงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อวิชาชีพการพยาบาล เพราะเป้าหมายที่สำคัญของวิชาชีพพยาบาล คือ มุ่งที่การพัฒนาคุณภาพการพยาบาลและสร้างความชำนาญในการปฏิบัติการพยาบาล ประโยชน์ของพยาบาลพี่เลี้ยงสามารถสรุปได้ดังนี้ (Vance. 1982 อ้างถึงใน ทวีวัฒนา เชื้อมอญ. 2540)

1) ผลดีต่อหน่วยงาน ระบบพี่เลี้ยงช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันสนับสนุนให้พยาบาลใหม่พัฒนาตนเองเข้าสู่ระบบงานได้อย่างรวดเร็ว ลดอัตราการลาออก โอนย้าย และช่วยพัฒนาคุณภาพปฏิบัติการพยาบาล

2) ผลดีต่อการพัฒนาบุคลากร การมีพยาบาลพี่เลี้ยงที่มีความชำนาญการพยาบาล เฉพาะทางมาสอนพยาบาลใหม่เป็นการให้โอกาสแก่พยาบาลไปเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง ซึ่งจะทำให้ต้องพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้และความชำนาญ เพื่อให้สามารถแสดงบทบาทได้เต็มความสามารถเกิดความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มผู้ร่วมงาน นำไปสู่ประสิทธิภาพของทีมงาน และเป็นการผสมผสานวิชาการและการปฏิบัติการพยาบาลเข้าด้วยกัน จึงนับเป็นวิธีการที่สามารถกระตุ้นแรงจูงใจและสามารถพัฒนาบุคลากรโดยรวมไปพร้อมกัน

3) ผลดีต่อผู้บริหารการพยาบาล รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงช่วยให้เกิดผลดีต่อการบริหารหลายประการ การนำระบบพยาบาลพี่เลี้ยงมาใช้ในหน่วยงานเป็นการนำทรัพยากรภายในหน่วยงานมาใช้ร่วมกันในการพัฒนาบุคลากร จึงเป็นวิธีการที่ดีในการประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่อการลงทุนด้านบริหารสุขภาพโดยรวม เนื่องจากการบริหารพยาบาล ได้ขยายขอบเขตและมีความเฉพาะเจาะจงเพิ่มมากขึ้น

4) ผลดีต่อผู้เรียน การจัดโปรแกรมการสอนงานอย่างเป็นทางการให้กับพยาบาลใหม่ โดยมีพยาบาลพี่เลี้ยงซึ่งเป็นพยาบาลประจำการที่มีประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นผู้สอนงาน ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ให้การช่วยเหลือ แนะนำ รวมทั้งให้คำปรึกษาจะช่วยทำให้พยาบาลใหม่มีทักษะในการปฏิบัติการเพิ่มมากขึ้น สามารถปรับตัวต่อบทบาทใหม่ได้อย่างมั่นใจ การมีพยาบาลพี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่เป็นเพื่อนร่วมงานที่ดี มีการปฏิบัติงานร่วมกันกับผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น เกิดความมั่นใจ ลดความวิตกกังวลในบทบาทที่เป็นพยาบาลใหม่ เป็นการสร้างประสบการณ์ที่ดีในการทำงาน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

5) ผลดีต่อพยาบาลที่เลี้ยง การได้รับเลือกให้เป็นพยาบาลที่เลี้ยงเป็นการได้รับการยกย่อง สะท้อนถึงการมีคุณลักษณะที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้สอนพยาบาลใหม่ ทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจที่ตนเอง ได้ช่วยเหลือผู้อื่น และเห็นพัฒนาการ ความสามารถของผู้ที่ตนได้ช่วยเหลือ

Johnson et al. (2000) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของพยาบาลที่เลี้ยงมีดังนี้

1) ประโยชน์ต่อองค์กรหรือหน่วยงาน เพิ่มบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เพิ่มผลผลิต และคุณภาพในการทำงาน และสร้างความเจริญก้าวหน้าและชื่อเสียงแก่องค์กร

2) ผู้อยู่ในความดูแล ได้รับการพัฒนาการทำงานและวิชาชีพ ลดความเครียด มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพึงพอใจในการทำงาน (ไม่ออกจากวิชาชีพ) มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

3) พี่เลี้ยงได้รับประโยชน์หรือรางวัลจากการเป็นพี่เลี้ยง 2 ประการ ได้แก่ รางวัลที่มาจากภายนอก (Extrinsic reward) เช่น ได้พัฒนาความรู้ความสามารถ ได้ขยายเครือข่าย ได้ยกระดับความเป็นวิชาชีพของตนเองให้เป็นที่รู้จัก และรางวัลที่มาจากภายใน (Intrinsic reward) ได้แก่ ความพึงพอใจในการทำงาน เกิดความรู้สึกดี ๆ จากการได้ร่วมมือกับผู้อื่นประสบความสำเร็จกว่า และภาคภูมิใจในคุณค่าของตนเองที่ได้ถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลังและปลื้มใจที่เห็นความเจริญก้าวหน้าของผู้ที่ตนดูแล

สรุปว่า ระบบพยาบาลที่เลี้ยงมีประโยชน์ต่อพยาบาลใหม่และพยาบาลที่เลี้ยงที่นำไปสู่ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานทั้งส่วนบุคคลและวิชาชีพพยาบาล เช่น ความพึงพอใจในการทำงาน การปรับตัว คุณภาพการบริการงานพยาบาลและคุณภาพบุคลากร และการพัฒนาบุคลากรได้มาตรฐาน ดังนั้นจึงสมควรนำมาใช้เป็นรูปแบบอย่างเป็นทางการในการเพิ่มพูนทักษะสำหรับพยาบาลสำเร็จใหม่ เพื่อช่วยให้พยาบาลใหม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีที่ได้รับจากสถาบันการศึกษาสู่การปฏิบัติจริงทางคลินิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.6 ปัญหาและอุปสรรคของการใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยง

แม้ว่าระบบพยาบาลที่เลี้ยงที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนจะมีประโยชน์มาก แต่อาจจะมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง ดังนี้

Johnson (2002) กล่าวว่า ปัญหาอุปสรรคของระบบพยาบาลที่เลี้ยงมี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับองค์กร ระดับหน่วยงาน และระดับบุคคล ดังนี้

1) ระดับองค์กร ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ระบบบริหารขององค์กร วัฒนธรรมองค์กร เช่น ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลง มีความขัดแย้งกันสูง นโยบายที่ไม่สนับสนุน ปัญหางบประมาณ เป็นต้น

2) ระดับหน่วยงาน ได้แก่ ปัญหาด้านรูปแบบการบริหารงาน นโยบายไม่ส่งเสริมสนับสนุน และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับหน่วยงาน

3) ระดับบุคคล ได้แก่ ปัญหาที่เกี่ยวกับทัศนคติเชิงลบต่อวิชาชีพและการเป็นพยาบาลที่เลี้ยง เช่น ไม่ภูมิใจในวิชาชีพ ไม่เชื่อว่าระบบพยาบาลที่เลี้ยงมีประโยชน์ มีทัศนคติว่าเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นจากงานประจำ บุคลิกภาพขาดความเชื่อมั่น ไม่ชอบสอนงานใคร มีปัญหาการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นต้น

2.2.7 แนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง

จากการศึกษากรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงที่พึงปรารถนา พยาบาลพี่เลี้ยงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองใน 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะคิดของพยาบาลพี่เลี้ยง บุคลิกภาพของพยาบาลพี่เลี้ยง แรงจูงใจในการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง และความพร้อมในการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (วัลลภา บุญรอด. 2548)

1) ทักษะคิดของพยาบาลพี่เลี้ยง หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และความเชื่อของพยาบาลพี่เลี้ยงต่อวิชาชีพการพยาบาลและการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง กล่าวคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง และวิชาชีพ ความรู้สึกเป็นที่ยอมรับในหมู่คณะและสังคม และการสร้างความเจริญก้าวหน้าในการบริการสุขภาพ ดังนั้นการมีทัศนคติที่แตกต่างกันทำให้มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและลบ โดยเชื่อว่าพยาบาลผู้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาลและการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงจะปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ เต็มใจ และภูมิใจในการให้บริการการพยาบาล รวมทั้งมีความสุขในการทำงาน และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงได้

2) บุคลิกภาพของพยาบาลพี่เลี้ยง หมายถึง คุณลักษณะโดยรวมของพยาบาลพี่เลี้ยง แต่ละคนที่แสดงออกทางกิริยาท่าทาง วาจา และพฤติกรรมซึ่งส่งผลต่อการทำงาน ชีวิตส่วนตัว และสังคมของบุคคลนั้น บุคลิกภาพที่เชื่อว่าเหมาะสมกับการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง ได้แก่

(1) มีความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional stability) เป็นความสามารถของบุคคลในการรองรับแรงกดดันและควบคุมอารมณ์ บุคลิกที่สำคัญ คือ สุขุม สงบ มั่นคง เชื่อมั่นในตนเอง

(2) เป็นคนเปิดเผย (Extroversion) เป็นลักษณะของคนที่ชอบมีสัมพันธภาพ ชอบเข้าสังคม อยู่เป็นกลุ่ม มีการแสดงออก ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่ชอบเก็บตัวอยู่เงียบ ๆ (Introversion)

(3) เป็นผู้ใฝ่รู้ (Openness to experience) เป็นบุคลิกที่เปิดรับความแปลกใหม่ อยากรู้อยากเห็น มีความคิดสร้างสรรค์

(4) มีความเอื้ออาทร (Agreeableness) เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความห่วงใยผู้อื่น มีความอ่อนปรน ในเย็น มีความสามารถในการประสานงานที่ดี

(5) มีความรับผิดชอบ (Conscientiousness) ผู้ที่มีความรับผิดชอบมักจะเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ เสมอต้นเสมอปลาย เป็นต้น

3) แรงจูงใจในการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง หมายถึง สิ่งที่มากระตุ้นให้พยาบาลพี่เลี้ยงเกิดความรู้สึกต้องการที่จะเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง และแสดงพฤติกรรมของการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยง ประกอบด้วย

(1) แรงจูงใจภายใน คือ ความต้องการที่จะช่วยเหลือพยาบาลรุ่นใหม่ให้มีความสามารถในการพยาบาล แรงจูงใจมี 3 ประเภท คือ

(1.1) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation motive) เป็นแรงจูงใจที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ทุกคน เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการเป็นคนสำคัญในหมู่คณะ ได้แก่ การเป็นที่ยอมรับของคนอื่น การได้รับความนิยมนิยมชมชอบจากคนอื่น หรือความรักใคร่ชอบพอของผู้อื่น

(1.2) แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power motive) เป็นลักษณะแรงจูงใจที่สำคัญอีกประการหนึ่งของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการที่จะได้มาซึ่งอิทธิพลที่เหนือคนอื่น ๆ ในสังคม เพราะการมีอำนาจเหนือคนอื่นเป็นความภาคภูมิใจแห่งตน จึงเป็นสาเหตุให้เกิดแรงจูงใจใฝ่อำนาจ

(1.3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motive) เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากการคาดหวังของบุคคลซึ่งมีประสบการณ์ประทับใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก่อนแล้วจึงพยายามที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จนั้น เช่น ความมุ่งหวังจะเป็นพยาบาลที่เลี้ยงที่ดี

(2) แรงจูงใจภายนอก หมายถึง สิ่งกระตุ้นจากสภาวะแวดล้อมที่ทำให้พยาบาลประจำการต้องการเป็นพยาบาลที่เลี้ยง ได้แก่ การได้รับหน่วยคะแนนการศึกษาต่อเนื่องจากสภากาชาดพยาบาลทัศนคติของหัวหน้า และสภาพเงื่อนไขของงาน และการได้รับรางวัลตอบแทนจากหน่วยงาน เช่น การพิจารณาเงินเดือน การเลื่อนยศหรือตำแหน่ง เป็นต้น

4) ความพร้อมในการเป็นพยาบาลที่เลี้ยง หมายถึง การที่พยาบาลประจำการที่รับหน้าที่เป็นพยาบาลที่เลี้ยงรับรู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติและความตั้งใจพร้อมที่จะรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของพยาบาลที่เลี้ยง ได้แก่ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีวุฒิภาวะทางความคิด มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความตั้งใจหรือความเชื่อมั่นในความสามารถตนเองที่จะเป็นพยาบาลที่เลี้ยง

2.2.8 แนวคิดการใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยงในการจัดการศึกษาพยาบาล

การฝึกปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลจะต้องอยู่ภายใต้การนิเทศของอาจารย์ประจำหรือพยาบาลที่เลี้ยง (Preceptor or mentor) ที่อยู่ในแหล่งฝึกปฏิบัติ พยาบาลที่เลี้ยงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา เพราะเป็นผู้เชี่ยวชาญในการดูแลผู้ใช้บริการกลุ่มต่าง ๆ จึงเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ รวมทั้งเอื้ออำนวย ส่งเสริม สนับสนุน จัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา เป็นแบบอย่างทั้งทางด้านการปฏิบัติงาน บุคลิกภาพ เจตคติต่อวิชาชีพ พยาบาลที่เลี้ยงจึงมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล ทั้งนี้การใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยง (Mentorship) ในการศึกษาการพยาบาลเป็นการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติรูปแบบหนึ่ง โดยการจัดให้พยาบาลประจำการที่อยู่ในแหล่งฝึกปฏิบัติเข้ารับการอบรมโครงการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลที่เลี้ยง เพื่อทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ให้กับนักศึกษาพยาบาล (Mentee) โดยทำหน้าที่สอน ให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุนช่วยเหลือ และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล โดยมีการติดตามประเมินผลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยง

ที่มีแนวทางชัดเจน จะมีการเตรียมพี่เลี้ยงที่เป็นระบบทำให้รู้บทบาทหน้าที่และภาระงานที่ต้องรับผิดชอบร่วมกับสถาบันการศึกษา ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างสถาบันที่เป็นแหล่งฝึกและสถาบันการศึกษาในการสร้างเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียน จากการศึกษาของ สุรีย์ ธรรมิกบวร และคณะ (2542) พบว่าการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดผลดีต่อนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลพี่เลี้ยง เช่น ความวิตกกังวลของนักศึกษาต่อการฝึกปฏิบัติงานลดลง เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษากล้าซักถามและเกิดเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานและต่อวิชาชีพมีความมั่นใจในความรู้และความสามารถของตน และมีความผูกพันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมากขึ้น ส่วนการศึกษาของ สุพัชรี โสใหญ่ และประนอม รอดวินิจ (2543) พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจรูปแบบการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง (Nurse preceptor) ในระดับมาก นอกจากนี้ จากการศึกษาของ ทศนีย์ วรรณทรากุล และคณะ (2549) และทัศนียา ว่างสะจันทานนท์ และวรานุช กาญจนเวนิช (2555) พบว่า ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยง อยู่ในระดับมาก ส่วนเจตคติต่อการสอนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ด้านการสอนในคลินิกของครูพี่เลี้ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.464, p < 0.01$)

จากทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับพยาบาลพี่เลี้ยงและระบบพยาบาลพี่เลี้ยงที่กล่าวมาข้างต้น ช่วยให้เข้าใจความหมาย แนวคิดทฤษฎี รวมทั้งคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของพยาบาลพี่เลี้ยงที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทั้งผู้รับ ผู้ให้ และองค์กร อย่างไรก็ตามการดำเนินการอาจพบปัญหาและอุปสรรคทั้งในระดับบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กร การศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง ปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงของ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลอย่างยิ่ง

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Chen YL, Hsu LL and Hsieh SI. (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยง โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความแตกต่างสมรรถนะการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงเมื่อจำแนกตามภูมิภาคของพยาบาลพี่เลี้ยง 2) ศึกษาอิทธิพลของความเชื่ออำนาจภายในตนต่อสมรรถนะการสอนตามการรับรู้ของพยาบาลพี่เลี้ยง 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้โดยการกำหนดตนเองกับสมรรถนะการสอนตามการรับรู้ของพยาบาลพี่เลี้ยง และ 4) ศึกษาตัวชี้วัดสมรรถนะการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงกลุ่มตัวอย่างพยาบาลพี่เลี้ยงที่ทำงานในศูนย์การแพทย์ทางภาคเหนือของประเทศไต้หวัน จำนวน 242 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิภาค และสมรรถนะการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ One-way ANOVA Mann-Whitney test และ Multivariate linear regression ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงอยู่ในระดับปานกลาง สมรรถนะการสอน

ที่สูงมีความสัมพันธ์กับอายุที่มากขึ้นของพยาบาลที่เลี้ยง สถานภาพสมรส ประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี และความเชื่ออำนาจภายในตนของพยาบาลที่เลี้ยง ทั้งนี้การเรียนรู้โดยการกำหนดตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะการสอนของพยาบาลที่เลี้ยง ($r = .62$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งการเรียนรู้โดยการกำหนดตนเอง และการเชื่ออำนาจภายในตนเองของพยาบาลที่เลี้ยงสามารถทำนายสมรรถนะการสอนได้ ร้อยละ 33

Kristofferzon ML. และคณะ (2012) ศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (A cross-sectional survey study) เกี่ยวกับการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อผู้สอนภาคปฏิบัติในคลินิก โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อผู้สอนภาคปฏิบัติในคลินิก ได้แก่ พยาบาลที่เลี้ยง (Preceptor) หัวหน้าหน่วยพยาบาลที่เลี้ยง (Head preceptor) และอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติทางคลินิก (Clinical lecturer) 2) เปรียบเทียบการนิเทศแบบให้การสนับสนุนช่วยเหลือ (Supportive supervision) กับการนิเทศแบบการคิดวิเคราะห์ (Challenging supervision) 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศแบบสนับสนุนช่วยเหลือและการนิเทศแบบการคิดวิเคราะห์กับความคาดหวังผลลัพธ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยเชลทรัลประเทศสวีเดน จำนวน 107 คน เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนภาคปฏิบัติทางคลินิกทันที ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจต่อผู้สอนภาคปฏิบัติในคลินิก และมีความพึงพอใจโดยรวมต่อผลลัพธ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติ รวมทั้งผู้สอนทั้ง 3 กลุ่มมีพฤติกรรมการนิเทศแบบสนับสนุนช่วยเหลืออยู่ในระดับสูง ทั้งนี้กลุ่มผู้สอนที่เป็นพยาบาลที่เลี้ยงและอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติทางคลินิกมีพฤติกรรมการนิเทศแบบสนับสนุนช่วยเหลือมากกว่าหัวหน้าหน่วยพยาบาลที่เลี้ยง ส่วนอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติทางคลินิกมีพฤติกรรมการนิเทศแบบการคิดวิเคราะห์มากกว่าอีก 2 กลุ่ม นอกจากนี้ยังพบว่า การนิเทศแบบสนับสนุนช่วยเหลือของผู้สอนที่เป็นกลุ่มพยาบาลที่เลี้ยงสามารถอธิบายความคาดหวังผลลัพธ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 39.00 ข้อเสนอแนะของการศึกษานี้คือ ควรกำหนดรูปแบบของระบบพยาบาลที่เลี้ยง และบทบาทของพยาบาลที่เลี้ยงโดยเฉพาะบทบาทของหัวหน้าหน่วยพยาบาลที่เลี้ยงให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

Muir J. และคณะ (2013) ได้วิจัยเชิงพรรณนาและเชิงคุณภาพ (Quantitative and qualitative research) เกี่ยวกับการรับรู้ของพยาบาลที่เลี้ยงต่อโปรแกรมการจัดอบรมโครงการพยาบาลที่เลี้ยงสำหรับพยาบาลใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลที่เลี้ยงที่ทำงานอยู่ในสถานพยาบาลทางตะวันตกเฉียงใต้ของลอนดอน ประเทศอังกฤษ จำนวน 40 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาเชิงพรรณนา พบว่า พยาบาลที่เลี้ยงมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อระบบพยาบาลที่เลี้ยง และบทบาทของพยาบาลที่เลี้ยง และพยาบาลที่เลี้ยงยังเห็นว่าแม้จะมีเวลาน้อยในการนิเทศนักศึกษา แต่ระบบพยาบาลที่เลี้ยงมีความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษา การพัฒนาองค์กร และการพัฒนาตนเอง ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ได้ผลเช่นเดียวกัน

ทัศนียา วังสะจันทานนท์ และวราณช กัญจนเวนิช (2555) ได้วิจัยเพื่อศึกษาความรู้ด้านการสอน เจตคติ และบทบาทด้านการสอนภาคปฏิบัติและความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และบทบาท ของครูที่เลี้ยงด้านการสอนในคลินิก กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนา ศักยภาพด้านการสอนของพยาบาลที่เลี้ยงและได้หน้าที่สอนภาคปฏิบัติในโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึก ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ บทบาทหน้าที่ของครูที่เลี้ยงอยู่ในระดับมาก เจตคติต่อการสอนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติบทบาท หน้าที่ด้านการสอนในคลินิกของครูที่เลี้ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.464, p < 0.01$) แต่ความรู้ ด้านการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ในการสอนของครูที่เลี้ยง และความรู้ด้าน การสอนไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติกับเจตคติในการสอน ($r = 0.67$ และ $1.66, p > 0.05$)

ชฎาภรณ์ วัฒนวิไล (2554) ทำวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิผลการสอนทางคลินิกของอาจารย์พยาบาล เทียบกับพยาบาลที่เลี้ยงตามการรับรู้ของนิสิต และประสิทธิผลการสอนของทั้งอาจารย์พยาบาลและ พยาบาลที่เลี้ยงในนิสิตชั้นปีต่างกันและผลการเรียนต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตพยาบาล ชั้นปี 3 และ 4 แยกกลุ่มตามเกรดเฉลี่ยสะสมคือ กลุ่มน้อยกว่า 2.75 (กลุ่มเรียนอ่อน) และกลุ่มตั้งแต่ 2.75 ขึ้นไป (กลุ่มเรียนดี) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2553 จำนวน 172 คน เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถามแบบตอบด้วยตนเองที่พัฒนาจากแบบวัดการรับรู้คุณลักษณะ ประสิทธิภาพของอาจารย์สอนทางคลินิกของ Knox and Mogan (1985) วิเคราะห์ข้อมูลโดย t-test และ two-way ANOVA ผลการศึกษา พบว่าคะแนนเฉลี่ยประสิทธิผลการสอนโดยรวมระหว่าง อาจารย์พยาบาลกับพยาบาลที่เลี้ยงไม่ต่างกัน แต่อาจารย์พยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยด้านความสามารถใน การสอนสูงกว่าพยาบาลที่เลี้ยงอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) นิสิตแต่ละกลุ่มรับรู้ประสิทธิผลการสอน ของอาจารย์พยาบาลไม่ต่างกัน ส่วนการรับรู้ประสิทธิผลการสอนของพยาบาลที่เลี้ยง พบว่านิสิตที่ชั้นปี และผลการเรียนต่างกันมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ประสิทธิผลการสอนต่างกัน โดยนิสิต ชั้นปี 4 รับรู้ ประสิทธิภาพการสอนต่ำกว่ากลุ่มนิสิต ชั้นปี 3 ที่มีผลการเรียนดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สรุปแล้ว การสอนทางคลินิกโดยพยาบาลที่เลี้ยงควรได้รับการพัฒนาในด้านความสามารถของการสอน คณะพยาบาลศาสตร์ควรเน้นการมีส่วนร่วมวางแผนการสอนระหว่างอาจารย์พยาบาล และพยาบาล ที่เลี้ยง โดยเฉพาะการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อเน้นการเรียนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

มาเรียม เพราะสุนทร และอารีย์วรรณ อ่วมตานี (2552) ได้ศึกษาประสบการณ์การทำงาน ของพยาบาลที่เลี้ยงในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ การทำงานของพยาบาลที่เลี้ยง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล คือ พยาบาลวิชาชีพที่มี ประสบการณ์เป็นพยาบาลที่เลี้ยง จำนวน 16 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการ บันทึกเทป การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้นำมา

วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการให้รหัสและการเปรียบเทียบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า การทำงานของพยาบาลพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 6 หมวดหมู่ คือ 1) ได้รับมอบหมายให้เป็นพี่เลี้ยง 2) เตรียมการเป็นพี่เลี้ยง 3) สร้างความคุ้นเคย 4) แสดงบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง 5) ทบทวนการทำงาน และ 6) สิ้นสุดการเป็นพี่เลี้ยง การทำงานของพี่เลี้ยง เริ่มต้นจากการได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหอผู้ป่วยให้ดูแลพยาบาลจบใหม่ โดยพยาบาลบางส่วนได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติบทบาทพี่เลี้ยงทันที ในขณะที่พยาบาลบางส่วนได้รับมอบหมายล่วงหน้า จึงมีเวลาในการเตรียมการเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงและมีการสร้างความคุ้นเคยก่อนทำงานร่วมกันพยาบาลพี่เลี้ยงใช้วิธีการทบทวนการทำบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงของตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของตนเอง การทำงานของพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นประสบการณ์ทั้งด้านบวกและด้านลบ จากผลการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดระบบสนับสนุนจากผู้บริหารทางการพยาบาลอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง

มาเรียม เพราะสุนทร และอารีย์วรรณ อ่วมตานี (2551) ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงของพยาบาลวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของพยาบาลจบใหม่ให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีศักยภาพ และสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมในงานได้อย่างรวดเร็ว ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลพี่เลี้ยงมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาพยาบาลจบใหม่ให้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน บทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงดังกล่าว ได้แก่ บทบาทเป็นครูผู้แนะนำ/ผู้ให้คำปรึกษา ผู้เป็นแบบอย่าง ผู้อุปถัมภ์ นักปฏิบัติการพยาบาล ผู้นิเทศทางคลินิก และนักวิจัย การปฏิบัติบทบาทต่าง ๆ ของพยาบาลพี่เลี้ยงจะประสบความสำเร็จอย่างดีหากได้รับการสนับสนุนจากองค์การพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย และเพื่อนร่วมงาน

สุดจิต ไตรประคอง, ชุติกร แสนสบาย และอุรา แสงเงิน (2551) ศึกษาผลของระบบพยาบาลพี่เลี้ยงต่อการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงและความพึงพอใจของพยาบาลพี่เลี้ยงรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลพี่เลี้ยง ฝ่ายบริการพยาบาล โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ผลการวิจัย พบว่าผลของระบบพยาบาลพี่เลี้ยงต่อการปฏิบัติบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของหัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลพี่เลี้ยง และพยาบาลใหม่อยู่ในระดับดีทุกบทบาท และความพึงพอใจของพยาบาลพี่เลี้ยงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลพี่เลี้ยงโดยสรุปในระยะ 3 เดือน มีประเด็นหลัก 3 ด้าน คือ 1) ด้านภาระงานประจำ พบว่าพยาบาลพี่เลี้ยงมีภาระงานประจำมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และดูแลทักษะของพยาบาลใหม่ 2) ด้านการปฏิบัติงานร่วมกัน พบว่าพยาบาลพี่เลี้ยงไม่สามารถขึ้นเวรคู่กับพยาบาลใหม่ได้จากข้อจำกัดและความเหมาะสมของบุคคลากร ภาวะขาดอัตรากำลัง และ 3) ด้านการใช้คู่มือพยาบาลพี่เลี้ยงในการตั้งเป้าหมายร่วมกันกับพยาบาลใหม่และการบันทึกในคู่มือไม่ได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

นันทวัน ดาวอุดม (2550) ได้วิจัยเชิงบรรยายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยง ประชากรที่ศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในการทำหน้าที่พยาบาลพี่เลี้ยงแก่พยาบาลจบใหม่มากกว่า 5 ปี จำนวน 502 คน ในโรงพยาบาลตติยภูมิ จำนวน 10 แห่ง กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 58 ตัวแปร ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และทดสอบความเที่ยงด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราก ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle component analysis) และหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ องค์ประกอบสมรรถนะของพยาบาลพี่เลี้ยงมี 5 องค์ประกอบ 56 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 59.99 โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านการสอนงานเป็นองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยงที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ ร้อยละ 18.16 มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ จำนวน 18 ตัวแปร 2) ด้านการเป็นที่ปรึกษา เป็นองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยงที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ ร้อยละ 16.07 มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ จำนวน 17 ตัวแปร 3) ด้านการเป็นผู้นำ เป็นองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยงที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ ร้อยละ 9.65 มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ จำนวน 10 ตัวแปร 4) ด้านการสร้างสัมพันธภาพ เป็นองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยงที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ ร้อยละ 8.78 มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ จำนวน 8 ตัวแปร และ 5) ด้านการเป็นกัลยาณมิตรเป็นองค์ประกอบสมรรถนะพยาบาลพี่เลี้ยงที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ ร้อยละ 7.34 มีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบ จำนวน 3 ตัวแปร

ศิริมา โกมารทัต (2549) ได้ศึกษาผลของการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ โดยเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลสำเร็จการศึกษาใหม่ก่อนและหลังการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยง ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ภายหลังการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนีย์ วรรณทรกุล และคณะ (2549) ศึกษาการปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกปฏิบัติที่ทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงแก่นักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในปีการศึกษา 2545-2546 จำนวน 112 คน เก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป การปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยง ปัญหาและความต้องการได้รับการพัฒนาของครูพี่เลี้ยง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า ครูพี่เลี้ยงมีการปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านบุคลิกภาพ

ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสอน ปัญหาและความต้องการได้รับการพัฒนาของครูพี่เลี้ยง พบว่าครูพี่เลี้ยงมีปัญหาในการปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยงในรายชื่อและโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายชื่อที่มีปัญหามากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด) คือ การบริหารเวลา ส่วนรายชื่อที่มีปัญหาน้อยที่สุด (คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด) คือ ภาระงาน ความต้องการได้รับการพัฒนาของครูพี่เลี้ยง คือ การพัฒนาตนเองของครูพี่เลี้ยง เช่น การได้เข้ารับการอบรมทางวิชาการ การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น การใช้แหล่งประโยชน์ของมหาวิทยาลัย การจัดแหล่งค้นคว้าในหอผู้ป่วย และการกำหนดบทบาทของครูพี่เลี้ยงให้ชัดเจน ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์แตกต่างกันของประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การเป็นครูพี่เลี้ยง และสถานที่ในการทำงาน พบว่าการปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยงโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยงด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี และมากกว่า 10 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่ม 6 – 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) การปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยงด้านการสอนของกลุ่มที่มีประสบการณ์การเป็นครูพี่เลี้ยงมากกว่า 7 ปี สูงกว่ากลุ่ม 1 – 2 ปี และ 3 – 4 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$ และ $.001$ ตามลำดับ) และกลุ่ม 5 – 6 ปี สูงกว่ากลุ่ม 3 – 4 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และการปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยงด้านการพยาบาล พบว่ากลุ่มที่ปฏิบัติในโรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลศูนย์ และหน่วยงานสุขภาพอื่น สูงกว่ากลุ่มที่ทำงานในโรงพยาบาลชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$ และ $.01$ ตามลำดับ) จากการศึกษา มีข้อเสนอแนะว่าผู้ที่ทำหน้าที่ครูพี่เลี้ยงควรได้รับการพัฒนาบทบาทด้านการสอนเพื่อให้ครูพี่เลี้ยงมีความมั่นใจและทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เบญจมาศ แสนแสง (2548) ได้ศึกษาการสร้างระบบพยาบาลพี่เลี้ยง สำหรับพยาบาลใหม่ ศูนย์หัวใจสิริกิติ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษา พบว่าความพึงพอใจของพยาบาลพี่เลี้ยงหลังการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และความพึงพอใจในบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงของพยาบาลพี่เลี้ยงก่อนและหลังการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ธานี กล่อมใจ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 116 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการ และแบบสอบถามเกี่ยวกับการแสดงบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และหาความเชื่อมั่นโดยการทดลองใช้กับพยาบาลโรงพยาบาลบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS/FW ในการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในหอผู้ป่วย ปัจจัยด้านการรับรู้บทบาทในวิชาชีพ และปัจจัยด้านการใช้เวลาของพยาบาลประจำการ มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.79 และมีอำนาจในการพยากรณ์ ร้อยละ 62

ดำรงศักดิ์ สงเอียด (2547) ทำวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าทีมของพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ก่อนและหลังการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสัปดาห์ที่ 1 และหลังการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสัปดาห์ที่ 1 กับหลังการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสัปดาห์ที่ 4 ในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ จำนวน 30 คน ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับพยาบาลพี่เลี้ยงที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมพยาบาลพี่เลี้ยงแล้วเป็นเวลา 1 เดือน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ คู่มือรูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการทดลอง คือ แบบวัดความสามารถในการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าทีมของพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ซึ่งสร้างโดยผู้วิจัยและผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ความสามารถในการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าทีมของพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ภายหลังการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสัปดาห์ที่ 1 สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความสามารถในการปฏิบัติบทบาทหัวหน้าทีมของพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ภายหลังการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสัปดาห์ที่ 4 สูงกว่าหลังการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสัปดาห์ที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นวลเพ็ญ เกื่อนด้วง (2546) ศึกษาผลของการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงในโรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก ดำเนินการศึกษาโดยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลวิชาชีพจบใหม่ให้พยาบาลพี่เลี้ยงและหัวหน้าหอผู้ป่วยมีความรู้ความสามารถในการสอนงานแก่พยาบาลวิชาชีพจบใหม่ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ประเมินผลการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงจากการวัดความพึงพอใจต่อบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงทั้ง 7 บทบาทของพยาบาลพี่เลี้ยง หัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลวิชาชีพจบใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) โครงการอบรมพยาบาลพี่เลี้ยง 2) ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาจากการศึกษาของ พรทิพย์ แก้วสิงห์ (2544) 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบทีแบบจับคู่ (Paired-t-test) ผลการศึกษา พบว่า โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลกมีระบบพยาบาลพี่เลี้ยงประกอบด้วยแผนปฏิบัติงานโดยมีกิจกรรมสำหรับพยาบาลวิชาชีพ

จบใหม่ในแต่ละสัปดาห์และมีแผนการสอนวิชาการเพิ่มในแต่ละสัปดาห์ สำหรับความพึงพอใจของพยาบาลพี่เลี้ยง หัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลวิชาชีพจบใหม่ต่อบทบาทพยาบาลพี่เลี้ยงหลังการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงพบว่าอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผลของการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงในโรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก ทำให้ฝ่ายการพยาบาลของโรงพยาบาลมีระบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลวิชาชีพจบใหม่ที่เป็นรูปธรรม มีคู่มือพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ทำให้พยาบาลวิชาชีพจบใหม่มีความพึงพอใจซึ่งคาดว่าจะสามารถปรับตัวได้เร็ว สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข

ยุพา พงษ์ประยูร (2545) ศึกษาวิจัยแบบกึ่งทดลองเรื่องผลการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลใหม่ต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของพยาบาลใหม่ที่ใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลใหม่กับไม่ใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยง กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลใหม่ที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยนรีเวชกรรม หอผู้ป่วยสูติกรรมติดเชื้อ หอผู้ป่วยศัลยกรรมชาย หอผู้ป่วยศัลยกรรมหญิง หออภิบาลกุมาร หออภิบาลทารกแรกเกิดและคลอดก่อนกำหนด และหอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูก กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายรวมทั้งหมด จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการทดลอง คือ คู่มือรูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลใหม่ และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเที่ยงแล้วได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .97 วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่าความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่ที่ใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลใหม่สูงกว่าความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่ที่ไม่ใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชุดิมา มาลัย พิษณายวีร์ สิงห์ปัญจนที และอรพิน อนันตริยกุล (2545) ทำวิจัยแบบกึ่งทดลองเรื่องผลการสอนโดยอาจารย์พี่เลี้ยงต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราชนบุรี การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการได้รับการสอนโดยอาจารย์พี่เลี้ยง และเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยอาจารย์พี่เลี้ยงกับกลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราชนบุรี ที่กำลังฝึกปฏิบัติงานวิชาการฝึกเสริมประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลก่อนสำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2544 จำนวน 56 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามระดับ GPA เข้าเป็นกลุ่มควบคุม 28 คน กลุ่มทดลอง 28 คน โดยนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองมีการปฏิบัติการพยาบาลคู่กับอาจารย์พี่เลี้ยงที่เป็นพยาบาลประจำการที่แสดงบทบาทในด้านการเป็นครู ผู้นิเทศ ผู้ประเมินผล เป็นตัวแบบที่ดี เป็นผู้ให้

คำปรึกษาที่ดี รวมทั้งเป็นทรัพยากรที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาแบบตัวต่อตัวตลอดระยะเวลา 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบประเมินศักยภาพอาจารย์พี่เลี้ยง คู่มืออาจารย์พี่เลี้ยง แบบทดสอบความรู้อาจารย์พี่เลี้ยง แบบประเมินกิจกรรมตามบทบาทอาจารย์พี่เลี้ยง 6 บทบาท และแผนการสอนในคลินิกโดยใช้รูปแบบอาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการค้นคว้าตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับอาจารย์พี่เลี้ยง และผ่านการตรวจสอบความตรงกับความเที่ยงแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล โดยผู้วิจัยประยุกต์จากแบบวัดความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่ของ ทวีวัฒนา เชื้อมอญ (2540) และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงแล้ว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบที ผลการวิจัย พบว่าความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยอาจารย์พี่เลี้ยงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยอาจารย์พี่เลี้ยงสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดารารพร คงจา, พรรณทิพา แก้วมาตย์ และกมลทิพย์ ตั้งหลักร่มนงค์ (2543) ทำการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi - experimental research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรธานี ในการฝึกที่โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์พยาบาล สังกัดวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรธานี 33 คน นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรธานี 223 คน พยาบาลพี่เลี้ยงที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพพยาบาลพี่เลี้ยงของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรธานี 294 คน มีรูปแบบการดำเนินการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาพยาบาลโดยมีขั้นตอนการทดลอง 5 ขั้นตอน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเรื่องผลการดำเนินงานการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติ แบบสอบถามที่ใช้กับพยาบาลพี่เลี้ยงมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 แบบสอบถามที่ใช้กับนักศึกษาพยาบาลที่ใช้กับพยาบาลมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.93 แบบสอบถามที่ใช้กับอาจารย์พยาบาลมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการดำเนินงานการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาพยาบาลในการฝึกที่โรงพยาบาลศูนย์ ตามความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาล ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่าด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล ด้านการดำเนินการอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการวางแผน และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับพอใช้

2) ผลการดำเนินงานการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาพยาบาลในการฝึกที่โรงพยาบาลทั่วไป ตามความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาล ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับดี ส่วนพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่าด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล ด้านการดำเนินการ อยู่ในระดับดี ส่วนด้านการวางแผน และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับพอใช้ 3) ผลการดำเนินงานจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาพยาบาลในการฝึกที่โรงพยาบาลชุมชน ตามความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาล ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการอยู่ในระดับดี ด้านการวางแผน และด้านการประเมินผลอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนนักศึกษาพยาบาลด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับดี ส่วนด้านการวางแผนอยู่ในระดับพอใช้

สุพัชรี ไสใหญ่ และประนอม รอดวิจิตร (2543) ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เรื่องรูปแบบการสอนภาคปฏิบัติโดยระบบพยาบาลพี่เลี้ยง (Nurse preceptor) วิชาการบริหารการพยาบาล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการสอนและประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนภาคปฏิบัติวิชาการบริหารการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ประชากรคือพยาบาลวิชาชีพที่ทำหน้าที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยงและนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 ที่กำลังเรียนวิชาการบริหารการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยง จำนวนรวม 47 คน ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลศูนย์สุรินทร์ โรงพยาบาลศูนย์บุรีรัมย์ และโรงพยาบาลศรีสะเกษ จำนวน 12, 16 และ 19 คน ตามลำดับ และเป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2542 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ จำนวน 205 คน จำแนกเป็น 4 กลุ่มตามระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติดังนี้ กลุ่มแรกฝึกปฏิบัติงานระหว่างวันที่ 16 สิงหาคม-26 กันยายน 2542 จำนวน 52 คน กลุ่มที่สองฝึกปฏิบัติงานระหว่างวันที่ 27 กันยายน-7 พฤศจิกายน 2542 จำนวน 51 คน กลุ่มที่สามฝึกปฏิบัติงานระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน-26 ธันวาคม 2542 จำนวน 50 คน และกลุ่มที่สี่ฝึกปฏิบัติงานระหว่างวันที่ 7 ธันวาคม 2542-6 กุมภาพันธ์ 2543 จำนวน 52 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ รูปแบบการจกกาเรียนการสอนโดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย แบบสอบถามเรื่องรูปแบบการสอนภาคปฏิบัติวิชาการบริหารการพยาบาลโดยระบบพยาบาลพี่เลี้ยง (Nurse preceptor) ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ชุดที่ 1 สำหรับพยาบาลพี่เลี้ยง และชุดที่ 2 สำหรับนักศึกษา แบบวัดความรู้เชิงการบริหารการพยาบาลของนักศึกษา และแบบตรวจสอบทักษะเชิงการบริหารการพยาบาลของนักศึกษา ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความคิดเห็นของพยาบาลพี่เลี้ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาได้เท่ากับ 0.87 ทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนภาคปฏิบัติวิชาการบริหารการพยาบาลโดยใช้สถิติ

บรรยาย (Descriptive statistics) คือ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ 1) รูปแบบของการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง (Nurse preceptor) วิชาการบริหารการพยาบาล ประกอบไปด้วย ระบบการบริหาร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง (Nurse preceptor) วิชาการบริหารการพยาบาล เป็นดังนี้ 1) ความคิดเห็นของพยาบาลพี่เลี้ยงที่มีต่อรูปแบบการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนภาระงานที่นักศึกษาพยาบาลควรมีต่อหน่วยงาน และด้านความสามารถของพยาบาลพี่เลี้ยง พยาบาลพี่เลี้ยงมีความคิดเห็นในระดับมาก 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาในด้านภาระงานของนักศึกษา ด้านความคิดเห็นต่อพยาบาลพี่เลี้ยง ด้านความเครียดของนักศึกษา ด้านกฎระเบียบของแหล่งฝึก และด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการเรียนรู้ที่ได้รับ และด้านมนุษยสัมพันธ์ นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 3) ความรู้เชิงการบริหารการพยาบาลของนักศึกษา พบว่านักศึกษาผ่านการประเมินตามเกณฑ์ทุกคน โดยมีคะแนนอยู่ระหว่าง 70–89 คะแนน 4) ทักษะเชิงการบริหารการพยาบาลของนักศึกษา พบว่านักศึกษาทุกคนได้รับการฝึกประสบการณ์ในบทบาทหัวหน้าเวร 4 ครั้ง หัวหน้าทีม 6 ครั้ง และสมาชิกทีม 6 ครั้ง

ธานี กล่อมใจ (2542) ทำการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลแหล่งฝึกหลักของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จากพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลขอนแก่น โรงพยาบาลนครพนม โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา โรงพยาบาลมหาสารคาม โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ โรงพยาบาลสุรินทร์ และโรงพยาบาลอุดรธานี รวมจำนวน 282 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการ และแบบสอบถามเกี่ยวกับการแสดงบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และหาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของเครื่องมือโดยรวมทั้งหมด เท่ากับ 0.99 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) และการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในหอผู้ป่วย ปัจจัยด้านการรับรู้บทบาทในวิชาชีพ ปัจจัยด้านการจัดสรรเวลาการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติเชิงวิชาชีพ ปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในหอผู้ป่วย ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพในหอผู้ป่วย ปัจจัยด้านการจัดสรรเวลาสำหรับการปฏิบัติกิจกรรมของพยาบาล และปัจจัย

ด้านความภูมิใจในวิชาชีพการพยาบาล มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .0001$ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.80 และมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 64

สุชีวา วิชัยกุล (2542) ทำวิจัยกึ่งทดลองเรื่อง ผลการสอนโดยอาจารย์พี่เลี้ยงต่อความสามารถ ในการแก้ปัญหาทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคลินิก ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการสอนโดยอาจารย์พี่เลี้ยง และเปรียบเทียบความสามารถในการ แก้ปัญหาทางคลินิกหลังการทดลองของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยอาจารย์พี่เลี้ยงและ กลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ จำนวน 30 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามระดับ GPA เข้าเป็นกลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลอง 15 คน โดยนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองมีการ ปฏิบัติการพยาบาลคู่กับอาจารย์พี่เลี้ยงที่เป็นพยาบาลประจำการที่มีความชำนาญทางคลินิก สามารถสอน ให้คำแนะนำปรึกษา นิเทศ ประเมินผล เป็นตัวแบบที่ดี รวมทั้งเป็นทรัพยากรบุคคลที่คอยอำนวยความสะดวก แก่นักศึกษาแบบตัวต่อตัวตลอดระยะเวลา 2 เดือน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบประเมิน ศักยภาพอาจารย์พี่เลี้ยง คู่มืออาจารย์พี่เลี้ยง แบบทดสอบความรู้อาจารย์พี่เลี้ยง และแบบประเมิน กิจกรรมตามบทบาทอาจารย์พี่เลี้ยง 6 บทบาท ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์เนื้อหา และผ่าน การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหากับความเที่ยงแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการทดลอง คือ แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล (MEQ) โดยผู้วิจัยสร้างจาก สถานการณ์จริงในคลินิก และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงแล้ว สถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที ผลการวิจัยที่สำคัญ คือ 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูง กว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคลินิกของ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบญจวรรณ ซีไฮ้ (2541) ทำวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) เรื่องความพึง พอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลตรัง วัตถุประสงค์ ของการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ความเครียดในการปฏิบัติงานและ แรงจูงใจ กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา เป็นพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานตามบทบาทครูพี่เลี้ยงในโรงพยาบาลตรัง จำนวน 163 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย การทดสอบค่าที (t-test) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearsons product moment correlation) ผลการวิจัย พบว่าความเครียดในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจ และ

ความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการอยู่ในระดับปานกลาง อายุ ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ และความเครียดในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทครูพี่เลี้ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ประสบการณ์การทำงานในการเป็นครูพี่เลี้ยงมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทครูพี่เลี้ยง สำหรับแรงจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงาน การยอมรับนับถือ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่ง โอกาสเจริญในงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นโยบายและการบริหาร และสภาพการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาล ประจำการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ส่วนสถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา และการอบรมที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทครูพี่เลี้ยงไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ การปฏิบัติงานตามบทบาทครูพี่เลี้ยงของพยาบาลประจำการแก่นักศึกษาพยาบาลในการฝึกภาคปฏิบัติควรมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของพยาบาลประจำการที่มีอายุน้อย และจัดการอบรมความรู้เกี่ยวกับการเป็นครูพี่เลี้ยงหรือพยาบาลพี่เลี้ยง ให้แก่พยาบาลประจำการทุกคน มีการหมุนเวียนผู้รับผิดชอบหลักในการเป็นครูพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาพยาบาล มีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทครูพี่เลี้ยง และนำผลการปฏิบัติงานนี้มาร่วมพิจารณาในการเลื่อนตำแหน่งและระดับที่สูงขึ้น

ทวิวัฒนา เชื้อมอญ (2540) ทำวิจัยกึ่งทดลองเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในงานและความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่ก่อนและหลังการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลใหม่ และเปรียบเทียบความพึงพอใจในงานและความสามารถในการปฏิบัติงานหลังการทดลองของพยาบาลใหม่ในกลุ่มทดลองและในกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลใหม่ จำนวน 34 คน จัดเป็นกลุ่มทดลอง 17 คน ให้ปฏิบัติงานร่วมกับพยาบาลพี่เลี้ยงที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลใหม่แล้วเป็นเวลา 2 เดือน และกลุ่มควบคุม 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ คู่มือการใช้รูปแบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลใหม่ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์แนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการทดลอง คือ แบบสอบถามความพึงพอใจในงาน และแบบวัดความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่ ซึ่งสร้างโดยผู้วิจัยและผ่านการตรวจสอบความตรงตามเชิงเนื้อหาและหาค่าความเที่ยงแล้ว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที ผลการวิจัยที่สำคัญ คือ 1) ความพึงพอใจในงานและความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจในงานหลังการทดลองของพยาบาลใหม่ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการปฏิบัติงานก่อนการทดลองของพยาบาลใหม่ในกลุ่มทดลองต่ำกว่า

ในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในหลังการทดลองความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลใหม่ในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องช่วยให้ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย ทั้งในเรื่องของการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงจากนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 และ ปีที่ 4 ตลอดจนพัฒนาแนวคำถามในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงจากนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 อาจารย์ประธานรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาล พยาบาลพี่เลี้ยงพยาบาลวิชาชีพที่เป็นผู้ร่วมงานกับพยาบาลพี่เลี้ยง และหัวหน้าหอผู้ป่วยในแหล่งฝึกปฏิบัติที่มีพยาบาลพี่เลี้ยงประจำอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความไวของข้อมูลต่อการศึกษาค้นหาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายโดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นวิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2555 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ รวม 290 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 127 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 163 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2555 ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยทั้งหมดรวม 227 คน คิดเป็นร้อยละ 78.3 ของประชากรทั้งหมด เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 110 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 117 คน

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถามคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ ชั้นปี เพศ การเคยฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงหรือไม่ ในรายวิชาใด และแหล่งฝึกใด ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์ ได้แก่ อายุ เพศ ประสบการณ์การสอน กลุ่มวิชาที่สังกัด ความเกี่ยวข้องกับพยาบาลพี่เลี้ยง และรายวิชาภาคปฏิบัติที่สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง โดยแบ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยงทั้งหมด 15 ข้อ และลักษณะการดำเนินการสอน การปฏิบัติการพยาบาลทั้งหมด 10 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับที่กำหนดให้ผู้ตอบสามารถเลือกตอบให้ตรงกับความคิดเห็นของตนมากที่สุดดังนี้

- 5 หมายความว่า มีคุณลักษณะและคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายความว่า มีคุณลักษณะและคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติมาก
- 3 หมายความว่า มีคุณลักษณะและคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายความว่า มีคุณลักษณะและคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติน้อย
- 1 หมายความว่า มีคุณลักษณะและคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติน้อยที่สุด

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นวิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลที่เลี้ยงสำหรับการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนรายวิชาภาคปฏิบัติที่ใช้พยาบาลที่เลี้ยง ซึ่งมีทั้งหมด 4 รายวิชา ได้แก่ ปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน ปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ 1 ปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก 1 และปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก 2 ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เคยเรียนวิชาภาคปฏิบัติกับพยาบาลที่เลี้ยง จำนวน 7 คน
- 2) อาจารย์ประธานรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติที่เป็นผู้รับผิดชอบรายวิชาภาคปฏิบัติที่มีพยาบาลที่เลี้ยงร่วมสอน จำนวน 3 คน
- 3) พยาบาลที่เลี้ยงทุกคนที่สอนภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกปฏิบัติที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน ได้แก่ โรงพยาบาลสมุทรปราการ จำนวน 7 คน และโรงพยาบาลหัวเฉียว จำนวน 3 คน
- 4) พยาบาลวิชาชีพที่เป็นผู้ร่วมงานกับพยาบาลที่เลี้ยงอย่างน้อย 2 ปี จำนวน 4 คน
- 5) หัวหน้าหอผู้ป่วยในแหล่งฝึกปฏิบัติที่มีพยาบาลที่เลี้ยง จำนวน 5 คน

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (Individual in-depth interview) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลที่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำราและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์การสอนภาคปฏิบัติเป็นเวลานานกว่า 10 ปี และมีส่วนร่วมในการจัดโครงการอบรมพยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 3 คน ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบกับนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) 0.95 เมื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงในการศึกษารุ่นนี้ จำนวน 157 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.96

2) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลและแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้สร้างเค้าโครงคำถามตามประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษา มีคำถามครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีการเรียงลำดับข้อความให้มีความต่อเนื่อง และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้ ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 โดยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในชั้นเรียนภายหลังเลิกเรียน อธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการพิทักษ์สิทธิ์ในการเข้าร่วมการวิจัย การรักษาความลับของข้อมูล และสามารถปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยและการให้ข้อมูลได้โดยไม่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง แล้วให้กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ลงนามยินยอมการเข้าร่วมการวิจัย ก่อนลงมือเก็บข้อมูล

2) ผู้วิจัยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง ให้กลุ่มตัวอย่างทำโดยอิสระ หลังจากนั้นผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยให้นักศึกษาใส่ซองปิดผนึกให้เรียบร้อยและส่งให้กับผู้วิจัย

3.4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมุทรปราการ และผู้อำนวยการโรงพยาบาลหัวเฉียว เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์

วิธีการดำเนินการวิจัย และขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลแล้ว ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก อาจารย์ พยาบาลพี่เลี้ยง พยาบาลประจำการที่เป็นผู้ร่วมงาน และหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายบุคคลตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1) ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง สร้างบรรยากาศ ทักทาย แนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย แจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบว่าเขามีความสำคัญอย่างไร ขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก และขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์

2.2) กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการพิทักษ์สิทธิ์ในการเข้าร่วมการวิจัยและการรักษาความลับของข้อมูล และสามารถขอลอนตัวจากงานวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมงานวิจัย รวมทั้งให้กลุ่มตัวอย่างลงนามยินยอมการเข้าร่วมในการวิจัยด้วยความสมัครใจก่อนลงมือเก็บข้อมูล

2.3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ และถามคำถามเพิ่มเติมจากคำสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลอธิบายหรือขยายความเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ผู้วิจัยฟัง และจับประเด็นโดยไม่อคติหรือยึดถือประสบการณ์ของตนเองเป็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้พูดหรือแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ผู้วิจัยแสดงความเข้าใจ ยอมรับในเรื่องของผู้ให้ข้อมูลอย่างจริงใจ

2.4) เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ก่อนยุติการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกล่าวอ้างถึงการรักษาความลับของข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในภาพรวม และขออนุญาตติดต่อกลับมาในกรณีต้องการข้อมูลเพิ่มเติม

3) ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา ตามขั้นตอนดังนี้

3.1) นัดวันเวลาที่กลุ่มนักศึกษาว่างและสะดวก

3.2) พบกลุ่มนักศึกษา สร้างบรรยากาศโดยการทักทายนักศึกษาอย่างเป็นกันเอง อธิบายวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ความสำคัญของความคิดเห็นของนักศึกษา ขอความร่วมมือนักศึกษาในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม และขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์

3.3) กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการพิทักษ์สิทธิ์ในการเข้าร่วมการวิจัยและการรักษาความลับของข้อมูล และสามารถขอลอนตัวจากงานวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมงานวิจัย รวมทั้งให้กลุ่มตัวอย่างลงนามยินยอมการเข้าร่วมในการวิจัยด้วยความสมัครใจก่อนลงมือเก็บข้อมูล

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เวลาในการสัมภาษณ์อยู่ระหว่าง 30 – 60 นาที ณ หอผู้ป่วยที่ผู้ให้ข้อมูลทำงานอยู่นั้น ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นอาจารย์ประธานรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 นั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม ซึ่งใช้เวลาในการสนทนากลุ่มประมาณ 30 นาที ณ ห้องประชุมของคณะพยาบาลศาสตร์ในมหาวิทยาลัย หลังจากเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มแล้ว มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Reliability) ด้วยวิธีการนำผลของการวิเคราะห์ข้อมูลกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อเป็นการยืนยันว่าข้อมูลที่ได้ถูกต้องและตรงกับความรู้ของผู้ให้ข้อมูลจริง

3.5 การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามหลักการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัยโดยมีการชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย ผลกระทบและประโยชน์ที่กลุ่มตัวอย่างจะได้รับตามความเป็นจริง มีการชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าสามารถเข้าร่วมงานวิจัยหรือไม่ก็ได้ตามความสมัครใจ สามารถปฏิเสธการตอบคำถามใด ๆ ที่ไม่ต้องการแสดงความคิดเห็นหรือกล่าวถึง และสามารถถอนตัวจากการเข้าร่วมงานวิจัยนี้ได้ตลอดเวลาโดยจะไม่มีการทำลายชื่อเสียงหรือผลกระทบทางด้านลบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมงานวิจัย รวมทั้งจะเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นความลับ ตลอดจนจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น ทั้งนี้ได้มีการให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยก่อนดำเนินการวิจัย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยการหา ความถี่ และร้อยละ
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1) การตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมได้เป็นการประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้ว่าสามารถ
ตอบปัญหาหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้มากน้อยเพียงใดโดยการตรวจสอบความครบถ้วนและคุณภาพ
ของข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า
(Triangulation)

2) การจำแนกและจัดหมวดหมู่ของข้อมูล เพื่อให้สะดวกและง่ายต่อการค้นหาข้อมูลและ
การวิเคราะห์ข้อมูล

3) การจัดกลุ่มคำสำคัญที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือสัมพันธ์กัน และให้รหัสข้อมูล

4) กำหนดกลุ่มประเด็นสำคัญและยกตัวอย่างข้อมูลคำสัมภาษณ์ที่สื่อความเข้าใจในประเด็น
นั้น ๆ เป็นการลดขนาดข้อมูลและตัดทอนข้อมูลที่ไม่ต้องการออกไป

5) การสร้างบทสรุปของการศึกษา เป็นชุดของคำอธิบายประเด็นสำคัญ และการเชื่อมโยง
ความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง และศึกษาปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับการจัดการศึกษา ภาคปฏิบัติ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ผลการศึกษาจะนำเสนอ เป็น 2 ส่วน ตามประเด็นดังนี้

4.1 ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.2 คุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

4.1.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอน ภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

4.2 ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.1 ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.8 เป็นเพศหญิง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 จำนวน ใกล้เคียงกัน ร้อยละ 48.5 และ 51.5 ตามลำดับ เคยฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.2 รายวิชาที่นักศึกษาเคยฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงมากที่สุด คือ วิชาฝึกปฏิบัติการการพยาบาล พื้นฐาน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 48 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมา คือ วิชาฝึกปฏิบัติการการพยาบาล แม่และเด็ก 66 คน ร้อยละ 29.1 วิชาฝึกปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ มีจำนวนนักศึกษาที่เคยฝึก ปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงน้อยที่สุด 34 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาที่เคยฝึก ปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐานกับพยาบาลพี่เลี้ยง มีจำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มากกว่าชั้นปีที่ 4 เล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 52.3 และ 47.7 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการการพยาบาลแม่ และเด็ก และปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 84.8 และ 85.3 ตามลำดับ ดังรายละเอียดที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 227)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	212	93.8
ชาย	14	6.2
ระดับการศึกษา		
ปี 3	110	48.5
ปี 4	117	51.5
การฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลพี่เลี้ยง		
ไม่เคย	70	30.8
เคย	157	69.2
รายวิชาที่เคยฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง*		
ปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน	109	48.0
ปี 3	(57)	(52.3)
ปี 4	(52)	(47.7)
ปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก	66	29.1
ปี 3	(10)	(15.2)
ปี 4	(56)	(84.8)
ปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่	34	15.0
ปี 3	(5)	(14.7)
ปี 4	(29)	(85.3)

* นักศึกษาหนึ่งคนเคยฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงได้มากกว่าหนึ่งรายวิชา

4.1.2 คุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 157 คน เกี่ยวกับ 1) คุณลักษณะความเป็นครู และ 2) ลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังรายละเอียดที่แสดงในตารางที่ 2, 3 และ 4 ตามลำดับ

1) คุณลักษณะความเป็นครู

นักศึกษามีความคิดเห็นว่า พยาบาลพี่เลี้ยงมีคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ พยาบาลพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือและแนะนำในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.59) และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การสอน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.66) (ตารางที่ 2)

เมื่อวิเคราะห์คุณภาพการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาแยกตามรายวิชา ได้แก่ รายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน ปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ และปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก พบว่า นักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน มีความคิดเห็นว่า พยาบาลพี่เลี้ยงมีคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ พยาบาลพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือและแนะนำในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.56) และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การสอน ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ให้ออกสันักศึกษได้ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.56) และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.59) (ตารางที่ 3)

นักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ มีความเห็นว่าคุณลักษณะความเป็นครูทั้งในภาพรวมและรายข้อทุกข้อมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.61) รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.61) คอยช่วยเหลือและแนะนำในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.61) และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.66) (ตารางที่ 4)

นักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก มีความเห็นว่า คุณลักษณะความเป็นครูทั้งในภาพรวมและรายข้อมีคุณภาพอยู่ในระดับมากและมากที่สุด รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การสอน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.75) และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ คอยช่วยเหลือและแนะนำในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.61) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาโดยรวม (n = 157)

คุณลักษณะความเป็นครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล	4.46	0.54	มาก
2. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	4.38	0.67	มาก
3. มีความประพฤติเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี	4.45	0.66	มาก
4. มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา	4.52	0.68	มากที่สุด
5. มีความตรงต่อเวลา	4.50	0.62	มากที่สุด
6. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา	4.48	0.68	มาก
7. มีความมั่นคงทางอารมณ์	4.39	0.73	มาก
8. มีเหตุผล	4.48	0.62	มาก
9. คอยช่วยเหลือและแนะนำ	4.58	0.57	มากที่สุด
10. มีความทุ่มเทในการสอน	4.48	0.66	มาก
11. มีความรับผิดชอบต่อการสอน	4.55	0.66	มากที่สุด
12. มีความเที่ยงตรงในการประเมินผล	4.50	0.66	มากที่สุด
13. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.57	0.59	มากที่สุด
14. ให้โอกาสนักศึกษาได้ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง	4.52	0.62	มากที่สุด
15. ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะโดยรวม	4.46	0.65	มาก
เฉลี่ยรวม	4.48	0.49	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานกับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 109)

คุณลักษณะความเป็นครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล	4.51	0.54	มากที่สุด
2. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	4.44	0.66	มาก
3. มีความประพฤติเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี	4.47	0.63	มาก
4. มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา	4.55	0.63	มากที่สุด
5. มีความตรงต่อเวลา	4.55	0.57	มากที่สุด
6. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา	4.56	0.60	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
7. มีความมั่นคงทางอารมณ์	4.48	0.69	มาก
8. มีเหตุผล	4.53	0.62	มากที่สุด
9. คอยช่วยเหลือและแนะนำ	4.63	0.56	มากที่สุด
10. ทุ่มเทในการสอน	4.54	0.65	มากที่สุด
11. มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การสอน	4.63	0.57	มากที่สุด
12. มีความเที่ยงตรงในการประเมินผล	4.54	0.67	มากที่สุด
13. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.61	0.59	มากที่สุด
14. ให้โอกาสนักศึกษาได้ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง	4.62	0.56	มากที่สุด
15. ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะโดยรวม	4.57	0.61	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.55	0.48	มากที่สุด

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่มากับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 34)

คุณลักษณะความเป็นครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล	4.41	0.61	มาก
2. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	4.29	0.76	มาก
3. มีความประพฤติเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี	4.32	0.68	มาก
4. ความเป็นกันเองกับนักศึกษา	4.38	0.70	มาก
5. มีความตรงต่อเวลา	4.38	0.65	มาก
6. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา	4.41	0.61	มาก
7. มีความมั่นคงทางอารมณ์	4.26	0.79	มาก
8. มีเหตุผล	4.29	0.72	มาก
9. คอยช่วยเหลือและแนะนำ	4.41	0.61	มาก
10. ทุ่มเทในการสอน	4.12	0.70	มาก
11. มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การสอน	4.32	0.64	มาก
12. มีความเที่ยงตรงในการประเมินผล	4.26	0.83	มาก
13. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.41	0.66	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
14. ให้โอกาสนักศึกษาได้ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง	4.38	0.70	มาก
15. ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะโดยรวม	4.14	0.74	มาก
เฉลี่ยรวม	4.32	0.58	มาก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็กกับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 66)

คุณลักษณะความเป็นครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล	4.35	0.57	มาก
2. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	4.30	0.72	มาก
3. มีความประพฤติเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี	4.33	0.75	มาก
4. มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา	4.36	0.78	มาก
5. มีความตรงต่อเวลา	4.44	0.68	มาก
6. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา	4.36	0.78	มาก
7. มีความมั่นคงทางอารมณ์	4.24	0.82	มาก
8. มีเหตุผล	4.32	0.68	มาก
9. คอยช่วยเหลือและแนะนำ	4.48	0.61	มาก
10. ทุ่มเทในการสอน	4.39	0.70	มาก
11. มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การสอน	4.50	0.75	มากที่สุด
12. มีความเที่ยงตรงในการประเมินผล	4.42	0.73	มาก
13. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.50	0.61	มากที่สุด
14. ให้โอกาสนักศึกษาได้ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง	4.36	0.72	มาก
15. ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะโดยรวม	4.26	0.51	มาก
เฉลี่ยรวม	4.38	0.56	มาก

2) ลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา

ลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา นักศึกษามีความคิดเห็นว่าพยาบาลพี่เลี้ยงมีลักษณะการดำเนินการสอนโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงเป็น

รายชื่อ พบว่าเกือบทั้งหมดมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก มีหนึ่งข้อที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด คือ มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.58) รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา คือ นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.55) และพยาบาลพี่เลี้ยงมีความสนใจติดตามดูแลเอาใจใส่การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.64) (ตารางที่ 6)

นักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน มีความเห็นว่า ลักษณะการดำเนินการสอนมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นรายชื่อ พบว่าเกือบทั้งหมดมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก มีสองข้อที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.58) และ นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.55) (ตารางที่ 7)

นักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ มีความเห็นว่า การดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาทั้งในภาพรวมและรายข้อทุกข้อ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.60) นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.60) และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.73) ส่วนรายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมอบหมายงานให้แก่นักศึกษาเหมาะสม ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.75) คะแนนเฉลี่ยต่ำรองลงมา ได้แก่ มีการเตรียมความพร้อมในการสอน ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.64) และการส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.81) (ตารางที่ 8)

นักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก มีความเห็นว่า การดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาทั้งในภาพรวมและรายข้อ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากทุกข้อ รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.61) สนใจติดตามดูแลเอาใจใส่การฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.73) และนักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.53) ส่วนรายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมอบหมายงานให้แก่นักศึกษาเหมาะสม ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.61) คะแนนเฉลี่ยต่ำ

รองลงมา ได้แก่ มีการปฐมนิเทศนักศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.68) มีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษา ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.68) และการส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.68) (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาโดยรวม (n = 157)

ลักษณะการดำเนินการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. มีการปฐมนิเทศนักศึกษาอย่างชัดเจน	4.20	0.68	มาก
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการปฏิบัติ	4.35	0.59	มาก
3. มีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษา	4.34	0.66	มาก
4. มอบหมายงานให้นักศึกษาเหมาะสม	4.20	0.67	มาก
5. มีการเตรียมความพร้อมในการสอน	4.34	0.62	มาก
6. สนใจติดตามดูแลเอาใจใส่การฝึกปฏิบัติของนักศึกษา	4.43	0.64	มาก
7. มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา	4.54	0.58	มากที่สุด
8. ส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ	4.34	0.68	มาก
9. วัดผลและประเมินผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา	4.30	0.59	มาก
10. นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง	4.46	0.55	มาก
เฉลี่ยรวม	4.35	0.49	มาก

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยง ตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐานกับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 109)

ลักษณะการดำเนินการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. มีการปฐมนิเทศนักศึกษาอย่างชัดเจน	4.26	0.69	มาก
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการปฏิบัติ	4.39	0.62	มาก
3. มีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษา	4.39	0.68	มาก
4. มอบหมายงานให้นักศึกษาเหมาะสม	4.33	0.65	มาก
5. มีการเตรียมความพร้อมในการสอน	4.39	0.64	มาก
6. สนใจติดตามดูแลเอาใจใส่การฝึกปฏิบัติของนักศึกษา	4.47	0.62	มาก
7. มีความสามารถในการแก้ปัญหการฝึกปฏิบัติของ นักศึกษา	4.60	0.58	มากที่สุด
8. ส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการ ปฏิบัติ	4.42	0.71	มาก
9. วัตถุประสงค์และประเมินผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของ รายวิชา	4.39	0.59	มาก
10. นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะ จากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง	4.56	0.55	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.42	0.50	มาก

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยง ตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่กับพยาบาลพี่เลี้ยง (n = 34)

ลักษณะการดำเนินการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. มีการปฐมนิเทศนักศึกษาอย่างชัดเจน	4.21	0.69	มาก
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และทักษะใน การปฏิบัติ	4.26	0.67	มาก
3. มีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษา	4.32	0.73	มาก
4. มอบหมายงานให้นักศึกษาเหมาะสม	3.91	0.75	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
5. มีการเตรียมความพร้อมในการสอน	4.12	0.64	มาก
6. สนใจติดตามดูแลเอาใจใส่การฝึกปฏิบัติของนักศึกษา	4.18	0.72	มาก
7. มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา	4.35	0.60	มาก
8. ส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ	4.12	0.81	มาก
9. วัตถุประสงค์และประเมินผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา	4.21	0.73	มาก
10. นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง	4.35	0.60	มาก
เฉลี่ยรวม	4.20	0.58	มาก

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็กกับพยาบาลพี่เลี้ยง (n=66)

ลักษณะการดำเนินการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. มีการปฐมนิเทศนักศึกษาอย่างชัดเจน	4.11	0.68	มาก
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการปฏิบัติ	4.20	0.53	มาก
3. มีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา	4.14	0.68	มาก
4. มอบหมายงานให้นักศึกษาเหมาะสม	4.03	0.61	มาก
5. มีการเตรียมความพร้อมในการสอน	4.24	0.58	มาก
6. สนใจติดตามดูแลเอาใจใส่การฝึกปฏิบัติของนักศึกษา	4.33	0.73	มาก
7. มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา	4.42	0.61	มาก
8. ส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ	4.14	0.68	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
9. วัดผลและประเมินผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา	4.15	0.59	มาก
10. นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง	4.32	0.53	มาก
เฉลี่ยรวม	4.21	0.47	มาก

4.1.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงโดยรวม และรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด (ตารางที่ 10) และมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณภาพลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติโดยรวม และรายชื่อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด (ตารางที่ 11) ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูและลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงทั้งโดยรวม และรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 10 และ 11)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีคะแนนความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงและลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติโดยรวมแตกต่างกัน ($p < .001$) การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายชื่อของคุณลักษณะความเป็นครู พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีคะแนนความคิดเห็นแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ($p < .05$) รายชื่อที่คะแนนของนักศึกษาชั้นปี 3 และ 4 ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) มี 3 ข้อ ได้แก่ มีความตรงต่อเวลา รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา และมีความเชื่อมั่นในตนเอง (ตารางที่ 12) ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายชื่อของลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่า คะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 แตกต่างกันทุกข้อ ($p < .05$) (ตารางที่ 10 และ 11)

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยง ด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test (n = 157)

คุณลักษณะความเป็นครู	ปี 3 (n = 60)			ปี 4 (n = 97)			Z
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติกรพยาบาล	4.60	0.49	มากที่สุด	4.38	0.55	มาก	-2.405*
2. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพ	4.57	0.56	มากที่สุด	4.27	0.70	มาก	-2.630**
3. มีความประพฤติเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี	4.62	0.52	มากที่สุด	4.34	0.72	มาก	-2.280*
4. ความเป็นกันเองกับนักศึกษา	4.72	0.49	มากที่สุด	4.39	0.74	มาก	-2.747**
5. มีความตรงต่อเวลา	4.62	0.52	มากที่สุด	4.43	0.66	มาก	-1.639
6. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา	4.60	0.56	มากที่สุด	4.41	0.73	มาก	-1.442
7. มีความมั่นคงทางอารมณ์	4.55	0.62	มากที่สุด	4.29	0.78	มาก	-2.074*
8. มีเหตุผล	4.63	0.55	มากที่สุด	4.38	0.64	มาก	-2.576*
9. คอยช่วยเหลือและแนะนำ	4.73	0.52	มากที่สุด	4.48	0.58	มาก	-2.901**
10. ทุ่มเทในการสอน	4.72	0.52	มากที่สุด	4.34	0.69	มาก	-3.640***
11. มีความรับผิดชอบต่อการสอน	4.77	0.47	มากที่สุด	4.42	0.73	มาก	-3.217**
12. มีความเที่ยงตรงในการประเมินผล	4.67	0.54	มากที่สุด	4.39	0.70	มาก	-2.571*
13. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.70	0.46	มากที่สุด	4.48	0.65	มาก	-1.944
14. ให้ออกาสนักศึกษาได้ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง	4.67	0.51	มากที่สุด	4.42	0.66	มาก	-2.329*
15. ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะโดยรวม	4.77	0.43	มากที่สุด	4.28	0.69	มาก	-6.48***
โดยรวม	4.66	0.38	มากที่สุด	4.38	0.53	มาก	-3.563***

* < 0.05

** < 0.01

*** < 0.001

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยง ด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test (n = 157)

ลักษณะการดำเนินการสอน	ปี 3 (n = 60)			ปี 4 (n = 97)			Z
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. มีการปฐมนิเทศนักศึกษาอย่างชัดเจน	4.37	0.64	มาก	4.10	0.68	มาก	-2.360*
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการปฏิบัติ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.22	0.58	มาก	-3.657***
3. มีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษา	4.53	0.57	มากที่สุด	4.23	0.69	มาก	-2.756**
4. มอบหมายงานให้นักศึกษาเหมาะสม	4.48	0.62	มาก	4.02	0.65	มาก	-4.278***
5. มีการเตรียมความพร้อมในการสอน	4.55	0.59	มากที่สุด	4.22	0.60	มาก	-3.452***
6. สนใจติดตามดูแลเอาใจใส่การฝึกปฏิบัติของนักศึกษา	4.57	0.56	มากที่สุด	4.34	0.68	มาก	-2.040*
7. มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา	4.73	0.48	มากที่สุด	4.41	0.61	มาก	-3.424**
8. ส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ	4.62	0.56	มากที่สุด	4.18	0.69	มาก	-4.052***
9. วัดผลและประเมินผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา	4.53	0.57	มากที่สุด	4.15	0.57	มาก	-3.997***
10. นักศึกษาได้รับความรู้ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง	4.65	0.52	มากที่สุด	4.35	0.54	มาก	-3.420**
โดยรวม	4.56	0.42	มากที่สุด	4.22	0.48	มาก	-4.254***

* < 0.05

** < 0.01

*** < 0.001

4.2 ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.2.1 ผลการศึกษา

การศึกษานี้มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 29 ราย ประกอบด้วย พยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 10 ราย พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลพี่เลี้ยงในหอผู้ป่วย จำนวน 4 ราย หัวหน้าพยาบาล จำนวน 5 ราย นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 7 ราย และอาจารย์ผู้เป็นประธานรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาล จำนวน 3 ราย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีอายุตั้งแต่ 20 – 62 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี 7 ราย ระดับการศึกษาปริญญาตรี 13 ราย ระดับปริญญาโท 8 ราย ระดับการศึกษาปริญญาเอก 1 ราย ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล ตั้งแต่ 2–37 ปี ประจำอยู่หอผู้ป่วยศัลยกรรม หอผู้ป่วยอายุรกรรม หอผู้ป่วยรวมอายุรกรรมและศัลยกรรม หน่วยงานสูติกรรม ซึ่งได้แก่ แผนกฝากครรภ์ ห้องคลอด และหอผู้ป่วยหลังคลอด

4.2.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลพบประเด็นหลักดังนี้ คือ

- 1) ปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติ
- 2) ความต้องการของพยาบาลพี่เลี้ยงในการพัฒนาการสอน
- 3) แนวทางในการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพ

ประเด็นหลักที่ 1 : ปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นตัวพยาบาลพี่เลี้ยงเอง พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลพี่เลี้ยงในหอผู้ป่วย ตลอดจนหัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วยมองว่าปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการนิเทศนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ ปัญหาของการนิเทศนักศึกษา และปัญหาความรู้ทางทฤษฎีไม่ได้รู้สึกซึ่งมาก

ประเด็นรองที่ 1 : ปัญหาของการนิเทศนักศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นตัวพยาบาลพี่เลี้ยงเอง พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยงในหอผู้ป่วย ตลอดจนหัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วยมองว่า ปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการนิเทศนักศึกษาพยาบาล คือ การติดตามนิเทศนักศึกษาพยาบาลทุกคนที่ได้รับมอบหมายไม่ทัน ทั้งนี้เพราะบทบาทหน้าที่ของพยาบาลพี่เลี้ยงนั้นจะได้รับการมอบหมายให้ดูแลนักศึกษาพยาบาล 6 คน ในแผนกห้องคลอด และนักศึกษาพยาบาล 8 คน ในหอผู้ป่วยอื่น ๆ ซึ่งในการนิเทศการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลของนักศึกษาแก่ผู้ป่วยทุกราย พยาบาลพี่เลี้ยงต้องติดตามนิเทศนักศึกษาพยาบาลอย่างใกล้ชิด สิ่งที่พบเห็นอยู่เสมอในหอผู้ป่วยก็คือ กิจกรรมการพยาบาลผู้ป่วยจะให้เป็นเวลา ซึ่งในเวลาเดียวกันนักศึกษาแต่ละคนอาจจะต้องมีกิจกรรมการพยาบาลที่จะให้ผู้ป่วยของตนพร้อม ๆ กัน ดังนั้นพยาบาลพี่เลี้ยงจึงไม่สามารถที่จะตามนิเทศนักศึกษาทุกคนได้ในเวลาเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หัวหน้าพยาบาลท่านหนึ่งได้ยกตัวอย่างการติดตามนิเทศนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับมอบหมายไม่ทันของพยาบาลพี่เลี้ยง ดังต่อไปนี้

“...บางทีพี่เลี้ยงก็มาดูแล้วไม่ทันไม่ทั่วถึง บางทีส่วนนี้เราก็จะรับช่วยกันคุณนะ สมมุติอย่างมีพยาบาลคนหนึ่ง รับผิดชอบเตียงหนึ่งถึงเตียงสิบ นะคะ สมมุติว่า เออ มี Case Retained foley cath นะคะ และพี่เลี้ยงอีกคนหนึ่งก็ พี่เลี้ยงตัวจริง ๆ เนี่ยก็กำลังสอนน้องอยู่ อาจะสอนในเรื่องของการ suction หรืออะไรก็แล้วแต่ ก็ยังไม่มีเวลาที่จะมาดูตรงนี้ให้ เราก็จะให้พยาบาลที่รับผิดชอบเตียงหนึ่งถึงเตียงสิบนี้แหละ ช่วยดูก่อน...”

ส่วนพยาบาลผู้ร่วมงานของพยาบาลพี่เลี้ยงในแผนกห้องคลอดรายหนึ่งได้ยกอีกตัวอย่างของปัญหาการนิเทศของพยาบาลพี่เลี้ยงที่ไม่สามารถดูแลนักศึกษาได้ทันทุกกิจกรรมการพยาบาลดังคำพูดต่อไปนี้

“...แต่ก็สอนยากอยู่เหมือนกัน เพราะว่า เด็กสี่คนต่ออาจารย์หนึ่ง ถ้าสมมุติว่ามีแค่คนเดียวใช่ไหมคะ แต่ถ้าเข้าเคสนี้จะไม่ทัน พอเข้าไปเย็บแผลอย่างนี้ อะ ทำคลอดเสร็จ ลูกเราก็ต้องดูลูกอีก เขาจะไม่ทันแหละ ... พยาบาลพี่เลี้ยงจะไม่ทัน เพราะว่าทำคลอดออกมาเสร็จ ต้องดูลูก ลูกเสร็จไปคุณแม่ อาจจะต้องให้พี่พยาบาลเข้าไปช่วย แต่ที่นี้ไม่มีปัญหาก็ ok กันอยู่แล้ว ช่วยกันได้...”

นอกจากนี้ ปัญหาของการนิเทศนักศึกษาที่เกิดจากการสังเกตของหัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วยหอหนึ่ง พบว่าอาจารย์พี่เลี้ยงบางรายอาจให้ความรู้แก่นักศึกษาพยาบาลไม่ครบถ้วนในเชิงของการอธิบายในช่วงแรกก่อนที่นักศึกษาพยาบาลจะปฏิบัติการพยาบาล แต่การอธิบายเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติการพยาบาลเลย ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของผู้ป่วยในหอผู้ป่วยนั้น ๆ กิจกรรมการพยาบาลที่ให้แก่ผู้ป่วยเป็นกิจกรรมการพยาบาลที่ต้องอาศัยความรวดเร็ว ทำให้การสอนโดยการอธิบายก่อนการปฏิบัติไม่อาจเกิดขึ้นก่อนได้ในบางสถานการณ์ หรือ บางกรณี ดังคำพูดของหัวหน้าพยาบาลท่านหนึ่ง

“...บางทีหน้างานไม่มีการ Preconference ก่อน หรือต้องบอกเขาว่าเขาต้องทำอะไรบ้าง แล้วไม่มีการติดตามว่าหลังจากที่ทำไปแล้วมีตรงไหนที่ทำไม่ได้ หรือว่าทำไปแล้วมีปัญหาในการปฏิบัติอย่างไร... พอคนไข้เจ็บคลอต เขาก็ผ่านมาเลย เขาก็ไม่ได้มีเวลามา Post conference ... ในเรื่องของการให้ความรู้ ก็ OK เพราะถามว่าด้วยประสบการณ์ก็มีมากกว่าอยู่แล้ว แต่ว่าถ้าตรงข้อมูลลึก ๆ ๆ ของงานก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่า เขาให้ความรู้ได้มากน้อยขนาดไหน ... ยัง ๆ ๆ อย่างในเรื่องของทางพยาธิสภาพอะไรแบบนี้ เออ และที่ประเด็นที่จะชี้ให้นักศึกษามองว่า เคสนี้มันมีปัญหาอย่างนี้นั้นเกิดอะไรขึ้น...”

ประเด็นรองที่ 2 : ปัญหาความรู้ทางทฤษฎีไม่ได้รู้สึกซึ่งมาก

ผู้ให้ข้อมูลในทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นพยาบาลพี่เลี้ยงเอง พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลพี่เลี้ยงในหอผู้ป่วย หัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วย อาจารย์ผู้เป็นประธานรายวิชา และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มองว่าพยาบาลพี่เลี้ยงมีทักษะการปฏิบัติการการพยาบาลดีมาก มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการการพยาบาล ส่วนในเรื่องของความรู้ทางทฤษฎีนั้นอาจจะไม่ได้รู้สึกซึ่งมาก ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ที่ได้รับข้อมูลมาเกิดจากการมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในหอผู้ป่วยที่พยาบาลพี่เลี้ยงประจำการอยู่ค่อนข้างมาก และการมีเวลาน้อยในการเตรียมตัวปฏิบัติหน้าที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยง

พยาบาลพี่เลี้ยงประจำหอผู้ป่วยศัลยกรรมรายหนึ่งยกตัวอย่าง ปัญหาความรู้ทางทฤษฎีไม่ได้รู้สึกซึ่งมาก ดังคำพูดต่อไปนี้

“...ยอมรับว่าวิชาการบางอย่าง พยาบาลพี่เลี้ยงก็ไม่ได้รู้สึกเท่ากับอาจารย์ที่วิทยาลัย วิชาการบางเรื่องก็คือ มันไม่ได้ ละมาหลายปี นอกจากว่า คิดว่านักเรียนได้ Assign ในเคสนี้ ฟรุ้งนี้ ต้อง Conference เรื่องนี้ อาจารย์ก็จะไปดูหนังสือมาเหมือนกัน แต่ถ้าเกิดว่า ก็ได้บอกนักเรียนไปแล้วว่า ถ้าเรื่องที่อาจารย์ คือ ไม่ได้รู้สึกซึ่งก็จะตอบให้ละเอียดไม่ได้ บางทีนักเรียนก็ต้องไปหาเอาเองตามตำรา หรือเข้า Net หรือว่าอะไร เพราะว่าอย่างทำงานมาทุกวันนี้ คือจะชำนาญเฉพาะบางเรื่อง ในเกี่ยวกับเรื่องศัลยกรรม อะไรที่มันนอกเหนือไปนี้ วิชาการบางอย่างเราก็ไม่ได้รู้สึกซึ่งมาก...”

ส่วนพยาบาลที่เลี้ยงประจำหอผู้ป่วยหลังคลอดรายหนึ่งยกตัวอย่าง ปัญหาความรู้ทางทฤษฎีไม่ได้รู้สึกซึ่งมาก มาจากสาเหตุการมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในหอผู้ป่วยที่พยาบาลที่เลี้ยงประจำการอยู่ค่อนข้างมาก และการมีเวลาน้อยในการเตรียมตัวปฏิบัติหน้าที่เป็นพยาบาลที่เลี้ยงดังกล่าวต่อไปนี้

“...ภาระงาน ภาระงานมันเยอะ (หัวเราะ) ภาระงานเดิมของพี่มันเยอะอยู่แล้วไง แล้วแบ่งเวลามาดู หรือมาสอน ภาระงานที่ยังต้องทำอยู่... งานในหน้าที่ ที่เดิมอยู่แล้ว มันเยอะ มันเยอะมาก (เน้น) ... การเตรียมตัวอะไรอย่างนี้ เราอาจจะ ไม่ได้...ที่จะมาดุนักศึกษา และประสบการณ์ทางด้านสูติที่ไม่เยอะ เพราะว่าพี่เพิ่งมาอยู่สูติกรรม ได้ 3 ปี...”

ประเด็นหลักที่ 2 : ความต้องการของพยาบาลที่เลี้ยงในการพัฒนาการสอน

ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพยาบาลที่เลี้ยง มองว่าในการพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น พยาบาลที่เลี้ยงมีความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ของตนเองให้ทันสมัย เพื่อมาใช้ในการสอนนักศึกษาพยาบาลในภาคปฏิบัติ ดังนั้น ความต้องการที่จะพัฒนาความรู้จึงเป็นประเด็นสำคัญที่พยาบาลที่เลี้ยงมีความต้องการที่สุด

ประเด็นรองที่ 1 : ความต้องการที่จะพัฒนาความรู้

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นพยาบาลที่เลี้ยง พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลที่เลี้ยงในหอผู้ป่วย และหัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วย มองว่าการพัฒนาความรู้ให้แก่พยาบาลที่เลี้ยงนั้น สามารถอยู่ในรูปแบบของการจัดอบรมทางวิชาการ และการจัดทำตำราเอกสารทางวิชาการให้ไว้ ณ หอผู้ป่วย ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการส่งเสริมให้พยาบาลที่เลี้ยงมีความรู้ทางภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนในภาคปฏิบัติ ทำให้การสอนมีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ ในการจัดอบรมทางวิชาการและการจัดทำตำราเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ไว้ให้ ณ หอผู้ป่วย นั้นมีส่วนช่วยให้พยาบาลที่เลี้ยงนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการสอนแก่นักศึกษาพยาบาลต่อไป อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และวิชาชีพอีกด้วย ซึ่งระยะเวลาและสถานที่ของการจัดอบรมทางวิชาการในการพัฒนาความรู้ให้แก่พยาบาลที่เลี้ยง ส่วนใหญ่เสนอให้มีการจัดอบรมความรู้ปีละหนึ่งครั้ง และสถานที่ควรเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่พยาบาลที่เลี้ยงในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้

พยาบาลที่เลี้ยงแผนกห้องคลอดท่านหนึ่งได้ยกตัวอย่างความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ของตนเองในรูปแบบของการจัดอบรมทางวิชาการ ดังคำพูดต่อไปนี้

“... มองว่าถ้าเราได้มีการอบรมเรื่อยๆ อาจจะเป็นปีครึ่งหนึ่งก็ยังคงอะไรอย่างนี้ ปีละครั้ง ก็ได้ หรือว่าสองปี ถ้าปีละครั้งรู้สึกอาจจะบอไป เพราะว่าบางที่เราประชุม เราจะมีเยอะงะคะ วิชาการของเรา ก็จะเยอะอยู่แล้ว วิชาการของเรามันก็จะเยอะอยู่แล้วอย่างนี้ แต่ว่ามองว่า ถ้าเราได้แบบ ทบทวนความรู้เพิ่มมาเรื่อย ๆ อยู่ตลอดเวลา เนี่ย มันจะทำให้เราไม่ลืมในสิ่งที่เป็นอย่างนี้ เป็นเนื้อหาที่ต้องสอน หรือว่าเป็นเทคนิคการสอนนี่อะไรอย่างนี้คะ มันก็จะทำให้เราแบบว่ามี จำได้ หรือว่าทบทวนความรู้เรา ... ความรู้ที่อยากได้หรือคะ ก็คงน่าจะเป็นในเรื่องของ ๆ การสอนด้วย นะคะ แล้วก็อาจจะ เป็นในเรื่องของงานที่เราทำอยู่ประจำก็ ดีคะ ... แต่ถ้าจะเป็นการอบรมในเรื่องของครูพี่เลี้ยง น่าจะเป็นในเรื่องของพวกแผนการสอน จรรยาบรรณการเป็นครูพี่เลี้ยง หรืออะไรอย่างนี้ คือบางที่มันอาจจะ ต้องทำให้ตัวเองเหมือนฟื้นฟูความรู้ หรือว่าสามัญสำนึกตรงนี้ ให้มากขึ้น...”

ส่วนพยาบาลพี่เลี้ยงของหอผู้ป่วยศัลยกรรมอีกท่านหนึ่งเสนอมุมมองที่ต้องการ การพัฒนาความรู้ในรูปแบบของการจัดอบรมทางวิชาการ ดังคำพูดต่อไปนี้

“...วิทยาลัยน่าจะเปิดอบรมเกี่ยวกับเรื่องของวิชาการที่ ๆ เคยบอก ว่าคือต้องการให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีบุคลิกลักษณะเป็นอย่างที่เขามี วัตถุประสงค์มานะคะ เพราะบางทีคือว่า แต่ละคนคือว่าสอนได้ไม่ เหมือนกัน แต่ว่าเขาใช้ในเรื่องของการเป็นพี่เป็นน้องในการสอน มากกว่า อันนี้เป็นเทคนิค เกี่ยวกับเทคนิคการให้เกี่ยวกับพี่เลี้ยงใน เรื่องของบุคลิกตัวพี่เลี้ยงเอง อะไรอย่างนี้ บุคลิกพี่เลี้ยง แบบว่า ไม่ได้เป็นคนทีพูดเก่ง อธิบายไม่ได้ ถ้าน้องไม่ถามมา ก็อาจจะไม่ได้ บอกหรือว่า ไม่ได้ให้ไปหมดทุกอย่าง ... อันนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของ มหาลัยนะคะ แต่อย่างน้อยสักปีละครั้งก็ยังดี ในเรื่องของ เพราะบาง ที อย่างน้อง ๆ ๆ ๆ เขาก็อยาก ๆ ๆ ที่จะสอนอยากช่วยเราอะไร อย่างนี้ แต่เขาขาดทักษะการที่จะแบบว่า การเป็นพี่เลี้ยงเป็นแบบ ไหน แล้วเขาก็คือ เหมือนกับว่า เขาก็เรียนรู้อะไรมา แต่ว่าคือบางทีการ ถ่ายทอด...”

ยิ่งไปกว่านั้น พยาบาลพี่เลี้ยงประจำหอผู้ป่วยหลังคลอด เสนอมุมมองที่ต้องการ
การพัฒนาความรู้ในรูปแบบของการจัดอบรมทางวิชาการ ดังคำพูดต่อไปนี้

“...ให้ความรู้ทางวิชาการบ้างก็ได้ แล้วเดี๋ยวนี้พี่ก็ไม่รู้ว่าหลักสูตรนี้
เขาไปถึงไหนแล้วไง บางทีหลักสูตรปริญญาตรี ใ้อเรา ก็จบจนจะ
Early แล้วอะ พี่อายุงานพี่ 26 ปีแล้วอะ บางทีก็ผ่านมาเยอะแล้ว ก็
คือบางครั้ง ทางคณะพยาบาลอะ ก็จัดอบรมพวกเรบ้างก็ได้ คือว่า
หลักสูตรของน้องเป็นอย่างไง จะได้ Tune ให้ ๆ จะได้ Tune ให้
ตรงตามความต้องการของมหาลัยอะ ...ปีละครั้ง สัก 3 – 4 วัน ก็ได้
ทางด้านสูติกรรม จัดทุกปีก็ดีนะ จะได้กระตุ้นเราด้วย ...ก็เกี่ยวกับการ
Plan งาน การ Plan งานแล้วก็ความรู้ทางด้านวิชาการ สำหรับ
ครูพี่เลี้ยง ...ต้องได้รับการอบรมสม่ำเสมอ ให้ความรู้ คือ เป็นการ
กระตุ้นเราบ่อย ๆ อะ คือให้เราพัฒนาความรู้ของเรา ก็คืออย่างเรา
ไปสัมมนา เราก็จะได้ความรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยนกันอะ
ส่วนมากคุยกันบ้าง เขาก็มีความรู้ใหม่ ๆ ...”

ส่วนมุมมองของส่วนพยาบาลผู้ร่วมงานของพยาบาลพี่เลี้ยงในแผนกห้องคลอด
รายหนึ่ง ได้ยกอีกตัวอย่างของความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ในลักษณะของการจัดอบรมทาง
วิชาการ ดังคำพูดต่อไปนี้

“...อาจจะต้องส่งไปอบรมทุก ๆ ๆ ปีนะ เพื่อว่าเหมือนวิชาพวกนี้
จะต้อง Update เพราะว่าความรู้เก่า ๆ บางทีมันก็ใช้ไม่ได้แล้ว แล้ว
ถ้าเราอย่างฝึกงานอยู่ทุกวันมันจะเป็นเหมือน Routine อะ ความรู้
วิชาการอย่างงี้มันจะเริ่มถดถอยลง มันจะเป็นหัตถการแทน จะต้อง
ส่งไปอบรมเกี่ยวกับวิชาอย่างงี้ ไปเรียนเพิ่มเติม เหมือนเขาจัดอบรม
อย่างนี้ จะต้องส่งไป...ทางคณะฯอะคะ คือว่าอาจจะส่งหนังสือมา
เหมือนที่ว่าส่งหนังสือมาให้เราไปเรียน ก็เหมือนส่งหนังสือเชิญมาว่า
ใครสนใจที่จะไปอบรม แล้วก็ให้เขาลงไป จะได้มีพี่เลี้ยงเยอะ ๆ ด้วย
อาจจะอบรมเรื่องความรู้ได้ Update ใหม่ ๆ การทำคลอดอะไร
อย่างนี้ เทคนิคใหม่ ๆ ในการดูแลคนคลอดใหม่ ๆ เพราะว่าบางทีจบ
มานานอย่างนี้ น้องเขาเรียนมาใหม่อย่างงี้ เราไปสอนเขาแบบเก่า ๆ

เขาก็จะงง เอ๊ะ ทำไมอาจารย์สอนอย่างนี้มา แล้วทำไมพี่ ๆ พุดอย่างนี้ มันอาจจะไม่ตรงกัน กลัวว่าน้องเขาจะไขว้เขว อ๊ะ สรุปแล้วอย่างไร แล้วเดี๋ยวไปทำข้อสอบสภา ไขว้เขวอีก ... สักสอง สามวันก็พอแล้วละ ... ที่โรงพยาบาลนี้เลย เพราะว่า พี่เลี้ยงจริง ๆ นี้เขาจะขึ้นเวร อย่างหนูนี้เช้า ดึก บ่าย เช้า ดึก บ่าย มันจะอบรมไม่ได้เลย มันไม่สามารถไปได้เลย ถ้าไปไกล ๆ ต้องแลกเวรออกต้องขอวัน Off ต้อง อะไรอย่างนี้ ถ้าเป็นโรงพยาบาลอย่างนี้ เราก็ติกลงไปก็ยังได้ Off บ่าย ก็ยังมาขึ้นบ่ายได้ มันสะดวกกับเขาด้วย ...”

นอกจากนี้ ความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ยังอยู่ในรูปแบบของการจัดทำตำราเอกสารทางวิชาการให้ไว้ ณ หอผู้ป่วย ดังคำพูดของหัวหน้าพยาบาลแผนกสูติกรรมรายหนึ่งที่กำลังว่าว่า

“...ตำราสูติศาสตร์นี้แหละ สูตินรีเวชนี้แหละ เอาแต่สูติละกัน นรีเวชไม่ต้อง เพราะว่าตรงนี้ไม่ได้รับเท่าไร เออ และภาษาปะกฤษบ้างก็ดี เพราะว่า ภาษาต่างด้าวก็ตึนะ พม่า เขมร ลาวนี่ มีไหม (หัวเราะ) ... ไม่อยากได้เป็นมา ๆ ก็เล่มห rokok ก็หนู พี่เลี้ยงใช้ นักศึกษาใช้ เออ ใช้ด้วยกัน เวลาที่จะทำเคสเวลาอะไรนี้ ให้มันเพียงพอแล้วก็มันใช้ อ๊ะ ไม่ใช่ว่า ก็ไม่มี ห้องสมุดก็ไม่มี เวลาจะทำอะไรอย่างหนึ่งก็ช้า อะไรอย่างนี้ ไม่ทันต่อ ๆ การเอาไปใช้งาน...”

ส่วนพยาบาลพี่เลี้ยงในหอผู้ป่วยอายุรกรรมและศัลยกรรมรายหนึ่งเสนอแนะความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ในรูปแบบของการจัดทำตำราเอกสารทางวิชาการให้ไว้ ณ หอผู้ป่วย ดังคำพูดต่อไปนี้

“...ส่วนความรู้ที่มันพัฒนาขึ้น พัฒนาขึ้น ทางมหาวิทยาลัยก็ควรจะมี Paper ให้หรือว่าเป็นตำราที่ใหม่ ถ้าเราจะให้ตำราเดิมเราก็มีตั้งแต่โบราณ หรือเหตุการณ์อะไรบางอย่าง หรือถ้าไม่ Mind ก็ไม่เป็นไร อย่างถ้าตรงนี้ให้ยึดตาม IC ของหัวเฉียว เจีย ... Antiseptic อะไรอย่างเนี่ย เราก็ใช้อย่างนั้นไปได้ หรือที่นี้อาจจะล่าหลังโซ่ไหม ก็ไม่แน่ใจนะ ก็ถ้าได้ตรงนี้ก็พัฒนาอาจารย์ด้วย นักศึกษาก็ไม่ได้เหมือนตอนปีอาจารย์จบ 23 ... คงต้อง Refresh เค้าไปบ้าง เพราะ

นาน ๆ เราไปอบรมนานแล้วใช่ไหม หลายปีแล้วมีปีใหม่ Refresh สักทีหรือว่าก่อนอย่างเนี่ย แล้วแต่อะไรที่สำคัญ ๆ Guide มาก่อน เน้นอะไร ตอนนี้เน้นอะไร Guide อะไรตลาดต้องการอะไรหรือว่า ความรู้ยังอยู่กับที่ไม่มีอะไร...”

ประเด็นหลักที่ 3 : แนวทางในการพัฒนาพยาบาลที่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นพยาบาลที่เลี้ยง พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลที่เลี้ยง ในหอผู้ป่วย หัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วย อาจารย์ประธานรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล มองว่า แนวทางในการพัฒนาพยาบาลที่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ การได้มาซึ่ง พยาบาลที่เลี้ยง และระบบการเรียนการสอนและการติดตามผล

ประเด็นรองที่ 1 : การได้มาซึ่งพยาบาลที่เลี้ยง

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นพยาบาลที่เลี้ยง พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับ พยาบาลที่เลี้ยงในหอผู้ป่วย หัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วย ตลอดจนอาจารย์ประธานรายวิชาปฏิบัติการ พยาบาล มองว่าการพัฒนาพยาบาลที่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพนั้น การได้มาซึ่งพยาบาลที่เลี้ยงก็เป็น อีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งการได้มาซึ่งพยาบาลที่เลี้ยงประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ การ คัดเลือกพยาบาลที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล และการประเมินความรู้ ความสามารถในการสอนภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้การเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา พยาบาลมีประสิทธิภาพดีมากยิ่งขึ้น

พยาบาลที่เลี้ยงในแผนกห้องคลอดเสนอมุมมองของการคัดเลือกพยาบาลที่เลี้ยงใน การสอนภาคปฏิบัติว่าควรมีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 3 ปี เพื่อให้การสอนสามารถนำความรู้ ที่สั่งสมมาจากประสบการณ์ที่มีสอนนักศึกษาพยาบาลได้อย่างเข้าใจและมองเห็นภาพการพยาบาลที่ ชัดเจนขึ้น ดังคำพูดต่อไปนี้

“...อย่างน้อยเราต้องดูในเรื่องของอายุนะ อายุของคนทำงาน อายุ ราชการ อายุทำงานนี้ น้อยเกินไป มันก็ยังไม่เด็กไป อย่างน้อย เรา เลือกลงมาซะว่า สามปีขึ้นไป จบมาอย่างน้อยสามปี ทำปีอะไรอย่าง นี้ ...คุณสมบัติ อันนี้ในเรื่องของ ได้ความ Mature ขึ้นมาหน่อย หรือ อย่างน้อยนี้ การที่ทำงานมาแล้วนี้ มันก็ให้เห็นมาก่อนบ้าง แล้วเวลา เราไปอบรม ไปอะไรอย่างนี้ มันก็จะรู้สึก ไปอบรมครูที่เลี้ยงนะ มันก็ รู้สึก เหมือนมองภาพได้ ๆ ลึกมากกว่า เป็นมิติ มากกว่า เหมือนจบ ใหม่ ๆ เรายังเป็นยังเหมือนนักเรียนอยู่เลยอะ แล้วเรายังไม่ทันได้ งานอะไร เราก็ไปอบรมอย่างนี้ มันก็ยังไม่ได้...”

ส่วนพยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลพี่เลี้ยงในหอผู้ป่วยศัลยกรรมท่านหนึ่ง เสนออีกวิธีหนึ่งในการได้มาซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยง คือ การประเมินความสามารถในการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงในหอผู้ป่วยนั้นเสียก่อนว่า พยาบาลพี่เลี้ยงมีความสามารถที่จะสอนนักศึกษาได้มากน้อยเพียงใด ดังคำพูดต่อไปนี้

“...ครูพี่เลี้ยงอาจจะต้องคิดว่าครูพี่เลี้ยงคนไหน คนไหนเขามีความสามารถ หมายถึงว่าอย่างน้อยแค่ไหน การประเมินครูพี่เลี้ยงก่อน ๆ ที่จะให้สอนนักศึกษาอะคะ เพราะว่าคือ นักศึกษาเขาก็คือจะได้ความรู้เต็ม ๆ ว่าครูพี่เลี้ยงคนนี้ก็มีความสามารถที่จะสอนได้จริง ๆ เพราะว่าบางคนที่ส่งไปอาจจะไม่มีความพร้อมมากพอก็ได้ นักศึกษาก็จะไม่ได้ความรู้ตรงนี้ก็จริง ๆ ก็คือตรงเรื่องวิชาการเรื่องหนึ่ง...”

นอกจากนี้ พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลพี่เลี้ยงในหอผู้ป่วยศัลยกรรมอีกท่านหนึ่งเสนอแนะวิธีการได้มาซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยง จากการประเมินพยาบาลพี่เลี้ยงก่อนและหลังให้การสอนนักศึกษาพยาบาลในภาคปฏิบัติเพื่อให้ได้พยาบาลพี่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพในการสอน ภาคปฏิบัติมีความรู้ครอบคลุมในทุกประเด็นของการสอนในแผนกผู้ป่วยนั้น ดังคำพูดต่อไปนี้

“...ต้องมีการประเมิน ส่วนใหญ่ก็จะมี Pretest posttest ใช้ไหมคะ แต่ว่าคิดว่ามันยังน้อยไป ต้องมีระยะเวลาในการทดสอบในการที่จะมาเป็นครูพี่เลี้ยง ...แล้วก็คือมาดูที่ครูพี่เลี้ยงว่ามีส่วนตรงนี้ความรู้ความสามารถที่จะให้เด็กได้หรือเปล่า ...อย่างน้อยก็น่าจะเป็นเดือนนะ ก็อย่างน้อยก็น่าจะมีการ คือ อาจจะส่งเรื่องมาก่อนว่าต้องการให้นักเรียน ๆ รู้เรื่องอะไร เพื่อที่ครูพี่เลี้ยงเขาจะได้เตรียมตัวด้วย ถ้าสมมุติว่าคือ ผ่านในการที่จะมาเป็นครูพี่เลี้ยงได้แล้ว อะไรอย่างนี้ครูก็จะได้เตรียมตัวว่าอะ หัวข้อในการดูนักศึกษาในเรื่องของเรื่องอะไรบ้างอะไรอย่างนี้ เพื่อให้เขาได้เตรียมตัวได้กลับไปทบทวน ได้มีความรู้เพิ่มมากขึ้นที่จะมาสอนนักศึกษา ได้มีความแม่นยำมากขึ้นด้วย ...ก็ประเมินครูพี่เลี้ยงก่อนว่ามีความพร้อมมากน้อยแค่ไหน จะต้องปรับปรุง หรือว่าเตรียมตัวอะไรเพิ่มอะไรอย่างนี้คะ... จากการทำที่เราแบบประเมินทดสอบแล้วอะไรอย่างนี้คะ ก็ต้องให้เขาเตรียมตัวเพิ่มในส่วนไหน เราก็ต้องบอกครูพี่เลี้ยงเขาไป เพื่อให้เขาแบบได้รู้ตัวด้วยว่า อ้อ หลังจากที่ทำทางวิทยาลัยได้ประเมินทางนี้ทางนี้แล้วอะไรอย่างนี้ อยากให้ครูพี่เลี้ยงช่วยเสริมตรงนี้นิดหน่อย...”

ประเด็นรองที่ 2 : ระบบการเรียนการสอนและการติดตามผล

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นพยาบาลที่เลี้ยงเอง พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลที่เลี้ยงในหอผู้ป่วย หัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วย ตลอดจนอาจารย์ประธานรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล มองว่าการพัฒนาพยาบาลที่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพนั้น ระบบการเรียนการสอนและการติดตามผลก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลที่เลี้ยงซึ่งระบบการเรียนการสอนและการติดตามผล ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ การประชุมปรึกษาหารือระหว่างคณะกรรมการรายวิชาและพยาบาลที่เลี้ยง การสื่อสารระหว่างอาจารย์ประจำรายวิชาและพยาบาลที่เลี้ยง และการประเมินพยาบาลที่เลี้ยงภายหลังการสอน

อาจารย์ประธานรายวิชาการปฏิบัติการพยาบาลท่านหนึ่งได้เสนอแนะวิธีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างคณะกรรมการรายวิชาและพยาบาลที่เลี้ยงว่าควรจะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีพยาบาลที่เลี้ยงเป็นผู้สอนภาคปฏิบัติ โดยวิธีการคืออาจารย์ประจำรายวิชาประสานงานโดยการประชุมปรึกษาร่วมกับพยาบาลที่เลี้ยงตั้งแต่เริ่มต้นก่อนมีการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเกิดขึ้น และขั้นตอนของการประเมินการเรียนการสอนยังคงดำเนินต่อไปจนกระบวนการเรียนการสอนสิ้นสุด ดังคำพูดต่อไปนี้

“...เลยใช้วิธีแบบนี้ครั้งแรกเลยอยากเห็นหน้า เจอหน้าเจอตาเค้า ให้เค้ารู้จักเราเห็นเรา ให้เบอร์โทรศัพท์ พี่อะไปแล้วไปสมุทรปราการเลย โดยสมมติว่าเด็กจะขึ้น Ward พศศจิกายน พี่ทำประมวล (การสอน) เสร็จอะไรเสร็จแล้วก็นัดเค้าเลย ไปด้วยตนเองเลย เอาทั้งประมวลและใบ Assign ไปแล้วมานั่งคุยที่ห้อง เริ่มตั้งแต่ปฐมนิเทศว่าจะดูแลนักศึกษาอย่างไรบ้าง ง่ายงานง่ายยังไง การตรวจงาน และยังคงเอา Nursing care plan ที่เราตรวจแล้วให้เค้าดู แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอีก ก็คือเราก็ไม่ได้มีติดตามงานใช่ไหม เนี่ยตรงเนี่ย แต่พี่คิดว่าเป็นทางหนึ่งที่ดีพอสมควร เค้าก็ตั้งใจนะที่พี่เข้าไป ปีแรก ๆ ก็ ฉุกเฉินหุก ... เรายังได้ยินแต่เสียง แล้วหลังจากนั้นก็ไปอะไรไปเจอเค้าไปเยี่ยมเยียนก็ดีอีกส่วนหนึ่งนะ...”

นอกจากนี้ การสื่อสารระหว่างอาจารย์ประจำรายวิชาและพยาบาลที่เลี้ยง ก็เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและการติดตามผลของพยาบาลที่เลี้ยง กล่าวคือ ในระหว่างมีการเรียนการสอนเกิดขึ้น หากพยาบาลที่เลี้ยงมีข้อคำถามสงสัย มีปัญหา หรือสถานการณ์ หรือประเด็นใด ๆ เกิดขึ้นสามารถมีช่องทางสื่อสารกับอาจารย์ประจำรายวิชาได้ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อในการเรียนการสอน

ภาคปฏิบัติเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา พยาบาลพี่เลี้ยงในหอผู้ป่วยอายุรกรรมและศัลยกรรมท่านหนึ่งเสนอแนะว่าการมีเบอร์โทรศัพท์ของอาจารย์ในรายวิชานั้นก็เป็นสิ่งที่ดีในการช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพด้วย ดังคำพูดต่อไปนี้

“...อาจารย์ทางมหาวิทยาลัย ...ก็ให้เบอร์โทรศัพท์เพื่อติดต่อสามารถติดต่อได้ทุกครั้ง คือถ้ามีปัญหาสามารถติดต่อได้ทันที ก็เลยไม่มีปัญหาอะไรตรงนี้”

ยิ่งไปกว่านั้น หัวหน้าพยาบาลแผนกสูติกรรมท่านหนึ่ง ยังเสนอให้มีการประเมินพยาบาลพี่เลี้ยงภายหลังการสอนนักศึกษาพยาบาลเสร็จสิ้น โดยให้ทางคณะพยาบาลศาสตร์เป็นผู้ประเมิน หลังจากนั้นเชิญพยาบาลพี่เลี้ยงร่วมรับฟังผลการประเมินภายหลังการเรียนการสอนเสร็จสิ้น ดังคำพูดต่อไปนี้

“...คงจะต้องทบทวนกับพี่เลี้ยง ในส่วนพี่เลี้ยงมากกว่า ว่าจะต้องมีการคุยกันก่อนที่จะส่งนักศึกษา มาจะต้องคุยกับพี่เลี้ยง คือ ในประเด็นในแต่ละครั้งที่ มีการประเมิน นักศึกษาจะประเมินนะ แล้วก็อาจจะเพิ่มในหัวข้อที่ เขาประเมินในส่วนของพี่เลี้ยงว่า ... ได้ทำในประเด็นเหล่านี้ไหม ที่เราสนใจ เช่น การที่นิเทศระหว่างที่นักศึกษาปฏิบัติงานหรือว่า การให้คำแนะนำ การติดตามก่อนและหลังในการแก้ปัญหาให้นักศึกษาหรือเปล่าอย่างนี้... นักศึกษาประเมินแล้ว อาจจะเชิญอาจารย์พี่เลี้ยงเข้ามาฟังทุกคนว่า อืม ประเด็นคือ อาจารย์อาจจะฟังนักศึกษาก่อนแล้วก็เอาไป Discuss กันว่าประเด็นที่นักศึกษา Discuss นี้มันเกี่ยวข้องกับอาจารย์พี่เลี้ยงตรงไหน หรือคิดว่า ถ้าจะให้ เออ มีจุดอ่อนที่ว่าอาจารย์พี่เลี้ยงน่าจะปรับปรุงเพื่อคุณภาพของนักศึกษาที่ออกมา ... เหมือนกับว่า ดีเหล็กต้องตีต้องร้อน คือ เวลาเรียนจบปุ๊บแล้วแจ้งปีนี้ เขาจะอยากรู้เหตุการณ์ว่า คือ มีอะไรบ้างที่ทำไปแล้ว ๆ มันต้องปรับปรุงแก้ไข ที่นี้เขาก็ น่าจะยอมรับได้แล้วก็ปรับปรุงได้...”

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง รวมทั้งศึกษาปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2555 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ รวม 290 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 127 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 163 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2555 ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยทั้งหมดรวม 227 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 110 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 117 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถามคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ ชั้นปี เพศ การเคยฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงหรือไม่ ในรายวิชาใด และแหล่งฝึกใด ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์ ได้แก่ อายุ เพศ ประสบการณ์การสอน กลุ่มวิชาที่สังกัด ความเกี่ยวข้องกับพยาบาลพี่เลี้ยง และรายวิชาภาคปฏิบัติที่สอน ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง โดยแบ่งเป็นข้อความเกี่ยวกับคุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยงทั้งหมด 15 ข้อ และลักษณะการดำเนินการสอนการปฏิบัติการพยาบาลทั้งหมด 10 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถาม ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาล ที่มีประสบการณ์การสอนภาคปฏิบัติเป็นเวลานานกว่า 10 ปี และมีส่วนร่วมในการจัดโครงการอบรมพยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 3 คน ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบกับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) 0.95

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนรายวิชาภาคปฏิบัติที่ใช้พยาบาลพี่เลี้ยง ซึ่งมีทั้งหมด 3 รายวิชา ได้แก่ ปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน ปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ และปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เคยเรียนวิชาภาคปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงจำนวน 7 คน อาจารย์ประธานรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่เป็นผู้รับผิดชอบรายวิชาภาคปฏิบัติที่มีพยาบาลพี่เลี้ยงร่วมสอน จำนวน 3 คน พยาบาลพี่เลี้ยงทุกคนที่สอนภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกปฏิบัติที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน ได้แก่ โรงพยาบาลสมุทรปราการ จำนวน 7 คน และโรงพยาบาลหัวเฉียว จำนวน 3 คน พยาบาลวิชาชีพที่เป็นผู้ร่วมงานกับพยาบาลพี่เลี้ยงอย่างน้อย 2 ปี จำนวน 4 คน และหัวหน้าหอผู้ป่วยในแหล่งฝึกปฏิบัติที่มีพยาบาลพี่เลี้ยงจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (Individual in-depth interview) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โดยผู้วิจัยได้สร้างเค้าโครงคำถามตามประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษา มีคำถามครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีการเรียงลำดับข้อคำถามให้มีความต่อเนื่อง และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้ ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 โดยแจกแบบสอบถามคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงให้กลุ่มตัวอย่างทำ หลังจากนั้นมีการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมุทรปราการ และผู้อำนวยการโรงพยาบาลหัวเฉียว เพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ พยาบาลพี่เลี้ยง พยาบาลประจำการ ที่เป็นผู้ร่วมงาน และหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ ยังมีการสนทนากลุ่มกับอาจารย์ประธานรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลและนักศึกษา

ซึ่งภายหลังจากเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มแล้ว มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Reliability) ด้วยวิธีการนำผลของการวิเคราะห์ข้อมูลกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องเพื่อเป็นการยืนยันว่าข้อมูลที่ได้ถูกต้องและตรงกับการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยการหาความถี่และร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) มีการประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้ว่าสามารถตอบปัญหาหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้มากน้อยเพียงใดโดยการตรวจสอบความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) หลังจากนั้นจำแนกและจัดหมวดหมู่ของข้อมูล จัดกลุ่มคำสำคัญที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือสัมพันธ์กัน และให้รหัสข้อมูล กำหนดกลุ่มประเด็นสำคัญ และยกตัวอย่างข้อมูล คำสัมภาษณ์ที่สื่อความเข้าใจในประเด็นนั้น ๆ แล้วสร้างบทสรุปของการศึกษาเป็นชุดของคำอธิบายประเด็นสำคัญ และการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.8 เป็นเพศหญิง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 จำนวนใกล้เคียงกัน ร้อยละ 48.5 และ 51.5 ตามลำดับ เคยฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.2 รายวิชาที่นักศึกษาเคยฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงมากที่สุด คือ วิชาฝึกปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 48 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมา คือ วิชาฝึกปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก 66 คน ร้อยละ 29.1 วิชาฝึกปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ มีจำนวนนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง น้อยที่สุด 34 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐานกับพยาบาลพี่เลี้ยง มีจำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มากกว่าชั้นปีที่ 4 เล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 52.3 และ 47.7 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก และปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 84.8 และ 85.3 ตามลำดับ

2. คุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะความเป็นครู และ 2) ลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) คุณลักษณะความเป็นครู

นักศึกษามีความคิดเห็นว่า พยาบาลพี่เลี้ยงมีคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ พยาบาลพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือและแนะนำในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.59) และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การสอน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.66)

เมื่อวิเคราะห์คุณภาพการสอนของพยาบาลที่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาแยกตามรายวิชา ได้แก่ รายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน ปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ และปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก พบว่านักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลที่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน มีความคิดเห็นว่าพยาบาลที่เลี้ยงมีคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลที่เลี้ยงเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ พยาบาลที่เลี้ยงคอยช่วยเหลือและแนะนำในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.56) และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การสอน ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ให้ออกาสักศึกษาได้ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.56) และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.59) ส่วนนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลที่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ มีความเห็นว่าคุณลักษณะความเป็นครูทั้งในภาพรวมและรายข้อทุกข้อมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.61) รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.61) คอยช่วยเหลือและแนะนำในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.61) และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.66) สำหรับนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลที่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก มีความเห็นว่าคุณลักษณะความเป็นครูทั้งในภาพรวมและรายข้อมีคุณภาพอยู่ในระดับมากและมากที่สุด รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การสอน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.75) และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ คอยช่วยเหลือและแนะนำในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.61)

2) ลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา

ลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา นักศึกษามีความคิดเห็นว่า พยาบาลที่เลี้ยงมีลักษณะการดำเนินการสอนโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลที่เลี้ยงเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทั้งหมดมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก มีหนึ่งข้อที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด คือ มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.58) รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงรองลงมา คือ นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.55) และพยาบาลที่เลี้ยงมีความสนใจติดตามดูแลเอาใจใส่การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.64) นักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลที่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน มีความเห็นว่าคุณลักษณะการดำเนินการสอนมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.50) เมื่อ

พิจารณาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อลักษณะการดำเนินการสอนของพยาบาลที่เลี้ยงเป็นรายข้อ พบว่าเกือบทั้งหมดมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก มีสองข้อที่มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.58) และนักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลที่เลี้ยง ($\bar{X} = 4.56$, S.D.=0.55) ส่วนนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลที่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ มีความเห็นว่าการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาทั้งในภาพรวมและรายข้อทุกข้อ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.35$, S.D.=0.60) นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลที่เลี้ยง ($\bar{X} = 4.35$, S.D.=0.60) และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.727) ส่วนรายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมอบหมายงานให้แก่นักศึกษาเหมาะสม ($\bar{X} = 3.91$, S.D.=0.75) คะแนนเฉลี่ยต่ำรองลงมา ได้แก่ มีการเตรียมความพร้อมในการสอน ($\bar{X} = 4.12$, S.D=0.64) และการส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.12$, S.D= 0.81) สำหรับนักศึกษาที่เคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลที่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก มีความเห็นว่าการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาทั้งในภาพรวมและรายข้อ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากทุกข้อ รายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.61) สนใจติดตามดูแลเอาใจใส่การฝึกปฏิบัติของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.73) และนักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติกับพยาบาลที่เลี้ยง ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.53) ส่วนรายข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมอบหมายงานให้แก่นักศึกษาเหมาะสม ($\bar{X} = 4.03$, S.D.=0.61) คะแนนเฉลี่ยต่ำรองลงมา ได้แก่ มีการปฐมมนิเทศนักศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.11$, S.D.=0.68) มีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษา ($\bar{X} = 4.14$, S.D.=0.68) และการส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.14$, S.D.= 0.68)

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลที่เลี้ยง พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลที่เลี้ยงโดยรวม และรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด และมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณภาพลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติโดยรวม และรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครู และลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลที่เลี้ยงทั้งโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพ

การสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง ด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีคะแนนความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงและลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติโดยรวมแตกต่างกัน ($p < .001$) การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายข้อของคุณลักษณะความเป็นครู พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีคะแนนความคิดเห็นแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ($p < .05$) รายข้อที่คะแนนของนักศึกษาชั้นปี 3 และ 4 ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) มี 3 ข้อ ได้แก่ มีความตรงต่อเวลา รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา และมีความเชื่อมั่นในตนเอง (ตารางที่ 12) ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายข้อของลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่าคะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 แตกต่างกันทุกข้อ ($p < .05$)

ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 29 ราย ประกอบด้วย พยาบาลพี่เลี้ยง จำนวน 10 ราย พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 4 ราย หัวหน้าพยาบาล จำนวน 5 ราย นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 7 ราย และอาจารย์ผู้เป็นประธานรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาล จำนวน 3 ราย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีอายุตั้งแต่ 20–62 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี 7 ราย ระดับการศึกษาปริญญาตรี 13 ราย ระดับปริญญาโท 8 ราย ระดับการศึกษาปริญญาเอก 1 ราย ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล ตั้งแต่ 2–37 ปี ประจำอยู่หอผู้ป่วยศัลยกรรม หอผู้ป่วยอายุรกรรม หอผู้ป่วยรวมอายุรกรรมและศัลยกรรม หน่วยงานสูติกรรม ซึ่งได้แก่ แผนกฝากครรภ์ ห้องคลอด และหอผู้ป่วยหลังคลอด

2. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล สรุปตามประเด็นดังนี้

1. ปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติ
2. ความต้องการของพยาบาลพี่เลี้ยงในการพัฒนาการสอน
3. แนวทางในการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพ

ประเด็นหลักที่ 1 : ปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติ พบว่าปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ ปัญหาของการนิเทศนักศึกษา และปัญหาความรู้ทางทฤษฎีไม่ได้รับรู้ซึ่งมาก

ประเด็นรองที่ 1 : ปัญหาของการนิเทศนักศึกษา พบว่าปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการนิเทศนักศึกษาพยาบาล คือ การติดตามนิเทศนักศึกษาพยาบาลทุกคนที่ได้รับมอบหมายไม่ทัน ทั้งนี้เพราะบทบาทหน้าที่ของพยาบาลพี่เลี้ยงนั้นจะได้รับการมอบหมายให้ดูแลนักศึกษาพยาบาล 6 คน ในแผนกห้องคลอด และนักศึกษาพยาบาล 8 คน ในหอผู้ป่วยอื่น ๆ ซึ่งในการนิเทศการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลของนักศึกษาแก่ผู้ป่วยทุกราย พยาบาลพี่เลี้ยงต้องติดตามนิเทศนักศึกษาพยาบาลอย่างใกล้ชิด สิ่งที่พบเห็นอยู่เสมอในหอผู้ป่วยก็คือ กิจกรรมการพยาบาลผู้ป่วยจะให้เป็นเวลา

ซึ่งในเวลาเดียวกันนักศึกษาแต่ละคนอาจจะต้องมีกิจกรรมการพยาบาลที่จะให้ผู้ป่วยของตนพร้อม ๆ กัน ดังนั้น พยาบาลพี่เลี้ยงจึงไม่สามารถที่จะตามนิเทศนักศึกษาทุกคนได้ในเวลาเดียวกัน

ประเด็นรองที่ 2 : ปัญหาความรู้ทางทฤษฎีไม่ได้รู้สึกซึ่งมาก พบว่าพยาบาลพี่เลี้ยงมีทักษะการปฏิบัติการการพยาบาลดีมาก มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการการพยาบาล ส่วนในเรื่องของความรู้ทางทฤษฎีนั้นอาจจะไม่ได้รู้สึกซึ่งมาก ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ที่ได้รับข้อมูลมาเกิดจากการมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในหอผู้ป่วยที่พยาบาลพี่เลี้ยงประจำการอยู่ค่อนข้างมาก และการมีเวลาน้อยในการเตรียมตัวปฏิบัติหน้าที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยง

ประเด็นหลักที่ 2 : ความต้องการของพยาบาลพี่เลี้ยงในการพัฒนาการสอน ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยง มองว่าในการพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น พยาบาลพี่เลี้ยงมีความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ของตนเองให้ทันสมัย เพื่อมาใช้ในการสอนนักศึกษาพยาบาลในภาคปฏิบัติ ดังนั้น ความต้องการที่จะพัฒนาความรู้จึงเป็นประเด็นสำคัญที่พยาบาลพี่เลี้ยงมีความต้องการที่สุด

ประเด็นรองที่ 1 : ความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ พบว่าการพัฒนาความรู้ให้แก่พยาบาลพี่เลี้ยงนั้น สามารถอยู่ในรูปแบบของการจัดอบรมทางวิชาการ และการจัดทำวารสารทางวิชาการให้ไว้ ณ หอผู้ป่วย ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการส่งเสริมให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีความรู้ทางภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนในภาคปฏิบัติ ทำให้การสอนมีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์

ประเด็นหลักที่ 3 : แนวทางในการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพ พบว่าแนวทางในการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ การได้มาซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยง และระบบการเรียนการสอนและการติดตามผล

ประเด็นรองที่ 1 : การได้มาซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่าการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพนั้น การได้มาซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยงก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งการได้มาซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยงประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ การคัดเลือกพยาบาลพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ การปฏิบัติการพยาบาล และการประเมินความรู้ความสามารถในการสอนภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้การเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาพยาบาลมีประสิทธิภาพดีมากยิ่งขึ้น

ประเด็นรองที่ 2 : ระบบการเรียนการสอนและการติดตามผล พบว่าการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพนั้น ระบบการเรียนการสอนและการติดตามผลก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงซึ่งระบบการเรียนการสอนและการติดตามผล ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย คือ

(1) วิธีการประชุมปรึกษาปรึกษาหารือระหว่างคณะกรรมการรายวิชาและพยาบาลพี่เลี้ยงก็เป็นอีกส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นผู้สอนภาคปฏิบัติ โดยวิธีการคืออาจารย์ประจำรายวิชาประสานงานโดยการประชุมปรึกษาหารือกับพยาบาลพี่เลี้ยงตั้งแต่

เริ่มต้นก่อนมีการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเกิดขึ้น และขั้นตอนของการประเมินการเรียนการสอนยังคงดำเนินต่อไปจนกระบวนการเรียนการสอนสิ้นสุด

(2) การสื่อสารระหว่างอาจารย์ประจำรายวิชาและพยาบาลพี่เลี้ยงก็เป็นอีกส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและการติดตามผลของพยาบาลพี่เลี้ยง กล่าวคือ ในระหว่างมีการเรียนการสอนเกิดขึ้น หากพยาบาลพี่เลี้ยงมีข้อคำถามสงสัย มีปัญหา หรือสถานการณ์ หรือประเด็นใด ๆ เกิดขึ้น สามารถมีช่องทางสื่อสารกับอาจารย์ประจำรายวิชาได้ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา

(3) มีการประเมินพยาบาลพี่เลี้ยงภายหลังการสอนนักศึกษาพยาบาลเสร็จสิ้น โดยให้ทางคณะพยาบาลศาสตร์เป็นผู้ประเมิน หลังจากนั้นเชิญพยาบาลพี่เลี้ยงร่วมรับฟังผลการประเมินภายหลังการเรียนการสอนเสร็จสิ้น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะอภิปรายผลตามประเด็นผลการวิจัย ดังนี้

1. คุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

นักศึกษามีความคิดเห็นว่า พยาบาลพี่เลี้ยงมีคุณภาพด้านคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง คือ พยาบาลพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือและแนะนำในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลพี่เลี้ยงมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การสอน เมื่อพิจารณาในแต่ละรายวิชา พบว่านักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยงในรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกข้อที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐานเป็นวิชาแรกที่นักศึกษาเพิ่งฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ป่วย ยังไม่มีประสบการณ์ นักศึกษาส่วนใหญ่มักจะมีความกลัวต่อสิ่งใหม่ ๆ ที่พบเห็น ไม่ว่าจะเป็นผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย เจ้าหน้าที่พยาบาล สิ่งแวดล้อมของหอผู้ป่วย ฯลฯ และรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐานจะเน้นให้นักศึกษาฝึกทักษะการปฏิบัติการพยาบาล (Procedure) ต่าง ๆ ซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยงมีความชำนาญมากอยู่แล้ว นักศึกษาจึงมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกข้อ ส่วนรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่ นักศึกษามีประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลมากขึ้น และได้เรียนภาคปฏิบัติกับอาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการพยาบาลอายุรกรรม ศัลยกรรม ออร์โธปิดิกส์ ประสาทวิทยา จึงมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงเพียงระดับมากทุกข้อ สำหรับรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็ก พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความ

เป็นครูของพยาบาลที่เลี้ยงอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือ พยาบาลที่เลี้ยงมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การสอนพยาบาล และมีความเชื่อมั่นในตนเอง อาจเนื่องมาจากรายวิชาปฏิบัติการการพยาบาลแม่และเด็กที่มีพยาบาลที่เลี้ยงจะมีเฉพาะในห้องคลอด เท่านั้น ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่พยาบาลจะต้องมีความชำนาญมากในการทำคลอด และเป็นประสบการณ์ใหม่ของนักศึกษา นักศึกษาจึงมีความคิดเห็นต่อพยาบาลที่เลี้ยงดังกล่าวในระดับมากที่สุด

ส่วนคุณภาพด้านลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา นักศึกษามีความคิดเห็นว่า พยาบาลที่เลี้ยงมีคุณภาพโดยรวมและทั้ง 3 รายวิชา อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Chen YL, Hsu LL and Hsieh SI. (2012) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการสอนของ พยาบาลที่เลี้ยง ผลการศึกษาพบว่าสมรรถนะการสอนของพยาบาลที่เลี้ยงอยู่ในระดับปานกลาง แต่สอดคล้องกับผลการศึกษา Kristofferzon ML. และคณะ (2012) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจต่อผู้สอนภาคปฏิบัติในคลินิก คือ พยาบาลที่เลี้ยง (Preceptor) และมีความพึงพอใจโดยรวมต่อผลลัพธ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาคุณภาพด้านลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีคุณภาพมากใน 3 ลำดับแรก คือ พยาบาลที่เลี้ยงมีความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา นักศึกษาได้รับความรู้ประสบการณ์ และเกิดทักษะจากการฝึกปฏิบัติ และพยาบาลที่เลี้ยงมีความสนใจติดตาม ดูแลเอาใจใส่การฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทศนีย์ วรภัทรากุล และคณะ (2549) ที่ศึกษาการปฏิบัติบทบาทของครูที่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าครูที่เลี้ยงมีการปฏิบัติบทบาทของครูที่เลี้ยงโดยรวมอยู่ในระดับมาก และบทบาทด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านคุณลักษณะหรือบุคลิกภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุตติมา มาลัย พิษณายวีร์ สิ่งหทัยจันท์ และอรพิน อนันตริยกุล (2545) ซึ่งทำวิจัยแบบกึ่งทดลองเรื่อง ผลการสอนโดยพยาบาลที่เลี้ยงต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส พบว่าพยาบาลที่เลี้ยงที่เป็นพยาบาลประจำการมีการแสดงบทบาทในด้านการเป็นครู ผู้นิเทศ เป็นตัวแบบที่ดี เป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี รวมทั้งเป็นทรัพยากรที่คอยอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษา นอกจากนี้ ธนพร แยมสุตา (2554) ยังให้ข้อเสนอแนะว่าพยาบาลที่เลี้ยงควรมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ คือ บทบาทการเป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาล กล่าวคือ ต้องเป็นคนที่มีความรอบรู้ มีความสามารถทางคลินิกสูงในหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่ และมีความมั่นใจในการแสดงบทบาทพยาบาลที่เลี้ยงอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับ Chamberlain et al. (1990) ที่ให้ความเห็นว่าพยาบาลที่เลี้ยงต้องมีความชำนาญในการปฏิบัติโดยเฉพาะในสาขาที่ตนรับผิดชอบ รอบรู้ในปัญหาและสามารถพัฒนาการพยาบาลให้อยู่ในระดับดี สามารถปฏิบัติการพยาบาลด้วยหลักวิชาการ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ที่อยู่ในความดูแลได้รับความรู้ และมีทักษะในการปฏิบัติ รวมทั้งพยาบาลที่เลี้ยงที่มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นอย่างดีย่อมมีความมั่นใจในการสอน

เมื่อวิเคราะห์คุณภาพการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงตามความคิดเห็นของนักศึกษาในรายชื่อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมอบหมายงานให้แก่ นักศึกษาเหมาะสม การทุ่มเทในการสอน การเตรียมความพร้อมในการสอน และการส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนีย์ วรภัทรากุล และคณะ (2549) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่พบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสอน และยังสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกของงานวิจัยนี้จากพยาบาลพี่เลี้ยงพยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลพี่เลี้ยงในหอผู้ป่วยนั้น ตลอดจนหัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วยที่ให้ความเห็นว่าพยาบาลพี่เลี้ยงมีการติดตามการนิเทศนักศึกษาที่ได้รับมอบหมายไม่ทัน และแม้ว่าพยาบาลพี่เลี้ยงจะมีทักษะมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติภาระพยาบาลมากก็ตาม แต่ด้านการให้ความรู้ทางทฤษฎีแก่นักศึกษายังให้ได้ไม่เต็มที่ ไม่ลุ่มลึก เนื่องจากมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในหอผู้ป่วยมาก และมีเวลาน้อยในการเตรียมตัวปฏิบัติหน้าที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยง

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงโดยรวม และรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด และมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติโดยรวม และรายชื่อส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูและลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงทั้งโดยรวมและรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีคะแนนความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความเป็นครูของพยาบาลพี่เลี้ยงและลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติโดยรวมแตกต่างกัน ($p < .001$) การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายชื่อของคุณลักษณะความเป็นครูพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีคะแนนความคิดเห็นแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ($p < .05$) ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายชื่อของลักษณะการดำเนินการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่าคะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 แตกต่างกันทุกข้อ ($p < .05$) กล่าวคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความพึงพอใจการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เริ่มมีระบบพยาบาลพี่เลี้ยงจริงจังในปีการศึกษา 2552 นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้ฝึกปฏิบัติการ การพยาบาลพื้นฐานกับพยาบาลพี่เลี้ยงในปีการศึกษา 2553 ฝึกปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่และการพยาบาลแม่และเด็กในปีการศึกษา 2554 ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ได้ฝึกปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐานกับพยาบาลพี่เลี้ยงในปีการศึกษา 2554 ฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และการพยาบาลแม่และเด็ก ในปีการศึกษา 2555 ซึ่งนับเป็นปีที่ 3 ของการทำหน้าที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยง พยาบาลพี่เลี้ยงจึงอาจมีประสบการณ์และทักษะในการสอนมากขึ้น นอกจากนั้น นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ส่วนใหญ่ (57 ใน 60 คน) ได้ฝึกกับพยาบาล

พี่เลี้ยงในวิชาปฏิบัติการการพยาบาลพื้นฐาน ซึ่งเน้นการฝึกทักษะการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้ป่วย ซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยงมีทักษะและความชำนาญสูง ในขณะที่นักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการการพยาบาลผู้ใหญ่และการพยาบาลแม่และเด็กกับพยาบาลพี่เลี้ยง ส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 85) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 อาจมีความคาดหวังมากกว่านักศึกษา ชั้นปีที่ 3 และการฝึกปฏิบัติการพยาบาล 2 รายวิชานี้ ต้องใช้ความรู้เชิงทฤษฎีที่มีความเฉพาะ ดังจะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อคุณภาพการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงในเรื่องการส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติของสองรายวิชานี้มีค่าต่ำกว่าเรื่องอื่น ๆ และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์พยาบาลพี่เลี้ยง พยาบาลผู้ร่วมงานของพยาบาลพี่เลี้ยง และหัวหน้าหอผู้ป่วย ที่มีความเห็นว่า พยาบาลพี่เลี้ยงให้ความรู้ทางทฤษฎีแก่นักศึกษาได้ไม่เต็มที่ ไม่ลุ่มลึก และต้องการพัฒนาทางด้านความรู้อย่างต่อเนื่อง

1. ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากพยาบาลพี่เลี้ยง พยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลพี่เลี้ยง ในหอผู้ป่วยตลอดจนหัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วย มองว่าปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติ ประกอบด้วย ปัญหาของการนิเทศนักศึกษา และปัญหาความรู้ทางทฤษฎีไม่ได้รู้สึกซึ่งมาก กล่าวคือ ปัญหาของการนิเทศนักศึกษาพยาบาลนั้น เกิดจากการติดตามนิเทศนักศึกษาพยาบาลทุกคนที่พยาบาลพี่เลี้ยงต้องรับผิดชอบดูแลสอนเหล่านั้นไม่ทัน ทั้งนี้เพราะบทบาทหน้าที่ของพยาบาลพี่เลี้ยง จะได้รับการมอบหมายให้ดูแลนักศึกษาพยาบาล 6 คน ในแผนกห้องคลอด และนักศึกษาพยาบาล 8 คน ในหอผู้ป่วยอื่น ๆ ซึ่งในการนิเทศของพยาบาลพี่เลี้ยง การปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลที่ให้แก่ผู้ป่วยทุกราย พยาบาลพี่เลี้ยงต้องติดตามนิเทศนักศึกษาพยาบาลอย่างใกล้ชิด สิ่งที่พบเห็นอยู่เสมอในหอผู้ป่วยก็คือ กิจกรรมการพยาบาลของผู้ป่วยจะให้เป็นเวลา ซึ่งในเวลาเดียวกัน นักศึกษาพยาบาลแต่ละคนอาจจะต้องมีกิจกรรมการพยาบาล ที่จะให้ผู้ป่วยของตนพร้อม ๆ กัน ดังนั้น พยาบาลพี่เลี้ยงจึงไม่สามารถที่จะตามนิเทศนักศึกษาทุกคน ได้ในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ ปัญหาของพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติยังพบปัญหาในเรื่องของความรู้ทางทฤษฎีไม่ได้รู้สึกซึ่งมาก ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในหอผู้ป่วยที่พยาบาลพี่เลี้ยงประจำการอยู่ค่อนข้างมาก และการมีเวลาน้อยในการเตรียมตัวปฏิบัติหน้าที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยง ซึ่งปัญหาความรู้ทางทฤษฎีไม่ได้รู้สึกซึ่งมากนั้น สอดคล้องกับ ทศนีย์ วรภัทรากุล และคณะ (2549 หน้า 23, 30) ที่ว่าครูพี่เลี้ยงปฏิบัติบทบาทด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสอนที่ประกอบด้วยเรื่องของการเตรียมเนื้อหาและเทคนิคการสอนล่วงหน้าในแต่ละวัน ด้านการส่งเสริมให้นักศึกษานำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล และการจัดเวลาสำหรับอภิปรายรายบุคคลกับนักศึกษา

ส่วนความต้องการของพยาบาลพี่เลี้ยงในการพัฒนาการสอนนั้น พยาบาลพี่เลี้ยงมีความต้องการที่จะพัฒนาความรู้ที่สามารถอยู่ในรูปแบบของการจัดอบรมทางวิชาการ และการจัดทำตำราเอกสารทางวิชาการให้ไว้ ณ หอผู้ป่วย ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบ นี้แล้วแต่เป็นการส่งเสริมให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีความรู้ทางภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนในภาคปฏิบัติ ทำให้การสอนมีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ ในการจัดอบรมทางวิชาการและการจัดทำตำราเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ไว้ให้ ณ หอผู้ป่วยนั้นมีส่วนช่วยให้พยาบาลพี่เลี้ยงนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการสอนแก่นักศึกษาพยาบาลต่อไป อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และวิชาชีพอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kalischuk, Vandenberg, & Awosoga. (2013. p. 35) พบว่าพยาบาลพี่เลี้ยงมีความต้องการโอกาสในการพัฒนาการสอนภาคปฏิบัติซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือการอบรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของพยาบาลพี่เลี้ยง เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ทศนีย์ วรภัทรากุล และคณะ (2549 หน้า 23-24) ศึกษาการปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการได้รับการพัฒนาของครูพี่เลี้ยง พบว่าครูพี่เลี้ยงมีปัญหาในการปฏิบัติบทบาทของครูพี่เลี้ยงในระดับปานกลาง สิ่งที่มีปัญหามากที่สุด คือ การบริหารเวลา ความต้องการได้รับการพัฒนาของครูพี่เลี้ยง คือ การพัฒนาตนเองของครูพี่เลี้ยง เช่น การได้เข้ารับการอบรมทางวิชาการ การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น การใช้แหล่งประโยชน์ของมหาวิทยาลัย การจัดแหล่งค้นคว้าในหอผู้ป่วย และการกำหนดบทบาทของครูพี่เลี้ยงให้ชัดเจน รวมทั้งมีข้อเสนอแนะว่าผู้ที่ทำหน้าที่ครูพี่เลี้ยงควรได้รับการพัฒนาบทบาทด้านการสอนเพื่อให้ครูพี่เลี้ยงมีความมั่นใจและทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนแนวทางในการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การได้มาซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยง และระบบการเรียนการสอนและการติดตามผล สำหรับการได้มาซึ่งพยาบาลพี่เลี้ยงนั้น จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าคัดเลือกพยาบาลพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นเวลานาน จะมีความรู้ที่สั่งสมในตัวเอง ทำให้ให้คำแนะนำและสอนในการปฏิบัติการพยาบาลได้ในภาพกว้าง ลึก และประยุกต์ใช้ความรู้ที่สั่งสมมาได้เหมาะสมกับเหตุการณ์และสถานการณ์ได้รอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนีย์ วรภัทรากุล และคณะ (2549 หน้า 29) ที่พบบทบาทของครูพี่เลี้ยงที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การทำงานว่าครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์การเป็นครูพี่เลี้ยงมากกว่า 7 ปี มีคะแนนเฉลี่ยสูงในด้านการสอนมากกว่าครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์การเป็นครูพี่เลี้ยง 1-2 ปี และ 3-4 ปี ทั้งนี้อธิบายได้ว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี เป็นพยาบาลที่มีประสบการณ์มากขึ้น มีความมั่นคงทางวุฒิภาวะมากกว่า สำหรับการประเมินความรู้ความสามารถในการสอนภาคปฏิบัตินั้น จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่ทำงานร่วมกับพยาบาลพี่เลี้ยงมองว่าการประเมินความรู้ความสามารถในการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงจะมีส่วนช่วยให้พยาบาลพี่เลี้ยงรับรู้ถึง

จุดเด่น และจุดด้อยในการสอนภาคปฏิบัติของตนเอง เพื่อที่จะทำให้พยาบาลพี่เลี้ยงมีการเตรียมความพร้อมก่อนการสอนในส่วนนั้นได้ครอบคลุมครบถ้วนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การประเมินพยาบาลความรู้ความสามารถในการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงยังส่งผลให้คณะพยาบาลศาสตร์ ที่มีพยาบาลพี่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัตินำผลการประเมินมาใช้เพื่อการสนับสนุนการให้แก่ความรู้ทางวิชาการ และเติมเต็มส่วนที่พร่องของพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีความพร้อมในการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาพยาบาลมากยิ่งขึ้นด้วย ยิ่งไปกว่านั้นระบบการเรียนการสอนและการติดตามผลก็เป็นอีกส่วนหนึ่งของแนวทางในการพัฒนาพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยการประชุมปรึกษาหารือระหว่างคณะกรรมการรายวิชาและพยาบาลพี่เลี้ยง การสื่อสารระหว่างอาจารย์ประจำรายวิชาและพยาบาลพี่เลี้ยง และการประเมินพยาบาลพี่เลี้ยงภายหลังการสอน ทั้ง 3 ส่วนนี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการสอนภาคปฏิบัติทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kalischuk, Vandenberg, & Awosoga. (2013, p. 37) ที่ว่าพยาบาลพี่เลี้ยงมีความต้องการที่จะสื่อสารระหว่างคณะพยาบาลศาสตร์และพยาบาลพี่เลี้ยงให้มากขึ้น ซึ่งการสื่อสารมีความต้องการให้เป็นในลักษณะ พบปะซึ่งกันและกัน (face-to-face) ซึ่งการศึกษานี้เสนอแนะว่าคณะควรที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างพยาบาลพี่เลี้ยงเพื่อการประเมินและการนิเทศนักศึกษาอีกด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. สถาบันการศึกษาควรนำผลการวิจัยไปพัฒนาด้านความรู้ พัฒนาระบบการคัดเลือกพยาบาลพี่เลี้ยงมาเป็นผู้สอนในคลินิก และพัฒนาระบบการเรียนการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมศักยภาพและความสามารถในการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยงให้สูงสุด
2. สถาบันการศึกษาควรมีการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการสอนในคลินิกของพยาบาลพี่เลี้ยงในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งวิจัยเพื่อพัฒนาการติดตามประเมินผลการสอนนักศึกษาของพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ศรีลาเลิศ. (2549) “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยคุณลักษณะผู้เรียนกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต” วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มศว. 1 หน้า 129-135.
- กนิษฐกานต์ ปันแก้ว. (2554) “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี” วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 33 (4) หน้า 23-35.
- กนิษฐา ปิ่นสุวรรณ, วรรณภา ธนานุภาพไพศาล และณัฐฉิณีภรณ์ จันทโรทัย. (2548) รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติวิชา พย. 3205 การพยาบาลอนามัยชุมชน 2 ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ (ต่อเนื่อง) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา. นครราชสีมา : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา.
- การประชุมวิชาการสุขภาพจิตนานาชาติ ครั้งที่ 6 เรื่อง สุขภาพจิต : ชีวิตชาวเมือง. (2550) ณ โรงแรมปรีnceพาเลซ 1 – 3 สิงหาคม 2550. กรุงเทพมหานคร.
- กิตติวดี บุญชื้อ และคณะ. (2542) “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” วารสารครุศาสตร์. 26 (3) หน้า 7-22.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2544) “การจัดการสอนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้” วารสารการศึกษาพยาบาล. 12 (1) หน้า 78-89.
- _____. (2543) “บทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศ” วารสารการศึกษาพยาบาล. 11 (3) หน้า 88-92.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2547) การพัฒนาและทดสอบดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับใหม่. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://dmh.go.th/test/thaihapnew/> (8 กุมภาพันธ์ 2551).
- จารุวรรณ ศรีทอง. (2543) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์พยาบาลที่สอนในคลินิกหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทรัตน์ วงศ์อารีสวัสดิ์. (2542) ผลของการประยุกต์หลักการเรียนรู้ของซิคเคอร์ริงและแกมสันในการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวชต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชุติมา มาลัย, พิษมายวีร์ สิงห์ปัญจันที และอรพิน อนันตริยกุล. (2545) รายงานวิจัยเรื่อง **ผลการสอนโดยอาจารย์ที่เลี้ยงต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระบรมราชชนก.
- ทวีศิลป์ สารแสน. (2543) **ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปร.ด. (สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ทองใหญ่ วัฒนศาสตร์. (2552) “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์พยาบาลตามความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล” **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี.** 20 (1) หน้า 22-28.
- ทัศนีย์ วรรภัทรากุล และคณะ. (2549) “การปฏิบัติบทบาทของครูที่เลี้ยงคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา” **วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.** 14 (2) หน้า 23-33.
- ทิตินา แคมมณี. (2545) **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุสรรา งามเดช และคณะ. (2550) รายงานวิจัย เรื่องความสุขของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี. สระบุรี : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี.
- นิตยา ยงภูมิพุทธา. (2543) **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักศึกษาคุณลักษณะครูที่เลี้ยงสภาพแวดล้อมทางคลินิกกับการเรียนภาคปฏิบัติอย่างมีความสุขของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข.** วิทยานิพนธ์ พย.ม. (สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา น้ำฝน, ณิชากา วุฒิวัฒน์ และอารี ชิวเกษมสุข. (2549) “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้บทบาทพยาบาลวิชาชีพและความพึงพอใจต่อการฝึกปฏิบัติภายใต้การสอนโดยพยาบาลที่เลี้ยงแบบหนึ่งต่อหนึ่งของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 : กรณีศึกษาในสถานศึกษาเอกชน” **วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** 18 (3) หน้า 108-117.
- บัวหลวง สำแดงฤทธิ์, สิริยา สัมมาวาจ และอรธรรณา พูลศิลป์. (2544) “การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลในการฝึกภาคปฏิบัติ” **วารสารการศึกษพยาบาล.** 6 (2) หน้า 38-50.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บัวหลวง สำแดงฤทธิ์, สิริยา สัมมาวาจ และอรธรรณา พูลศิลป์. (2544) “ความสุขและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลรามธิบดี” **วารสารการศึกษาพยาบาล**. 12 (1) หน้า 38-43.
- เบญญา คุณรักษ์พงศ์ และจันทร์เพ็ญ อุดม. (2547) **รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญวิชาสรีรวิทยาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีตรัง**.
ตรัง : สถาบันพระบรมราชชนกตรัง.
- ปัทมา ทองสม. (2554) “การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดกระทรวงสาธารณสุข” **การพยาบาลและการศึกษา**. 4 (1) หน้า 88-111.
- ปานทิพย์ ปุรณานนท์ และทัศนีย์ เกริกกุลธร. (2552) “ความต้องการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ขณะฝึกภาคปฏิบัติที่เน้นการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาล” **วารสารพยาบาล**. 58 (2) หน้า 36-44.
- _____. (2553) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาล” **J Nurs Sci**. 29 (2) หน้า 47-55.
- พิมพาภรณ์ กลั่นกลิ่น, นิตยา ไทยาภิมย์ และพัชรี วรกิจพูนผล. (2551) “ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านบันทึกสะท้อนคิดประจำวันในการฝึกปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพเด็กของนักศึกษาพยาบาล” **วารสารการพยาบาลและการศึกษา**. 1 (2) หน้า 2-18.
- แพรวพรรณ พิเศษ. (2549) “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” **วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา**. 4 (1) หน้า 95-111.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, สมสุข ธีระพิจิตร และวัชณี เซาว์นดำรงค์. (2549) **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- แพรวพรรณ แสงทองรุ่งเจริญ. (2542) **รายงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมการสอนในคลินิกของอาจารย์ภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์.
- ภาสกร สวนเรือง, สุจิตรา จรจิตร และชอลดา พันธุเสนา. (2552) “ภาวะเครียด ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่” **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 15 (2) หน้า 315-35.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. (2554) **คู่มือการศึกษา ปีการศึกษา 2554**. สมุทรปราการ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- มานะ สิ้นธวงษานนท์. (2550) “ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” **วารสารศึกษาศาสตร์**. 18 (2) หน้า 115-28.
- มารุต พัฒนาผล. (2550) **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ยุภาพร ลิ้มโฆสิต, วราภรณ์ เลิศพูนวิไลกุล และอารีวรรณ กลั่นกลิ่น. (2548) **รายงานวิจัยเรื่องผลของการพัฒนาทักษะทางการพยาบาลต่อการปฏิบัติการพยาบาลและความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาพยาบาล**. เชียงใหม่ : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556) **ข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยหลักเกณฑ์การรับรองสถาบันการศึกษาวิชาการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๕๖**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.tnc.or.th:81/files/2013/10/act_of_parliament-6750/_87965.pdf (16 เมษายน 2556)
- ลักษณะ อินทร์กลีบ. (2542) “พฤติกรรมใฝ่รู้ทางการเรียนกับความรู้สึกเป็นสุขของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล” **สภาการพยาบาล**. 14 (3) หน้า 59-71.
- วราศิริ วงศ์สุนทร. (2543) **การเรียนรู้อย่างมีความสุข : การวิจัยรายกรณี ครูต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรัตน์ กัจฉมาภรณ์ และคณะ. (2550) “ระดับความสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2549” **ศรีนครินทร์เวชสาร**. 22 (3) หน้า 254-60.
- วิจิตรา พูลเพิ่ม และชลลดา พันธุ์ชิน. (2552) “ทักษะชีวิตและการปรับตัวของนักศึกษาวัยรุ่นชั้นปีที่ 1 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น” **วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ**. 32 (1) หน้า 38-48.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิบูลย์ลักษณ์ ปริยาวงศากุล. (2547) รูปแบบการพัฒนานักศึกษาพยาบาลด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริม **ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. (สาขาวิชาอุดมศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีณา อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ. (2553) รายงานวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาด้าน **การสร้างเสริมความสุขของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีการศึกษา 2552.** กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- วัลลภา วิชะยะวงศ์. (2549) รายงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้เรียน **ที่มีต่อรูปแบบการสอนของครูผู้สอน (สโตร์การสอน) ของครูโรงเรียนเทคโนโลยีสยาม.** กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม.
- ศิริฉวี เก็จกรแก้ว. (2552) “การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยวิธีการส่งเสริมการสะท้อนคิด” **วารสารการพยาบาลและสุขภาพ.** 3 (3) หน้า 10-17.
- ศิริรัตน์ สุกีธร์ และคณะ. (2544) “การดูแลเอาใจใส่ในกระบวนการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของ **อาจารย์พยาบาลตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล**” **วารสารสภาการพยาบาล.** 16 (4) หน้า 28-40.
- ศรีเวียงแก้ว เต็งเกียรติตระกูล และบัวหลวง สำแดงฤทธิ์. (2546) “ความสุขและผลสัมฤทธิ์ทาง **การเรียนของนักศึกษารามาธิบดี**” **วารสารการศึกษาพยาบาล.** 14 (2) หน้า 49-56.
- ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ. (2544) **การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความ สุข และการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร : สกายบุ๊กส์.
- สภาการพยาบาล. (2550) **คุณลักษณะพยาบาลที่ผู้รับบริการคาดหวังและพึงพอใจ.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.tnc.or.th/knowledge/know08.html> (27 กุมภาพันธ์ 2554)
- สุรีย์ ธรรมิกบวร. (2544) “ระบบพี่เลี้ยง : คำตอบของการปฏิรูปการเรียนรู้ภาคปฏิบัติวิชา **การบริหารการพยาบาล**” **วารสารการศึกษาพยาบาล.** 12 (2) หน้า 12-21.
- สมจิต หนูเจริญกุล. (2544) **การพยาบาลศาสตร์ของการปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร : วี เจ พรินต์ติ้ง.
- สมใจ วินิจกุล. (2552) “ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเรียนรู้ความพึงพอใจกับความ **สุขในการเรียนรู้รายวิชาการ พยาบาลอนามัยชุมชน ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์**” **วารสารเกื้อการุณย์.** 16 (1) หน้า 30-42.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมบัติ สกกุลพรรณ, อัคริณี นามะกันคำ และสถิตย์ วงศ์สุรประกิต. (2548) “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความพร้อมและความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง” **พยาบาลสาร**. 32 (4) หน้า 36-52.
- สมศรี ทาทาน และอัมพร ยานะ. (2552) **รายงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะปฏิบัติการพยาบาลและทัศนคติต่อวิชาชีพตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นฝึกภาคปฏิบัติครั้งแรก วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา**. พะเยา : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.
- สิระยา สัมมาวาจ. (2544) “หลักการและเทคนิคการสอนในหอผู้ป่วย” **วารสารการศึกษาพยาบาล**. 12 (1) หน้า 29-37.
- _____. (2543) “แนวคิดของการผสมผสานวิธีการจัดการเรียนการสอนหลายรูปแบบเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาพยาบาล” **รามาริบัติพยาบาลสาร**. 6 (2) หน้า 162-172.
- สาธิตา แซ่อึ้ง, ปณตพร ชนะกุล และวัชรีย์ พรรัक्षाดี. (2552) “บทบาทอาจารย์สอนภาคปฏิบัติที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามการรับรู้ของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์เทเรซาอินดี” **การพยาบาลและการศึกษา**. 2 (1) หน้า 20-32.
- สุขฤกษ์ ดีโนนโพธิ์. (2554) “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30” **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 4 (3) หน้า 1-13.
- สุชีวา วิชัยกุล (2542). **ผลการใช้ระบบอาจารย์พี่เลี้ยงต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล**. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพ อารีเอื้อ และสิระยา สัมมาวาจ. (2542) “คุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพของครูคลินิกจากการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล” **วารสารพยาบาล**. 48 (1) หน้า 49-57.
- สุวิมล พรานบุญ และวารินทร์ บินโฮเซ็น. (2547) **รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต**. ปทุมธานี : สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540) **โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน : ทยุทธิการเรียนรู้อย่างมีความสุข ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทยุทธิและแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเด็ยสแควร์.
- _____. (2542) **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : พรึกหวานกราฟฟิค.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543) **การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547) **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- อัจฉรา บุญหนุน และสุกัญญา ประจุกสิลาป. (2546) “ผลของการฝึกอบรมการเตรียมความพร้อมพยาบาลที่เลี้ยงต่อความพร้อมในการปฏิบัติบทบาทพยาบาลที่เลี้ยงโรงพยาบาลบ้านหมี่” (มกราคม – เมษายน) **วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 15 (1)
- อมรรัตน์ ศรีคำสุขไซโตะ, วิภาพร วรหาญ และวิพร เสนารักษ์. (2554) “ความสุขของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น” **วารสารพยาบาลศาสตร์ และสุขภาพ**. 34 (2) หน้า 70-79.
- อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. (2543) **การคิดอย่างมีวิจารณญาณ : การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : ธนาเพรสแอนด์กราฟฟิค.
- อธิพงษ์ เพชรสุทธิ. (2554) “ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาการวิเคราะห์เชิงปริมาณของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยปทุมธานี” **วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม**. 1 (2) หน้า 56-68.
- อำไพ จารุวัชรพณิชกุล และพิกุล บุญช่วง. (2551) “ผลของการพัฒนาทักษะทางการพยาบาลต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน” **พยาบาลสาร**. 35 (2) หน้า 10-8.
- Blackman, I., Hall, M. and Darmawan, IN. (2007) “Undergraduate nurse variables that predict academic achievement and clinical competence in nursing” **Int Educ J**. 8 (2) page 222-36.
- Berg, CL. and Lindseth, G. (2004) “Students’ perspectives of effective and ineffective nursing instructors” **J Nurs Educ**. 43 (12) page 565-8.
- Cheraghi, MA., Salasli, M. and Ahmadi F. (2007) “Factors influencing the clinical preparation of BS nursing student interns in Iran” **Int J Nurs Pract**. 14 (1) page 26-33.
- Dunn, SV. and Hansford, B. (1996) “Undergraduate nursing students perceptions of their clinical learning environment” **J Adv Nurs**. 25 (6) page 1299-06.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Frey, Bruno and Stutzer, Alois. (2002) **Happiness and Economics : How the Economy and Institutions affect Well-being**. United States of America : Princeton University.
- Hyrkas, K. and Shoemaker, M. (2007) “Changes in the preceptor role: re-visiting preceptors’ perceptions of benefits, rewards, support and commitment to the role” **Journal of Advanced Nursing**. 60 (5) page 513-524.
- Jimenez, C., Navia-Osorio, PM. and Diaz, CV. (2010) “Stress and health in novice and experienced nursing students” **JAN**. 66 (2) page 442-55.
- Jones, C., Martyn and Johnston W. Derek. (1997) “Distress, stress and coping in first-year student nurses” **Journal of Advanced Nursing**. 26 (3) page 475-482.
- Kalischuk R, Vandenberg H and Awosoga O. (2013) “Nursing preceptors speak out : an empirical study” **Journal of Professional Nursing**. 29 (1) January/February page 30-38.
- Kristofferzon ML, et al. (2012) “Nursing students' perceptions of clinical supervision : The contributions of preceptors, head preceptors and clinical lecturers” **Nurse Education Today**. Oct 33 (10) page 1252-1257.
- Layard, Richard. (2005) **Happiness : Lessons from a New Science**. Great Britain : Penguin.
- Lo, R.A. (2002) “longitudinal study of perceived level of stress, coping and self-esteem of undergraduate nursing students : an Australian case study” **JAN**. 39 (2) page 119-26.
- Melincavage, S.M. (2011) “Student nurses’ experiences of anxiety in the clinical Setting” **Nurs Educ Today**. page 1-5.
- Muir J, et al. (2013) “Preceptors' perceptions of a preceptorship programmer for newly qualified nurses” **Nurse Education Today**. Jun ; 33 (6) page 633-638.
- Ohrling, K. Hallberg, IR. (2001) “The meaning of preceptorship: nurses’ lived experience of being a preceptor” **Journal of Advanced Nursing**. 33 (4) page 530-40.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Papp, I., Markkanen, M. and Bonsdroff, M. (2003) "Clinical environment as a learning Environment : student nurses' perception concerning clinical learning Experiences" **Nurs Educ Today**. 23 (4) page 262-8.

Von Secker, C. (2004) "Science achievement in social context : Analysis from nation assessment of educational progress" **Journal of Educational Research**. 98 (2) page 67-77.

Wuthipong, J., Somsri, D. and Sutthineum, U. (2008) **Factors Influencing clinical learning behavior of nursing students**. Chonburi : Boromarajonani College of Nursing, Chonburi.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประวัติย่อผู้วิจัย

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นทีธนสมบัติ
ประวัติการศึกษา พย.บ. (พยาบาลและผดุงครรภ์) มหาวิทยาลัยรังสิต
M.A. (Master of Art in Sociology) Texas Women's
University, USA.

สถานที่ติดต่อ พย.ด. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กลุ่มวิชาการพยาบาลแม่และเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โทรศัพท์ 0-2312-6300 ต่อ 1235

ผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี นามจันทร์
ประวัติการศึกษา ประกาศนียบัตรการผดุงครรภ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
วท.บ. (พยาบาลศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล
วท.ม. (Acute Care Nursing) มหาวิทยาลัยมหิดล
วท.ม. (สรีรวิทยา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พยาบาลศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล

สถานที่ติดต่อ กลุ่มวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยรังสิต โทรศัพท์ 0-2997-2200

ผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล รองศาสตราจารย์ พรศิริ พันธสี
ประวัติการศึกษา อนุมัติบัตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป
(การรักษาโรคเบื้องต้น) ภาควิชาพยาบาล คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
พย.บ. (พยาบาลและผดุงครรภ์) วิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทย
นบ. (นิติศาสตรบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
วท.ม. (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต) โภชนศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

สถานที่ติดต่อ	กลุ่มวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และสูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โทรศัพท์ 0-2312-6300 ต่อ 1233
ผู้วิจัย	
ชื่อ-นามสกุล	นางสาวอิสริย์ เหลืองวิลัย
ประวัติการศึกษา	อบรมการพยาบาลผู้ใหญ่เฉพาะทางขั้นสูง มหาวิทยาลัยบูรพา พย.บ. (การพยาบาลและการผดุงครรภ์) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ สบ. (การบริหารสาธารณสุข) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พย.ม. (การบริหารการพยาบาล) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถานที่ติดต่อ	กลุ่มวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และสูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โทรศัพท์ 0-2312-6300 ต่อ 1233

ภาคผนวก ข

คำชี้แจงและพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย

คำชี้แจงการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย/กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยเชิงปริมาณ
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ดิฉัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นทีธนสมบัติ อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ กำลังศึกษา เรื่อง การสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงและแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง และศึกษาปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ หากท่านเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้ ดิฉันจะขออนุญาตสอบถามความคิดเห็นของท่านต่อคุณลักษณะและคุณภาพการสอนของพยาบาลพี่เลี้ยง โดยการทำแบบสอบถาม ซึ่งใช้เวลาประมาณ 10 นาที ดิฉันยินดีที่จะตอบคำถามหรือข้อสงสัยใด ๆ ของท่านที่เกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้ ก่อนการตัดสินใจเข้าร่วมการศึกษา ท่านมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเป็นผู้เข้าร่วมการศึกษานี้ได้ตามความสมัครใจ หากท่านตอบรับแล้วท่านจะปฏิเสธภายหลังก็ได้ โดยที่ท่านจะไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากท่านจะเก็บรักษาเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวม

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ลงชื่อ.....ผู้วิจัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นทีธนสมบัติ)

วันที่..... เดือน ..... พ.ศ. ....

คำชี้แจงการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย/กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยเชิงคุณภาพ
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ดิฉัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นทีธนสมบัติ อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ กำลังศึกษา เรื่อง การสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงและแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง และศึกษาปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ หากท่านเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้ ดิฉันจะขออนุญาตนัดหมายท่าน เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของท่าน หรือสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง ซึ่งใช้เวลาประมาณ 40 นาที ดิฉันยินดีที่จะตอบคำถามหรือข้อสงสัยใด ๆ ของท่านที่เกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้ ก่อนการตัดสินใจเข้าร่วมการศึกษา

ท่านมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเป็นผู้เข้าร่วมการศึกษาครั้งนี้ได้ตามความสมัครใจ หากท่านตอบรับแล้วท่านจะปฏิเสธภายหลังก็ได้ โดยที่ท่านจะไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากท่านจะเก็บรักษาเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวม

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ลงชื่อ.....ผู้วิจัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นทีธนสมบัติ)

วันที่..... เดือน ..... พ.ศ. ....

หนังสือแสดงความยินยอมการเข้าร่วมในโครงการวิจัย
(INFORMED CONSENT FORM)

ข้าพเจ้า นาย/นางสาว ..... ให้ความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย เรื่อง การสอน ภาควิชาปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงและแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งผู้วิจัย ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นทีธนสมบัติ และรองศาสตราจารย์พรศิริ พันธสี ได้อธิบายต่อข้าพเจ้าเกี่ยวกับการวิจัยครั้งนี้แล้ว (ตามรายละเอียดที่แนบมากับหนังสือยินยอมนี้) ผู้วิจัยมีความยินดีที่จะให้คำตอบต่อคำถามประการใดที่ข้าพเจ้าอาจจะ มีได้ตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลของข้าพเจ้าเป็นความลับ และจะเปิดเผยผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยจะปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อ ร่างกายหรือจิตใจ รวมทั้งไม่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของข้าพเจ้าตลอดการวิจัยนี้

ข้าพเจ้ายินยอมเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ด้วยความสมัครใจ และสามารถที่จะขอถอนตัวจาก การวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้โดยไม่มีผลกระทบในด้านลบใด ๆ ต่อข้าพเจ้า ในกรณีที่เกิดข้อข้องใจหรือปัญหา ที่ข้าพเจ้าต้องการปรึกษากับผู้วิจัย ข้าพเจ้าสามารถติดต่อกับผู้วิจัย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นทีธนสมบัติ ได้ที่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โทรศัพท์ที่ทำงาน 0-2312-6300 ต่อ 1235 โทรศัพท์เคลื่อนที่ 081-619-8139

โดยการลงนามนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้สละสิทธิ์ใด ๆ ที่ข้าพเจ้าพึงมีตามกฎหมาย

ลายมือชื่อผู้เข้าร่วมวิจัย ..... วัน-เดือน-ปี .....

(.....)

ลายมือชื่อผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ..... วัน-เดือน-ปี .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นทีธนสมบัติ)

พยาน ..... วัน-เดือน-ปี .....

(.....)

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรื่อง การสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงและแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง (สำหรับนักศึกษา)
2. แบบสอบถามคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง (สำหรับอาจารย์)
3. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล
4. แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

(ตัวอย่าง)

แบบสอบถามคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
(สำหรับนักศึกษา)

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ” ซึ่งผลของงานวิจัยนี้จะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนักศึกษาในการตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วน สมบูรณ์และตรงกับความ เป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้ข้อมูลของท่านจะเก็บเป็นความลับและนำเสนอ ผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูล

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับท่าน

1. ปัจจุบันท่านเป็นนักศึกษาในชั้นปีใด

ชั้นปีที่ 3 4

2. เพศ ชาย หญิง

3. ท่านเคยขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลที่เลี้ยงหรือไม่

เคย ไม่เคย

ถ้าเคยท่านเคยฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับพยาบาลที่เลี้ยงในรายวิชาใดบ้าง (เลือกได้หลายวิชา)

ปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน (เลือกได้หลายข้อ)

วิชาอื่น ๆ (โปรดระบุวิชาและหอผู้ป่วย)

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณลักษณะและคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

2.1 ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อคุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยง

รายการประเมิน	ระดับคุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล					
2. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพ					
3. มีความประพฤติเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี					
13. มีความเชื่อมั่นในตนเอง					
14. ให้โอกาสนักศึกษาได้ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง					
15. ในภาพรวมท่านมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยง					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

2.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพการสอน ภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. พยาบาลพี่เลี้ยงมีการปฐมนิเทศนักศึกษาในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างชัดเจน					
2. พยาบาลพี่เลี้ยงมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลให้กับนักศึกษา					
3. พยาบาลพี่เลี้ยงมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ศึกษา					
8. พยาบาลพี่เลี้ยงมีการส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ในทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล					
9. พยาบาลพี่เลี้ยงมีการวัดผลและประเมินผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา					
10. นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์และเกิดทักษะจากการขึ้นฝึกปฏิบัติกับพยาบาลพี่เลี้ยง					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

(ตัวอย่าง)

แบบสอบถามคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
(สำหรับอาจารย์)

คำชี้แจง: แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง และแนวทางการพัฒนาระบบพยาบาลพี่เลี้ยง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ” ซึ่งผลของงานวิจัยนี้จะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากอาจารย์ในการตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วน สมบูรณ์และตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้ข้อมูลของท่านจะเก็บเป็นความลับและนำเสนอ ผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูล

คณะผู้วิจัย

ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความที่ท่านเลือก

1. เพศ ชาย หญิง

2. ท่านอยู่ในกลุ่มวิชาใด

การพยาบาลผู้ใหญ่และสูงอายุ การพยาบาลแม่และเด็ก การพยาบาลชุมชนและจิตเวช

3. ประสบการณ์การสอนของท่าน

ต่ำกว่า 1 ปี 1-2 ปี 3-5 ปี 6-10 ปี มากกว่า 10 ปี

4. ความเกี่ยวข้องกับพยาบาลพี่เลี้ยง

- 4.1 เคยเป็นประธานรายวิชาที่มีพยาบาลพี่เลี้ยง
 4.2 เคยเป็นกรรมการรายวิชาที่มีพยาบาลพี่เลี้ยง
 4.3 เคยประสานงานติดต่อกับพยาบาลพี่เลี้ยง
 4.4 ไม่เคยมีประสบการณ์ตามข้อ 4.1 4.2 และ 4.3

5. ถ้าท่านมีความเกี่ยวข้องตามข้อ 4.1 4.2 และ 4.3 ท่านเกี่ยวข้องในรายวิชาใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

5.1 ปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน

รายวิชาอื่น ๆ (โปรดระบุรายวิชาและหอผู้ป่วย)

.....
 .....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณลักษณะและคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลพี่เลี้ยง
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

2.1 ความคิดเห็นของอาจารย์ต่อคุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยง

รายการประเมิน	ระดับคุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล					
2. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพ					
3. มีความประพฤติเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี					
13. มีความเชื่อมั่นในตนเอง					
14. ให้โอกาสนักศึกษาได้ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง					
15. ในภาพรวมท่านมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของพยาบาลพี่เลี้ยง					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

2.2 ความคิดเห็นของอาจารย์ต่อคุณภาพการสอนภาคปฏิบัติของพยาบาลที่เลี้ยง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพการสอน ภาคปฏิบัติของพยาบาลที่เลี้ยง				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. พยาบาลที่เลี้ยงมีการปฐมนิเทศนักศึกษาในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างชัดเจน					
2. พยาบาลที่เลี้ยงมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลให้กับนักศึกษา					
3. พยาบาลที่เลี้ยงมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ศึกษา					
8. พยาบาลที่เลี้ยงมีการส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้ในทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล					
9. พยาบาลที่เลี้ยงมีการวัดผลและประเมินผลได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา					
10. นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์และเกิดทักษะจากการขึ้นฝึกปฏิบัติกับพยาบาลที่เลี้ยง					

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล

1. ปัญหาของพยาบาลที่เลี้ยงในการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษามีอะไรบ้าง
  - 1.1 มีปัญหาด้านนักศึกษาหรือไม่ อย่างไร
  - 1.2 พยาบาลที่เลี้ยง (ท่าน) มีปัญหาความพร้อมในการเป็นผู้สอนภาคปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร (ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของพยาบาลที่เลี้ยง ความพร้อมด้านความรู้ ทักษะการสอน การวางแผน การพยาบาล การประเมินผล ความพร้อมด้านเวลา และ/หรืออื่น ๆ)
  - 1.3 พยาบาลที่เลี้ยง (ท่าน) มีปัญหาเกี่ยวกับการได้รับการช่วยเหลือ / สนับสนุน / ส่งเสริมการแสดงบทบาทการเป็นผู้สอนภาคปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร
  - 1.4 พยาบาลที่เลี้ยง (ท่าน) มีปัญหาด้านการสอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาหรือไม่ อย่างไร
  - 1.5 พยาบาลที่เลี้ยง (ท่าน) มีปัญหาด้านอื่น ๆ หรือไม่ อย่างไร
2. พยาบาลที่เลี้ยง (ท่าน) มีความต้องการการช่วยเหลือ / สนับสนุน / ส่งเสริมการแสดงบทบาทการเป็นผู้สอนภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา อะไรบ้าง
3. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ควรพัฒนาระบบพยาบาลที่เลี้ยงในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ดังกล่าว

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

1. นักศึกษามีความคิดเห็นอย่างไรกับการจัดการเรียนการสอนของคณะฯ ที่มีพยาบาลพี่เลี้ยงร่วมสอนภาคปฏิบัติ
2. การฝึกปฏิบัติในคลินิกที่มีพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นผู้สอนมีปัญหาอะไรหรือไม่ ปัญหาเป็นอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไร
3. นักศึกษาต้องการให้การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของคณะฯ ที่มีพยาบาลพี่เลี้ยงร่วมสอน เป็นอย่างไร

